

20 sluktips som får ørreten på kroken

Villmarksliv

• JAKT • SPORTSFISKE • FRILUFTSLIV

WWW.VILLMARKSLIV.NO

7-2025 Kr 119,-

NORGES GRUNDIGSTE TEST

10

skalljakker som
holder vind og
vann ute

Jomfruland - nasjonalpark for alle

Rikt fugleliv og eikeskog i skjærgården

Slik setter du opp gapahuken

Tabell: Sjekk når fisken biter

Villfisk på flyttefot

● Den ikoniske Abu-snella ● Magisk høyfjellsfiske

MAGASINET

JAKT, FISKE OG FRILUFTSLIV

ALFA

Dovrefjell
NORSK DESIGN

VANNTETTE TURSKO

FRILUFTSSANDAL

BEST-SELGER!

599,-

TURBUKSER TIL
DAME OG HERRE

DOVREFJELL SITTEPLATE

BEST-SELGER!

Fra: 299,-

STORT UTVALG AV TURUTSTYR - SE MAGASINET.NO

REAL
TURMAT

ADVENTURE FOOD

TURMAT

reolink

CAMOVUE

VILTKAMERA

CAMPINGUTSTYR OG TELT

SOVEPOSER

FISKEUTSTYR OG TILBEHØR

**STORT
UTVALG!**

HAVEN TENT - ALT-I-ETT HENGKØYE

**BEST-
SELGER!**

Fra: 4499,-

MAGASINET.NO

Telefon 32 84 99 10 - post@magasinet.no

DRAMMEN: Dräpen 18, 3036 Drammen
HAMAR (Furnes): Arnekværnvegen 10, 2320 Furnes
TRONDHEIM: Ivar Lykkes vei 6B, 7075 Tiller
FØRDE: Friluftsbua, Naustdalsvegen 5, 6800 Førde

Villmarksliv

Ansvarelig redaktør: Axel Walø
Produksjonskoordinator:
Ingunn Elise Kristiansen

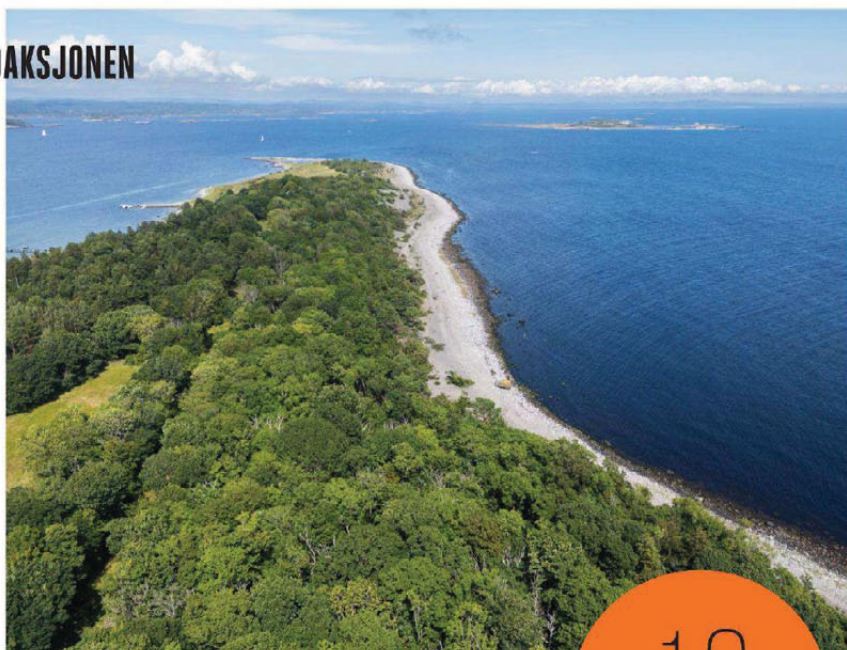
Kundeservice:

På minside.egmont.no
kan du enkelt
se på og administrere
ditt abonnement.

Bli abonnent på:
bladkiosken.no

Forsidefoto: Christer Rognestad

LES SAKEN
PÅ SIDE

12

Verdens fineste ferieland

Undersøkelser viser at Norge er i ferd med å bli det meste populære reise-
målet for nordmenn om sommeren. Samtidig viser alle prognoser at
vi også får flere utlendinger på besøk. For mens hetebølger og trengsel
preger Middelhavet, velger stadig flere frisk luft, klar himmel og svale
fjell. Det har til og med fått et navn – det kalles coolcation.

Vi bor i et land der naturen ikke bare er vakker – den er tilgjengelig.
Fra fjord til fjell, fra stille skoger til åpne vidder, fra buldrende breelver
til nakne svaberg. Du kan padle, fiske, gå, klatre, bade, sykle eller bare ligge i lyn-
gen og la tankene fare.

Det aller beste er at vi har så mye av den.

Derfor trenger du ikke å stå i kø på Prekestolen eller Nordkapp, eller betale
sinnssyke summer for overnatting i Lofoten. Har du prøvd Visten i Nord-
land? Gått i Reinheimen? Sovet under stjernene i Breheimen eller tatt inn still-
heten i Langsua?

Norge har 48 nasjonalparker, mange av dem uten mobildekning, samtlige åpne
døgnet rundt. Du kan gå i dagevis uten å møte folk, men du vil alltid føle deg
hjemme.

Denne gang kan du være med til Jomfruland nasjonalpark utenfor Kragerø,
hvor du finner rullesteiner, sjeldne fugler, vakre blomster og kulturhistorie i
skjønn forening.

Velkommen ut!

Redaksjonen

story
house
EGMONT

Trykk:
Egmont
Printing Service
ISSN: 0332-7442

DETTE ER OSS!

Vi i Villmarksliv er lidenskapelig opptatt av
friluftsliv, norsk natur, fiske og jakt. Vi tror på en
bærekraftig bruk av naturen rundt oss, og vi ønsker
at våre etterkommere også skal kunne glede seg
over den norske friluftstradisjonen.

I hver utgave gjør vi vårt beste for å speile de rike
mulighetene for aktivt friluftsliv i Norge.

REDAKSJONSSJEF:

Mats Ulshagen
mats.ulshagen@egmont.com

tlf.: 911 81 491

REDIGERER:

Espen Sørby
espen.sorby@egmont.com

ART DIRECTOR:

Runhild Elgaaen
runhild.elgaaen@egmont.com

REPORTER:

Peter Nagy
peter.nagy@egmont.com

VERDENSNYHET!

e VITARA

Elektrisk SUV med firehjulstrekk Som skapt for norske forhold

412km WLTP rekkevidde • ALLGRIP-e 4x4

Fire kjøremodus inkl. Trail-mode

Suzuki Connect App • 40/20/40 Justerbart baksete

Opptil over 500 l bagasjerom

Høy bakkeklaring

Les mer på suzuki.no

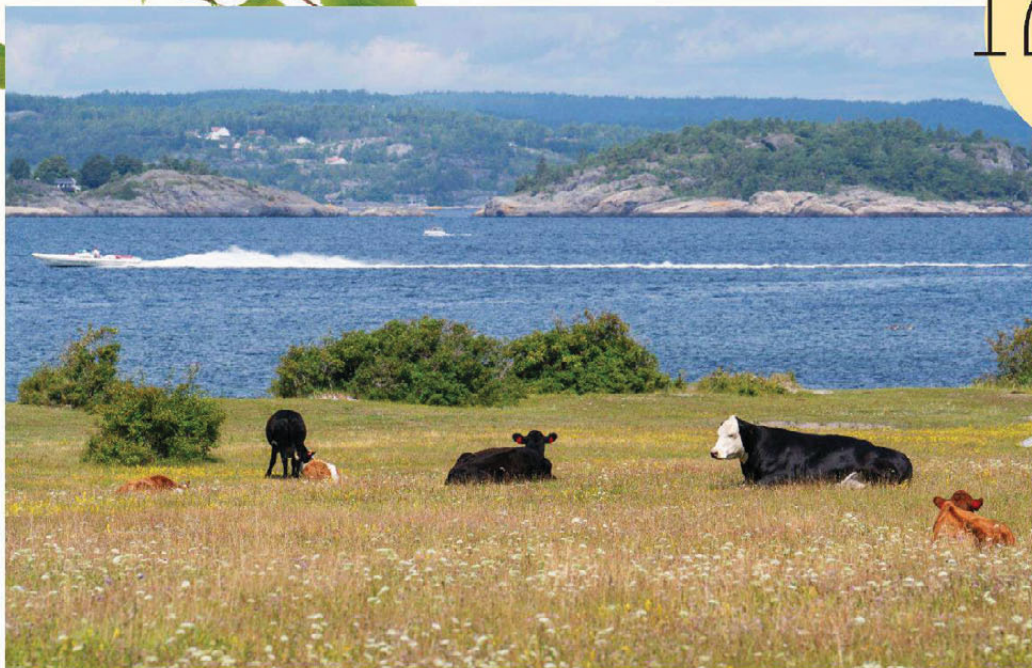

SNOWTRAIL-UTSTYRSPAKKE INKLUDERT I PRISEN

19 tommer mørke aluminiumsfelger • 10-veis elektrisk justerbart fører sete • Ambient stemningsbelysning • Adaptive fjern- og hovedlys
Ikonisk 3-point led matrix • Trådløs mobillading • Stemmestyring • INFINITY by Harman lydsystem med subwoofer • Oppvarmet ratt &
frontrute • 10.25-tommers skjerm & 10.1-tommers senter skjerm • Apple Carplay og Android Auto • 360 graders kamera

12 RIKT
PÅ KULTUR,
FLORA OG
FAUNA

18
TREKKER TIL BYENE

FRILUFTSLIV – DIVERSE

- 12 **Jomfruland nasjonalpark**
Vakkert kulturlandskap og rikt dyreliv i skjærgården
- 28 **Dags villmarksskole**
Kom tettere på naturen med gapahuk og tarp

NATUR OG DYRELIV

- 18 **Urbanisert hekkefugl**
Krøkkja har trukket inn fra storhavet, til glede og frustrasjon

28
TETT PÅ
NATUREN

SPORTSFISKE

- 22 20 sikre tips**
Slik er du garantert suksess med slukfisket etter ørret
- 48 Grenseløst høvfjellsfiske**
Vakfest og fiskelykke i Nord-Sverige
- 56 Forvaltning av villfisk**
Flytter ville ørretunger for å skape bærekraftige bestander
- 62 Historien om en fiskelegende**
I alle år var Abu-snella guttedrømmen

JAKT

- 68 Nordnorsk jaktlykke**
På sporet av orrfugl og gammeltiuren

TESTER OG UTSTYR

- 34 Stortest av lette skalljakker**
Disse holder varmen inne og vinden ute, til en rimelig pris
- 43 Rimelig utstyr**
Gummibein, allværsjakke og liggeunderlag
- 44 Utstyrstester**
Allsidig vest, hendig veske og behagelige sko
- 46 Fiskeutstyr**
Fancy havfiskesnelle, flashy sluker og følsom stang
- 47 Turutstyr**
Høytflyvende telt, oppoversko og hendig turgrill

34 STORTEST: LETTE SKALLJAKKER

48 MAGISK PÅ HØVFJELLET

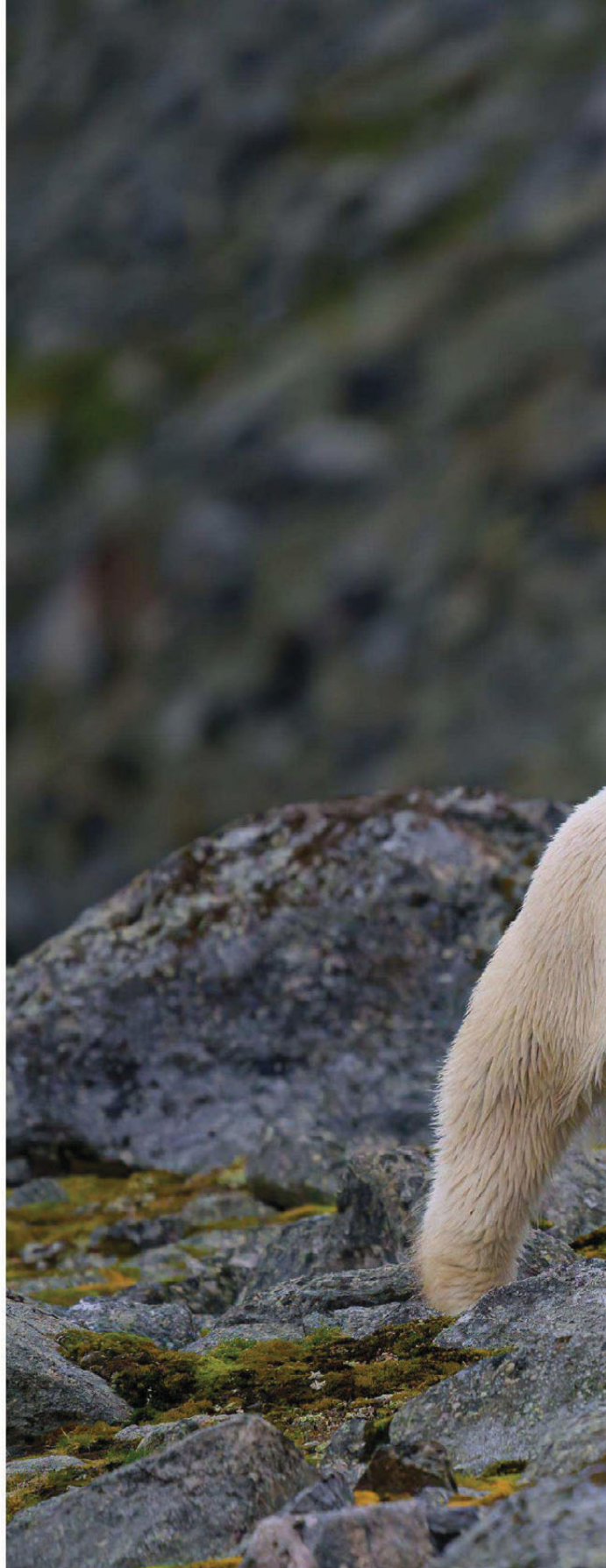
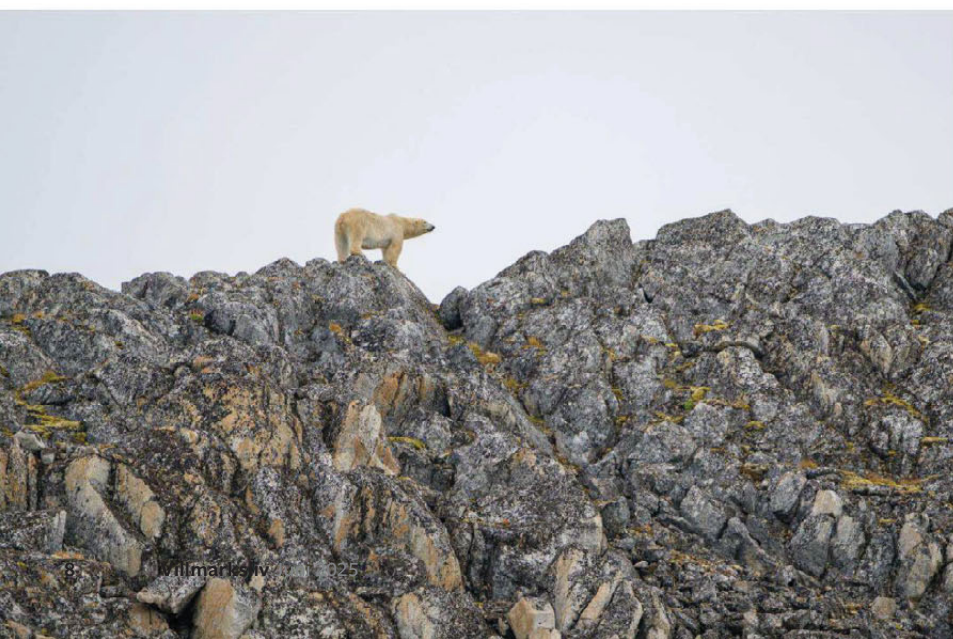
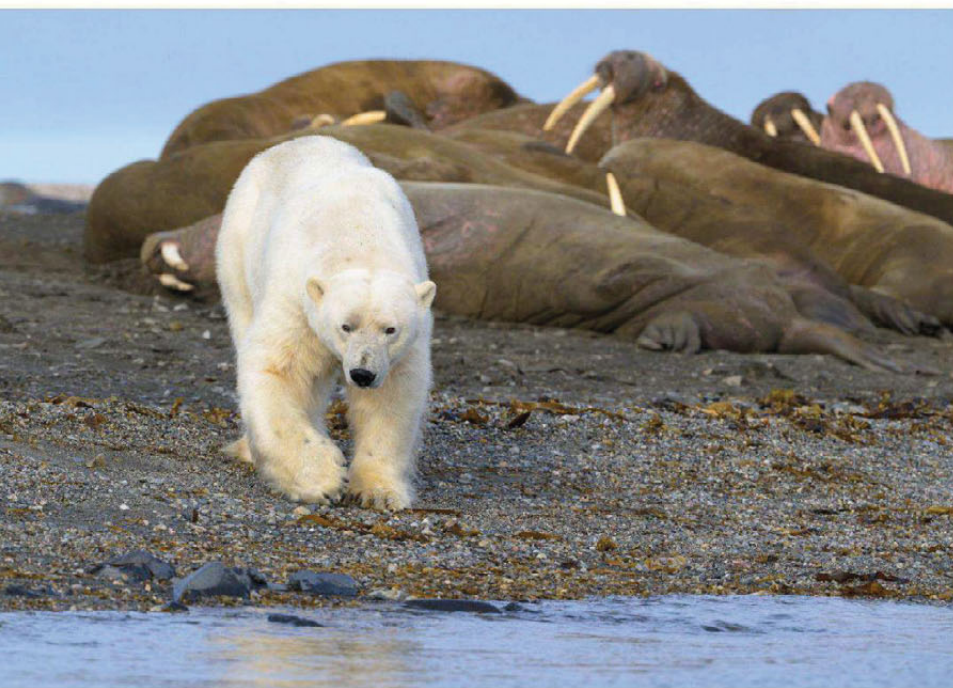
56 ØRRETS GODE HJELPERE

74 NM I NATURFOTO

FASTE SIDER

- 4 Leder
- 8 Blinkskudd
- 10 Villmarksnytt
- 54 Månedens topptur
- 74 NM i naturfoto
- 78 Villmarksrådet
- 80 Vilt og variert
- 81 Bett-tidene
- 82 Skråblikk

Tekst og foto:
Bjørn H. Stuedal

VINTERBJØRN I SOMMERLAND

Sommeren 2024 var den varmeste noensinne på Svalbard med en gjennomsnittstemperatur på 8,4 grader for juni, juli og august. Det ble utfordrende for isbjørnene.

Sommervarmen resulterte blant annet i mye tåke og dårlig vær, som nok plaget turistene mer enn isbjørnen. Men sammen med sørlig vind medvirket den høye temperaturen også til at isen ble presset langt nord.

For isbjørnene som ble igjen på fastlandet på Svalbard, var det lite is der de kunne jakte på sel. Noen prøvde seg på hvalrossen, men det er vanskelig, når selv en velvoksen hannbjørn bare veier halvparten av hvalrossen. Andre klatret i fuglefjellene og lette etter egg og fugleunger.

24

dager etter at Tiffany Slaton (28) fra Georgia i USA falt utfor et stup under en fjelltur i Sierra Nevada, ble hun funnet i live. Tiffany opplevde 13 snøstormer, måtte spjelke et brukket ben, og livnærte seg med gressløk og drikke kokt snø, skriver VG. Dette blir det garantert film av.

Var «Naken og redd» i 21 dager. Iver Tronsmo Johnsen fra Brenna deltok i fjor på reality-TV-serien «Naked and afraid» der deltagerne blir satt ut i villmarka kliss nakne sammen med en like naken deltager for å se om de klarer seg i 21 dager. Deltagelsen ga en voldsom mestringsfølelse, skriver Meråkerposten.

REKORDHØYT TAP AV REGNSKOG

I 2024 forsvant 67 000 km² regnskog – nesten dobbelt så mye som i 2023. Mye skyldes påsatte branner.

Tallet er nesten ubegripelig. 67 000 kvadratkilometer regnskog forsvant i 2024, det tilsvarer at det ble ødelagt 18 fotballbaner med regnskog hvert minutt dag og natt hele året.

– Disse tallene må være en vekker for verdens land. Vi kan ikke nå klimamålene uten å bevare regnskogen. Verdenssamfunnet må handle nå, sier klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen.

Halvparten av skogtapet skyldtes brann, som regel påsatt for å rydde området til jordbruk, men så kommer det ut av kontroll, ifølge rapporten som ble publisert av Global Forest Watch og University of Maryland.

Brasil opplevde i 2023 rekordmange skogbranner og den mest

alvorlige tørken siden 1950. Konsekvensene er at truede arter mister leveområdene sine, at økosystemer kollapse og viktige elver i Amazonas krymper og flere steder tørker ut.

Utslipp gjør klimaet varmere og tørrere. Det øker faren for skogbrann. Flere branner gir mer utslipp og mindre regnskog.

I Sørøst-Asia går utviklingen i riktig retning. Indonesia har redusert avskogingen i verdens tredje største regnskog gjennom bedre lov håndhevelse og raskere reaksjon på skogbranner.

Under klimatoppmøtet i Glasgow i 2021 ble over 140 land enige om å stoppe og reversere tap av skog innen 2030. Flere land har vist at avskoging kan reduseres med samarbeid med lokalbefolkningen, skriver regjeringen.no

ALVORLIG:

I Colombia økte tapet av skog, både lovlig og ulovlig, særlig for å gjøre plass til kvegdrift.

FÆRRE SMITTES MED TBE

77 personer ble meldt smittet med skogflåttencefalitt (TBE) i 2024. Tallet viser en nedgang sammenlignet med 2023 hvor det ble registrert 112 tilfeller.

TBE er en sjelden og potensielt alvorlig virussykdom som oppstår som følge av flåttbitt og kan lede til hjernebetennelse. Det finnes ingen legemidler som kan behandle TBE, men det fins vaksine som beskytter mot TBE.

Flåtten trives best i fuktige områder og alle som er blitt smittet av TBE bor i nærheten av Oslofjorden. De 77 tilfellene er oppdaget i kommuner langs kysten, fra Farsund i Agder fylke i sør til Hvaler i Østfold i sørøst.

Forekomsten av Lyme borreliose, som smitter via flått og behandles med antibiotika, stiger jevnt. 641 personer ble meldt smittet i 2024, mot 571 personer i 2023.

Johnny Haglund

Yngve Ask

timer i villmarka tilbys norske menn som melder seg på «Extreme Character Challenge» i regi av «4M Norge». Der vil de møte fysiske og mentale utfordringer som utvikler og former dem til bedre menn. Villmarken som blir brukt, ligger i Sira i Flekkefjord, skriver Sørlandsavisen.

Mer forskning på Svalbard. Regjeringen foreslår å bevilge seks millioner kroner for å styrke forskningen på Svalbard, for å få bedre oversikt og kontroll med utviklingen av forskningen på øygruppa. Forskning er viktig for norsk aktivitet og nærvær på Svalbard, og klimaendringene og den arktiske naturen utgjør et viktig bakteppe for mye av forskningen, skriver regjeringen.no

Lars Lindland

INSTAGRAM MOT FORSØPLING

Skreddersydd kommunikasjon, både på stedet og digitalt, kan fremme miljøvennlig atferd blant besøkende i nasjonalparker, hevdet Sofie Kjendlie Selvaag ved NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – i sin doktoravhandling, som hun avla i mai.

Hun undersøkte hvordan kommunikasjon kan brukes til å fremme miljøvennlig atferd, med fokus på forsøpling og bålpraksis.

Studiene ble utført i Femundsmarka der hun brukte intervjuer og feltobservasjoner

for å forstå besøkendes atferd og hva slags effekter de har på miljøet rundt seg. Hun testet skilt, brosjyrer og muntlig kommunikasjon som hadde som hensikt å redusere forsøpling og skade på vegetasjonen, og analyserte innlegg på Instagram merket med Femundsmarka nasjonalpark.

Noe av det mest effektive er kommunikasjonstiltak på stedet; som skilt, brosjyrer eller personlig kontakt med ansatte i forvaltningen. Skilting reduserte forsøpling med 59 prosent sammenlignet med perioder uten skilting, skriver nina.no.

Stig Werner

GRØNT JA NEI

I en undersøkelse utført av Opinion på vegne av WWF, DNT, Regnskogfondet, Sabima, Naturvernforbundet og Norsk Friluftsliv har sju av ti svart at de er opptatt av natur- og klimaspørsmål. Samtidig har oppslutningen til de «grønne» partiene MDG, Venstre, SV og Rødt – stupe på valgmuligheter. Det blir et spennende valg i år.

Kalender

1. JULI

Sanking av egg og dun; stripegås og kanadagås (hele landet) og snøgås (kun noen fylker)

4. JULI

HM Dronning Sonja

10. JULI

Fullmåne

15. JULI

Jaktstart rødrev

20. JULI

HMK Kronprins Haakon

Hinrich Baesemann

PODKAST

MANNEN BAK SØLVKROKEN

Dette er første del av historien om Bjarne Zachariassen, som skapte Sølvkroken Classic nr. 40 for snart 100 år siden. Den er fortsatt en av Norges beste sluker.

TUREN GÅR TIL: JOMFRULAND NASJONALPARK

PERLEN PÅ TELEMARKSKYSTEN

Med vakkert kulturlandskap og rikt dyre- og planteliv ønsker Jomfruland nasjonalpark oss velkommen. Ytterst i Kragerøs skjærgård får vi oppleve den marine nasjonalparken fra sykkelsetet.

Tekst: Anne Karen Holstad
Foto: Christer Rognerud

Vi står og tripper på fergekaien. Sola skinner over Kragerø. Den vakre kystbyen i Telemark har våknet til liv, og vi har pakket dagstursekken for å nyte en fin dag ute i havgapet. Ferga skal ta oss til Jomfruland nasjonalpark som strekker seg fra grensen til Risør i sør til Bamble i nord. En liten, men viktig nasjonalpark med 117 kvadratkilometer kystnatur.

En marin nasjonalpark hvor hele 98 prosent befinner seg under vann.

FORVALTNING:
Eirik Dobbedal er nasjonalparkens eneste nasjonalparkforvalter. Han driver aktivt informasjons- og forvaltningsarbeid.

Hvor isrand-avsetningen, raet, har skapt spesielt gunstige vekstvilkår for både marine- og landplanter. Et grunt og produktivt havområde, med viktige økosystemer både for dyr og mennesker.

I dag blir det ingen snorkling eller svømmeføtter, selv om det frister å bade. Vi skal besøke øya Jomfruland. Den største og mest besøkte øya i nasjonalparken, med et variert og unikt biologisk mangfold. Et frodig landskap formet av dyr, natur og menneskelig landbruksaktivitet.

YRKE: NASJONALPARKFORVALTER

I køen foran oss får vi øye på en mann med tydelig trykk på genseren. Nasjonalparkforvalter står det med stor hvit skrift. Vi spør om han skal på oppdrag.

– Jeg skal ut å ha tilsyn, svarer han hyggelig og presenterer seg selv. Navnet hans er Eirik Dobbedal, og han jobber som den eneste nasjonalparkforvalteren i Jomfruland nasjonalpark. Vi blir nysgjerrige og har mange spørsmål. Dobbedal svarer engasjert på alt vi spør om, og deler mer enn

I EIKE- SKOGEN:

Jomfruland er godt tilrettelagt for sykkelturnisme med grusveier, stier og fine rasteplasser.

RIK FLORA

Klimaet på Jomfruland er gunstig. Hav- og vindstrømmene gjør at det finnes en rekke sjeldne og rødlistede arter som strandtorn, sodaurt, jordbærkløver, fjærehøymol og gul hornvalmue i nasjonalparken. Flere av artene har mot alle odds reetablert seg på Jomfruland. Marrisp har for eksempel gått fra å være rødlistet til levekraftig, til tross for sparsom utbredelse.

DE BLÅ SKOGENE: Den «blå regnskogen» er svært produktive områder for fisk og skalldyr.

gjør sin kunnskap om den marine nasjonalparken.

Ferga snirkler seg mellom utallige holmer og skjær. Storebror Isak synes det er vanskelig å sitte stille og er mest opptatt av de store seilbåtene som passerer. Mens lillesøster Ylva prøver å følge med på hva nasjonalparkforvalteren har å fortelle.

Ferga gjør et kort stopp innom Aasvik, hvor alle sykkelentusiastene triller av. Vel framme på Tårnbrygga sier vi på gjensyn til nasjonalparkforvalteren. Det yrer av liv på denne solfylte dagen, og vi rusler opp grusveien mot det nye besøksenteret.

DE BLÅ SKOGENE

Vi har blitt anbefalt å starte turen her, på besøksenteret som åpnet 29. juni i fjor, hvor målet er å gi informasjon om bærekraftig bruk av nasjonalparken.

Mye ferdsel og i alt 154 arter oppført på Norsk Rødliste, er en krevende kombinasjon. Med ansvar for å tilrettelegge og opplyse. Gi mulighet til ferdes for å bli glad i naturen, samtidig få lyst til å ta vare på den. Den gamle fyrmesterboligen har blitt forvandlet til en interaktiv reise inn i den vakre marine nasjonalparken. Til de blå skogene. Ylva og Isak følger nøye med. Vi får se og høre om hva som skjuler seg under havoverflaten. Fargerike fisker, tareskog og ålegressenger. Se de blå skogene som fun-

gerer som oppvekstmiljø for mange viktige arter.

Isak leser høyt om hvordan isbreen smeltet og dannet raet. Hvordan isen trakk seg tilbake. Jomfruland steg opp fra havet og sand ble vasket med bølgene til innsiden av øya. Hvordan de flotte sandstrendene og jordbrukslandskapet på vestsiden av Jomfruland har blitt til over tusener av år. Midt i en setning treffer en solstråle ansiktet hans, og han får det veldig travelt med å komme seg ut. Han som oss andre, vil helst være i aktivitet.

Heldigvis skal vi ikke sitte stille resten av dagen. Vi har avtalt å låne sykler hos en av øyas mest karismatiske personer. I en liten bod kalt Knutepunktet nedenfor Jomfrutårnene finner vi ham. Knut Einar Bergan, også kalt «Sykkel-Knut» leier ut sykler til alle som måtte ønske det på Jomfruland. Han tar vel imot oss. Smiler og ler, mens sønnen hans justerer syklene våre. Før vi setter oss på sykkelsetet, proklamerer den tidligere diakonen et dikt og ønsker oss god tur videre.

EIKESKOGEN

Fra fyret sykler vi nordover på hovedveien. Vi studerer de forseggjorte steingjerdene langs grusveien. De gamle gjerdene deler inn landskapet med store stabler av rullesteiner oppå hverandre.

Hele familien sykler på rekke og

ØYTANGEN: Er du fugleinteressert, anbefales et besøk i fugletårnet helt nord på Jomfruland med Stråholmen i bakgrunnen.

rad. Med en skikkelig «kjerringsykel» sitter jeg behagelig på det brede sykkelsetet og nyter utsikten. Vi møter mange turglade mennesker. Ruslende, gående og syklende. Alle med god tid.

Porten ved eikeskogen viser vei inn i nasjonalparken. Vi åpner porten og trækker videre til skogholtet. Her setter vi fra oss syklene. De store eiketrærne henger over oss og gir etterlengt skygge. Eikeskogen som ble plantet her for 150 år siden, var opprinnelig ment som tømmerkog.

Skogplantingen var ment til skipsbygging etter Flåteranet i København i 1807, men deler av skogen ble heldigvis stående og har blitt skjøttet med omhu.

I dag er eikeskogen på Jomfruland utrolig vakker. Skogen er sammensatt, og målet er å bevare en variert skog. Noen unge trær, men ikke minst de gamle, store og hule eiketrærne som råtner på bakken. Trærne som gir grobunn for et rikt og viktig biologisk mangfold. Eikeskogen er også kjent for sine syngende

FIKSER DET MESTE: Knut Einar Bergan leier ut sykler og bærer passende nok tilnavnet «Sykkel-Knut».

► PRAKTISK INFO

Ankomst: Det går daglige fergeavganger fra Kragerø til Tårnbrygga og Aasvik brygge. Rutetider finner du på Fjordbåtselskapets hjemmesider. I tillegg er det muligheter for taxibåt til og fra Valle og Kragerø.

Opplevelser: Vi anbefaler deg å gå til fots og bruke god tid i nasjonalparken. Du kan ha med deg sykkel på ferga eller leie en fra «Sykkel-Knut».

Jomfruland besøks-senter: Senteret ligger i den gamle fyrmesterboligen, sentralt på øya og er verdt et besøk for hele familien.

fugler, og er Norges sikreste lokalitet for den eksotiske pirolen de to første ukene av juni.

Vi hopper opp på sykkelen igjen. Trækker på litt ekstra og nyter vinden i håret. Vi nærmer oss nordspissen av øya og kommer fram til DNT-hytta. Her parkerer vi igjen sykkelen og tar beina fatt.

Stien snirkler seg over og under røtter og gamle trær. Et eiketree har bredt om seg og er det perfekte klatretreet for små og store. Vi er klare for en god lunsjpause og tar sikte på å nyte matpakken i luftige omgivelser.

ØYTANGEN

Små og store føtter klatrer opp de bratte trappetrinnene til toppen av fugletårnet.

– For en utsikt, sier Ylva begeistret og pakker opp matpakken sin. Vi kikker 360 grader rundt og speider etter vingeslag i lufta. Det nybygde tårnet står stødig og har nylig erstattet det gamle og vinglete tårnet, som selv nesten ikke ornitologene våget seg opp i.

Jomfruland har en lang tradisjon for fugleobservasjoner. Fuglestasjonen ble opprettet i 1972 og har siden den gang blitt drevet av Norsk Ornitologisk Forening. Fuglestasjonen er åpen for alle fugleinteresserte og har registrert over 330 fuglearter. Bare Lista har flere registrerte her til lands. På fuglestasjonen foregår observasjoner og tellinger av fuglelivet året rundt. Dessverre er vi noen dager for tidlig til å få være med på ringmerking og trekk-tellinger.

Trappa i tårnet svinger seg runde på runde ned igjen, og på Øytangen møter vi turgåere på stien mellom de tørre engene, sanddynene og strendene. Her rusler beitedyrene fritt, men på nordspissen av øya blir kulturlandskapet avløst av et viktig

KULTURLANDSKAP: Ca. 700 mål av arealet i Jomfruland nasjonalpark er preget av beiting, rydding og slått.

sjøfuglreservat, kalt Kråka. Kråka er et viktig hekkeområde for blant annet sandlo, fiskemåke og tjeld, og i perioden 15. april til 15. juli er det ferdselsforbud i fuglefredningsområdet. Vi holder oss på god avstand og setter kursen mot Skagerrakkysten.

RULLESTEINSSTRANDA

Jomfruland er en endemorene fra

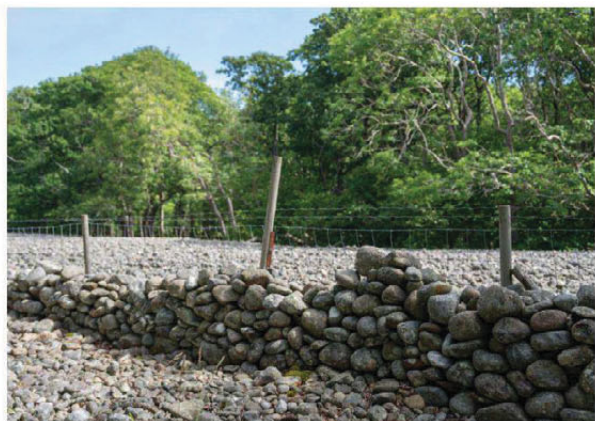

TARESKOG: Tareskogene i nasjonalparken produserer 60 000 tonn tang og tare årlig.

den siste istida og landskapet på utsiden av øya bærer preg av sterke naturkrefter. Etter tusenvis av år har bølger og vind lagt igjen store rullesteiner i alle mulige farger, fasonger og størrelser. Isak og Ylva setter seg ned på huk, studerer de fascinerende fargene, men får beskjed om å la steinene ligge.

Rullesteinsstranda på utsiden av Jomfruland er nesten sju kilome-

FORSEGGJORT: Kikker man nærmere etter, ser man at de gamle gjerdene av rullestein er usedvanlig forseggjort.

ter lang og den lengste åpne rullesteinsstranda i området rundt Skagerrak. Her klamrer flere arter seg fast. En av artene er karplanten strandtorn. Planten er vurdert som sterkt truet og har hatt tilbakegang på grunn av økt gjengroing og fysisk påvirkning.

Vi kikker også etter den gule hornvalmuen på Skagerrakstranda. Planten som er klassifisert som sårbar med kraftig tilbakegang, har reetablert seg her de siste fem årene. Felles for de sjeldne plantene er at de vokser i værharde områder og med ytre påvirkning fra oss mennesker. Klokka er i ferd med å gå fra oss, så vi må gi opp leitingen etter de sjeldne plantene.

Vi beveger oss sørover. Skarven sitter rolig på de store steinene. Landskapet er flatt og goldt. Ved Vestre Saltstein er svabergene furet og isskurte. De to små tar seg en liten sjokoladerast mens de ser utover det vennlige havet.

På utsiden av øya finnes de store tareskogene og i Tangbukta kan vi se

spor etter hvordan de utnyttet naturressursene i tidligere tider. Tangen ble løftet ut av den verste bølgebrytingen, tatt opp på land og tørket. Bøndene fikk ut næringsstoffene og saltet, fraktet den næringsrike tangen til jordene og brukte den som gjødsel.

VÅR FRAMTIDSARV

Reisen vår i det naturskjønne landskapet går mot slutten. Syklene leveres tilbake til «Sykkel-Knut». En opplevelsesrik og interessant dag går mot slutten.

Like før vi må vende tilbake til Tårnbrygga for å rekke ferga, møter vi den hyggelige nasjonalparkforvalteren igjen. Han er oppglødd. Etter lang tids leting har han funnet det han håpet å finne. Et eksemplar av en svært sjelden bieart. En bieart kun funnet i ett eksemplar tidligere på Jomfruland. Et tegn på artsmangfoldet her ute.

Jomfruland er et «hotspot» for mange truede arter og en del av vår framtidsarv. ●

KRYKKJA

FRA FUGLEFJELL TIL STORBYHOTELL

FUGLEFJELL: Tradisjonelt har krykkja kun hekket i fuglefjellene.

Urbanisering er ikke bare et fenomen i menneskenes verden. De siste årene har krykkja, en måkeart som egentlig hører hjemme på storhavet, blitt stadig vanligere å finne som hekkefugl i norske kystbyer, til både glede og frustrasjon for byens innbyggere.

Tekst og foto: Jonas Janss Haugli

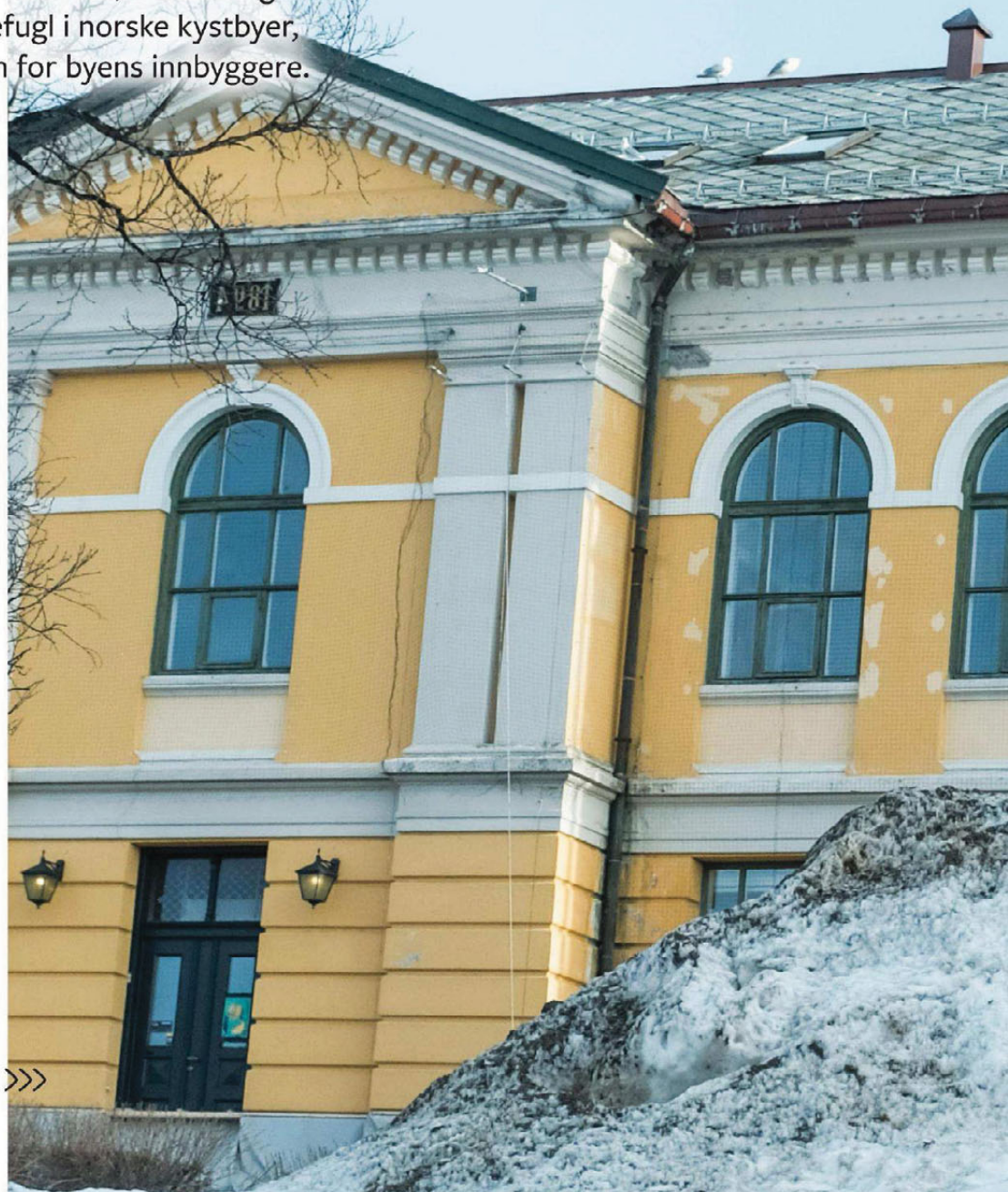
Bråkete busser suser forbi, skravlende venner på shopping og en oppbrakt taxisjåfør tuter på en turist. Et helt vanlig bybilde, i en vanlig norsk kystby. Men én lyd passer ikke inn. En lyd jeg kun forbinder med bratte klipper ut mot havgapet, brytende bølger og lukten av salt sjø.

Krykkjas nasale skrik skjærer gjennom bylarmen. Fuglen som vanligvis leker seg i vinden over et frådende hav, flyr nå mellom kunstmuseer og storsentre, og bygger reir på vinduskarmer, takrenner og reklameskilt. Fra Rogaland i sør til Varanger i nord er krykkja nå å finne som hekkefugl i byer og tettsteder. Men hva skyldes denne urbaniseringen?

ULIK ANDRE MÅKER

Krykkja er en liten måkeart. Foruten de svarte beina, kan den ligne mye på en fiskemåke. Men i levevis er krykkja svært ulik de andre måkene.

Tradisjonelt hekker de i store kolonier i fuglefjellene, titusener tett sammen i fjellvegger og klipper. Det er en overveldende å oppleve et slikt fuglefjell, for både øyet og luktesansen. Krykkja får som regel to unger per kull, og er en langlivet fugl. De

GODT BELEGG: Krykkja trives også i urbane fuglefjell, som på dette krykkje-hotellet i Muséparken i Tromsø. Installasjonene er også mobile.

► KORT OM KRYKKJA

Det norske navnet krykkje stammer fra det norrøne ordet hrytr. Det betyr snorking, men kan også brukes om skråling og skriking. Det passer godt med det intense lydbildet i en krykkjekoloni. På andre språk har man tatt inspirasjon fra krykkjas utseende i navngivningen. På latin, tysk, og svensk heter krykkja *Tridactyla*, Dreizehenmöwe og Tretåig mås, som spiller på at krykkja kun har tre tær, ulikt andre måker. På engelsk har krykkja fått navnet Kittiwake, etter lyden den selv roper: En karakteristisk, nasal og skrikende serie med «kittivææk, kittivææk».

BOLIGBLOKK: Krykkja er en sosial kolonihеker, og har ingen-ting imot et nært naboskap.

eldste registrerte individene er eldre enn artikkelforfatteren selv, over et kvart århundre.

Krykkja er en såkalt pelagisk art; den hører hjemme på storhavet. I motsetning til gråmåka eller silde-måka, er ikke krykkja av typen som rapper pølsa ut av hånda på deg. Den lever av fiskeyngel og dyreplankton som den plukker fra havoverflaten. Og kanskje er det nettopp krykkjas pelagiske levevis som har tvunget den til urbane miljøer.

I FRITT FALL

For havet er i endring. Klimaendringer varmer opp havet, som endrer balansen. Én konsekvens er at fiskeyngelen, som normalt kommer drivende med havstrømmene til fuglefjellene i hekketiden, havner på feil sted til feil tid. Krykkja må lenger ut for å finne maten, og det blir vanskeligere å få fram unger. Krykkjebestandene i fuglefjellene har de siste tiårene hatt mange perioder med hekkesvikt. Klimaendringene har også ført til mer ekstremt vær, som gjør de allerede utsatte hekkeplassene enda farligere.

Predatorer har blitt et økende problem. Samtidig som krykkja har gått tilbake, har havørna nytt godt av

fredningen og er tilbake til historisk bestandsstørrelse. Krykkjas forsvar, er i flokk. Titusener av sinte måker er nok til å få selv en havørn til å gi seg. Men når bestanden blir redusert, blir forsvaret svekket og reirene ranes av havørn, stormåker og ravn.

Dette er tre av grunnene til krykkjas tilbakegang. Og tilbakegang er en underdrivelse – krykkjebestanden er i fritt fall. En rekke kjente fuglefjell er nå fullstendig forlatt, og enda flere kolonier vil dø ut innen få tiår hvis vi ikke bremser oppvarmingen av havet. På øya Runde utenfor Ålesund hekket det en gang opp mot 100 000 par med krykkjer, nå er det helt tomt. Totalt er den norske bestanden redusert med opp mot 80 prosent, og krykkja er regnet som sterkt truet på rødlista.

URBANE FUGLEFJELL

Urbaniseringen vi ser i dag løser to problemer for krykkja: I byene er de mindre værutsatt, og de store rovfuglene holder seg unna. Men urbane krykkjer er ikke et helt nytt fenomen. I Ålesund har de hekket i flere tiår, først registrert på 70-tallet. I Storbritannia, langs elva Tyne i Newcastle, har de hekket siden 1940. Enda lever de fleste krykkjene i fuglefjellene ut mot havet, men det siste tiåret har

urbaniseringen økt, både i Norge og Storbritannia, og krykkjene har inn-tatt stadig flere byer.

Samlivet mellom menneske og krykkjer er ikke uten konflikt, som frustrerte leserinnlegg i lokalaviser rundt om viser. Selv om krykkja ikke angriper oss eller spiser søppel, er den en ganske bråkete fugl. Selv jeg, som alltid blir glad når jeg hører og ser krykkja, skal innrømme det. I tillegg skiter de ned husveggene der de hekker. Ikke akkurat noen drømme-nabo.

Krykkja får også et ufortjent dårlig rykte fordi den forveksles med måkeartene som napper mat ut av hendene på folk og stuper i hodet på forbipasserende som kommer for nære ungene.

Selv om krykkja er vernet, er det lov å fjerne reiret utenom hekkesesongen. Den muligheten er det mange som benytter seg av. Når krykkjene returnerer fra vinteroppholdet i havet utenfor Newfoundland, er redene erstattet med pigger og nett. Resultatet er ikke færre krykkjer, men at de sprer seg ut over en større del av byen og får det vanskeligere.

For å tilby krykkjene hekkeplass i byen, og samtidig redusere konflikten, har man flere steder begynt å

bygge krykkjehoteller, urbane fuglefjell plassert i parker eller næringsområder.

Det er ikke alltid lett å overbevise krykkja om å hekke der vi vil at den skal. Krykkja er svært stedstro og vender tilbake til samme hekkeplass hvert eneste år. I ukevis forsøker de å bruke det gamle reiret, selv om det er fjernet eller dekket til. Men etter en tilvenningsperiode flytter krykkjene villig inn, og krykkjehotellene rundt om i landet er en suksess.

KLIMAFLYKTNING

Urbane krykkjer er klimaflyktninger. I en tid der vi mennesker bygger ned naturen i høyt tempo og endrer de naturlige syklusene, må vi også kunne akseptere at naturen kommer nærmere oss.

At krykkja på kort tid har flyttet inn i et habitat så ulikt sitt eget, er et bevis på naturens fantastiske tilpasningsdyktighet.

Alt tyder på at krykkja er kommet for å bli i byen, og vi har nå en mulighet til å tilby et trygt habitat til en art i fritt fall. Til tross for at de er litt høylytte og urenlige, har nye prosjekter med krykkjehoteller vist at det er mulig å ha krykkja som en del av bybildet. ●

STERKT TRUET:

En gang fantes det 700 000 hekkepar i Norge. I dag er det kanskje bare 50 000 igjen.

VANSKELIG

NABO: Krykkja er både høylytt og urenlig, og kan være en belastning å få i nabolaget.

20

SLUE SLUKTIPS

Slukfiske etter ørret er en enkel og effektiv fiskemetode. Allikevel er ikke ørreten alltid bitevillig, og da kan noen sluktriks forbedre oddsen for fangst.

Tekst: Stig Werner

Foto: Stig Werner, Dag Kjelsaas, Christer Rognerud, Inga Heum, Bjørn Mikael Pettersen, Rasmus Ovesen, Produsentene

Slukfiske etter ørret er aktuelt i store innsjøer, elver, skogs- og myrtjern og høytliggende fjellvann. Slukvalg, teknikk og taktikk bør tilpasses forholdene. Blant annet bør slukens form og farge vektlegges, og ikke minst hvor i vannet og hvordan den bør fiskes. Med veloverveide valg er sjansen god for å få bananbue på stanga. For å være best mulig forberedt har vi satt opp 20 effektive sluktips, som tar for seg tips fra før fisket starter og til ørreten ligger på land.

1 UTFORMING

Det finnes en mengde slukvarianter, men de kan grovt deles inn i tre kategorier: Skjesluk kjenntegnes ved en bred og flattrykt form, som gir en livlig og svevende gange i vannet, og den fisker generelt godt på grunt vann og høyt i vannet. Mest kjent er nok Sølvkrokens Spesial. Sildesluk (blysluk) imiterer en småfisk. Formen er slank og vekten kompakt, og gir derfor lange kast, samtidig som den synker raskt. Denne bør pilkes innover langs bunnen. Atomsilda er en god sildesluk til ørret. Hybridsluker er en kloning av ovennevnte. Formen er slank, smal og lang, med eller uten S-bøy, og imiterer raskt svømmende småfisk. Den må sveives inn raskere enn skjesluk, men saktere enn en kompakt sildesluk, og kan fiskes både dypt og grunt. Møresilda er en kjent og effektiv hybridsluk.

2 KOMBINASJONER

En flueopphenger på sena, eller hengende i fortom etter sluken, kan være et vedheng som gjør susen, særlig på dager med mye vak. Videre kan små biter av duftende mark træs inn på kroken(e), og dermed også tirre ørretens luktesans. Eventuelt kan man klemme inn luktende pasta i trippelkrokens forgreining.

GODSLUK: Viking Herring i rødt og sølv har vært den mest effektive sluken på tur flere ganger. Sterke farger, mønster og utsmykninger kan være det lille ekstra som turrer til hogg.

3 MØNSTER

To sluker med samme farge kan fiske forskjellig avhengig av slukenes mønster. Enkelte mønstre har likheter med ulike insekter og er kanskje det som skal til om det er hyppig vakaktivitet. Sluker med mønstre av fisk, med øyne og påmalt fiskeskjell, bør prøves i vann der småfisk er hovedføden. Mønstre med røde, gule eller oransje striper

eller prikker utløser ofte mer aggressiv atferd og bør prøves om fisken ikke virker sulten. Da forsøker man i stedet å gjøre den forbannet. En annen liten detalj er ørretens øyne. Disse er konstant mørke og er en kontrastfylt nyanse til andre farger, og det å ha et mørkt øye på sluken kan være et effektivt triks.

AVGJØRENDE ØYEBLIKK: La ørreten rase fra seg før den dras inn mot håvnettet.

4 FARGER

Gode slukfiskeperioder er ofte utover formiddagen og en periode på ettermiddagen og mot kvelden. Da bør farger som gir godt gjenskinn benyttes. Forenklet kan man si at sluker med blanke, blå og grønne toner fisker best på lyse dager, grå og diffuse på grå, regnfulle og mørke dager, mørke/hvite om natten og fluoriserende i grumsete vann. Men også dybden bør vektlegges, fordi ulike farger når forskjellige dybder av et sollys som raskt blir reflektert og absorbert. Blå og grønne farger når dypest ned i vannet, etterfulgt av lysere gultoner og til sist rødfargede varianter. Et siste forhold er omgivelsene rundt vannet. Eksempelvis vil grønne løvtrær som gir et grønskinn i vannet om sommeren, eller gule løvtrær om høsten som reflekterer en mer gyllen farge, forsterke slukfarger tilsvarende vannfargen. Sluken bør derfor inneha farge-toner av dominerende vannfarge. Fluoriserende farger skjærer igjennom grumsete og brunt vann, og bør også forsøkes når fisken virker aggressiv, eller er lite bitevillig, for å tirre den ekstra. Slukfiske etter utpreget fiskespisende ørret, bør inneha slukfarger som vannets byttefisker. Det trigger jaktinstinktet.

5 BRILLER

Polariserte fiskebriller forenkler det å se bunnforhold, dybde og om eventuell fisk følger etter sluken. Brillerglass i brunt eller gult framhever detaljer i vannet og er spesielt gode i sol og skiftende vær.

6 KROKER

En sluk med trippelkrok bør på trege dager skiftes ut med en enkelkrok for å få et litt annet bevegelsesmønster, eventuelt erstattes med en mindre trippelkrok. Det vil også kunne holde bedre på en forsiktig nappende ørret. Forsøk også å snu sluken bak fram, det vil si at trippelkroken festes der sena er ment å festes, og omvendt. En slik snuoperasjon vil skape en helt annen gange for sluken i vannet.

MULIGHETER: Et sluskrin med mange valgmuligheter øker sjansen for å finne den utgaven ørreten vil ha.

7 STØRRELSE

I skogs- og myrtjern er sluker opptil 12 gram førstevalget. I større vann og innsjøer kan tyngre sluker opp mot 28 gram prøves, men bør tilpasses forventet fiskestørrelse. Skjesluker er flatere og en 18 grams utgave virker langt større enn en kompakt sildesluk, og kan trigge stor ørret til å hogge etter det som ser ut til å være et større bytte.

8 SLUKHEMPE

En slukhempe forenkler bytte av sluk, forhindrer senetvinn og gir sluken friere gange i vannet. Ved å feste en ekstra slukhempe i slukens splitting foran, vil denne ved aktivt fiske stadig slå borti og lage lyd som vil forplante seg i vannet, og vil kunne lokke fisk.

9 VÅRFISKE

Vanntemperaturen er nå ofte lavere enn ørretens trivselstemperatur, og bevegelser og reaksjoner er trege. Det fordrer at en sluk fiskes sakte. Skjesluker anbefales. Fisker man i innos der smelting pågår og elva eller bekken er grumsete, bør fluoriserende farger forsøkes. Avfisk området ved først å kaste langs eventuelle iskanter, deretter innover mot midten. Varier farger og mønstre. Ofte er det en periode om kvelden, i det solen forsvinner, at ørreten er mest aktiv.

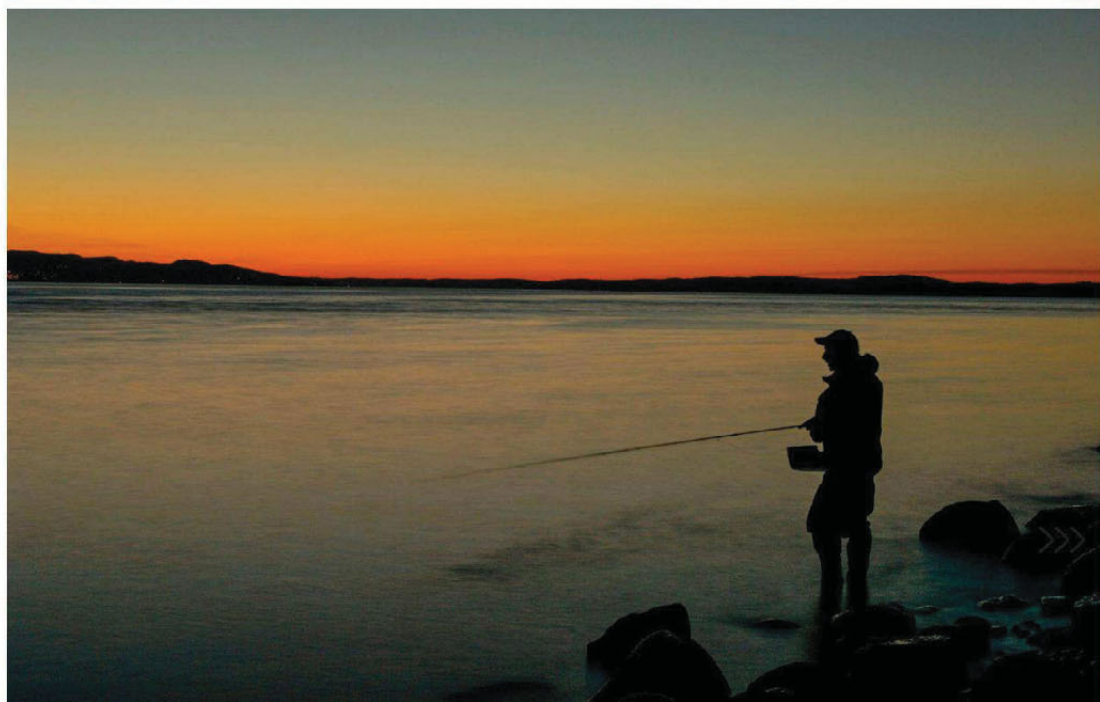

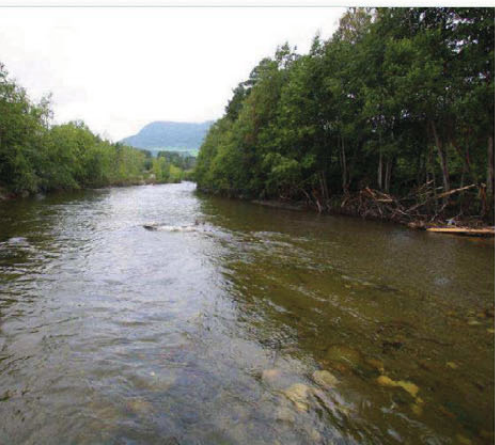
10 HØSTFISKE

Ørret i ikke gytemoden alder, og ørret med hvileår fra gytingen, kan slukfiskes som ellers i sesongen, og på samme steder. Utfordringen er å overliste større fisk som etter hvert skal gyte. Hannørreter må fjerne konkurrerende fisker gjennom økt aggresjon, og dens motivasjon for å hogge på en sluk endres. Sluken bør av den grunn inneha mer fargerike og mønsterlike etterligninger av gyteklar fisk. Sluken bør imitere en provoserende inntrenger heller enn et skadet bytte. Det kan man få til ved en mer aggressiv slukgange i vannet med hissige smårykk som oppfattes som aggressive utfall. Gyteklar ørret er ikke særlig god mat, og bør settes uskadet tilbake i vannet. For øvrig skal man respektere de lokale fredningstider som eventuelt gjelder.

11 SOMMERFISKE

Sommer er «prime time» for slukfiske, men man vil kunne støte på utfordringer om vannet er varmt og/eller det er stille vann. Da kan lange kast være bra, fordi ørreten ofte står dypt og langt ute, på grunn av kaldere og mer oksygenrikt vann, i tillegg til skjul. Det kan være fornuftig å vente på vak for å unngå unødige kast med tilhørende uro. I varmt sommervann er gjerne ørreten mest aktiv om kveld og natt, og et slukfiske med mørke sluker i overflaten kan da være effektivt.

12 BUNNFORHOLD

Mange vann har grunner og dyphøler om hverandre. Om mulig, kom deg høyt opp og få oversikt over disse, slik at sluken kan synke ned i dyphølene og avfiske steder ørreten ofte står. Forsøk også å lokalisere marbakken, som er en ørretssikker strekning som benyttes som skjul for å ta seg fram langs bredden, og som utgangspunkt for angrep inn på grunnere vann.

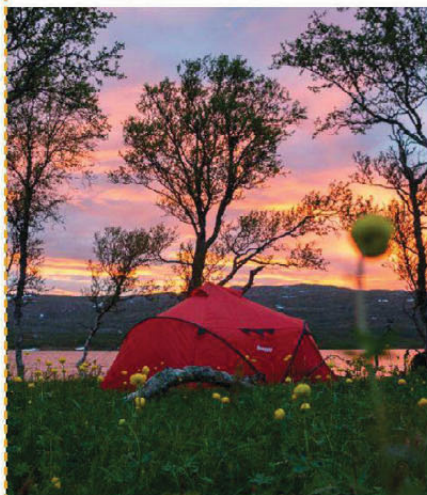
13 VANNTEMPERATUR

Vanntemperaturen innvirker på fiskens tilholdssted, og kan variere avhengig av sol og skygge, dag og natt, vind og stille, grunt og dypt eller rennende og stille vann. I ytterste konsekvens kan ørret være aktiv et sted i et vann og passiv et annet sted. Et vanntermometer kan hjelpe til med å finne vann innenfor ørretens trivselstemperatur (ca. 10–14

14 KASTING

En sluks nedslag i blikkstilte vann kan være en utfordring, og sluken bør kastes til siden for eller bakenfor eventuelle vak. Kunstige striper bør også holdes unna fisken. Ved å holde stanga høyt når sluken treffer vannet, kan man sveive inn sene etter hvert som den faller mot vannflaten, og dermed unngå at den suges fast i vannfilmen. Bruk teknikken på grunt vann eller når sluken skal presenteres i øvre vannsjikt. Er vannflaten speilblank uten vak må sluken få synke lenge. Da bør sena få tid til å synke gjennom vannfilmen før innsveivingen starter, og stanga bør holdes lavt. Bruk beskjedne senetykkelser for å forhindre unødvendig mye striper.

15 VÆR AKTIV

Det er viktig å fiske ofte, altså at man ofte tar noen kast. For eksempel på en telttur tar du noen kast når du skal ut av teltet for å fylle vann, når du skal ut å slå lens eller når du bare bedriver leirliv. Fiskestanga bør være med uansett. Er ørreten på hogget vil du gjerne ha hatt kontakt etter ti til femten kast. Skjer ingen ting på disse kastene kan du fortsette å lage middag, for så å ta noen kast igjen når oppvasken skal tas. En slik taktikk bør utføres så hyppig som mulig.

16 LES FORHOLDENE

Du bør studere vannet eller elva før fisket starter. I mindre vann og tjern har du størst sjanse på de første kastene. Det første kastet bør tas et stykke fra vannkanten, for å avfiske vann rett utenfor egen bredde uten å skremme fisk i nærheten. Beveg deg så rolig ned mot vannkanten og legg påfølgende kast til høyre og venstre langs land. Kast deretter i vifteform utover.

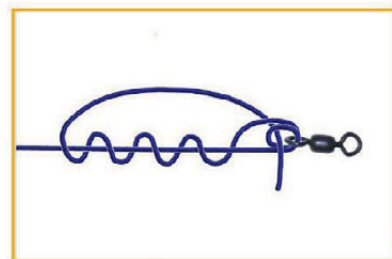

17 INNSVEIVING

Monoton innsveiving gir ofte lite fisk på land. Ha derfor en plan med innsveivingen. Sluken bør fiskes lik en småfisk. Byttefisker svømmer i rykk med små pauser, og imiteres med små stopp i innsveivingen, et såkalt spinnstopp. I stedet for å stoppe helt opp, kan du variere med å sveive langsomt, for så å øke tempoet igjen. Det imiterer et bytte som forsøker å flykte eller en skadet fisk som beveger seg i rykk og napp. Ved å føre stanga vekselvis til høyre og venstre vil sluken skifte retning lik en flyktende liten fisk. Det å nappe jevnlig i stanga, eller å variere mellom lange og korte omdreininger på snella, kan også utløse angrep. Et trappetrinnsfiske, som er å senke og heve stanga, sørger for at sluken synker eller stiger i vannet. Her kan spinnstopp kombineres med bunnkontakt, og er effektivt ved slukfiske langs bunnen. På dypere vann bør sluken sveives inn med lav stangtupp, og på grunnere vann bør stangtuppen løftes. Teknikken gir god kontakt med sluken, og det er lettere å kontrollere hvor dypt den går.

18 KNUTER

Knyt ny slukknode jevnlig og kapp en halvmeter av seneenden. Kasting, bunnapp og gnissing mot steiner, reduserer knute- og senestyrke. Dobbel slukknode er en god og pålitelig knute til alt slukfiske.

19 KROKET ØRRET

Det å kjøre en ørret krever fokus. Juster snellebremsen under fighten slik at fisken kan dra ut sene uten at den ryker. Husk at sena er i stram kontakt med fisken og at stanga peker opp og ikke ned mot vannet. Holder fisken seg i vannflaten og plasker, spreller eller til og med hopper, har du mye mindre kontroll over den. Da bør du raskt senke stangtuppen mot vannflaten, slik at senen blir slakkere og ikke gir fisken anledning til å bruke en stram sene og sluk som brekkstang. En fisk som krokes nær land, bør kjøres hardere og holdes høyt i vannet, slik at den ikke drar seg innunder stein og kvister, så sena hekter seg fast.

20 LANDING AV ØRRET

En vanlig feil er å forsøke og lande ørreten mens den fremdeles er full av krefter. Da vil den kjempe verre enn noen gang, og resultatet kan være en mistet ørret. Forhast deg derfor ikke. Skal fisken gjenutsettes, må den imidlertid ikke utmattes mer enn nødvendig. På forhånd bør du ha sett deg ut en landingsplass. Har du ikke håv må fisken trekkes opp på land eller tas med nakke- eller halegrep i vannet. Løft aldri fisken opp hengende kun i sena. Sjansen for at fisken spreller og at krokfeste, knute eller sene gir etter er stor, i tillegg til at fisken kan skades.

TARP OG GAPAHUK

LUFTIG, MEN TØRT

Du trenger hverken tjærepapp eller skruer for å få deg tak over hodet. Men en presenning og litt solid tau er ikke å forakte, enten du skal lage tarp eller gapahuk.

Tekst og foto: Dag Kjelsaas

Jegere, fiskere og skogsarbeidere har i uminnelige tider lagd mer eller mindre komfortable og forseggjorte krypinn av naturens råmaterialer. Særlig i trakter med gran og furuskog har gapahuken vært mye brukt. I sin enkleste form har denne et skråtak, bygd opp av stokker med noe avstand imellom, og som bakerst går ned til bakken. I framkant ligger de oppå en tverrstokk. Høyden i framkant er ofte fra en til halvan-

nen meter, og dybden i huken 3-4 meter.

En variasjon av den vanligste typen gapahuk er et krypinn med omvendt V-form sett forfra. Her er det en mønestokk, mens kortere stokker er satt opp skrått mot denne fra sidene.

Tak- og sidestokker på de enkle byggverkene har tradisjonelt blitt dekt av granbar. Tettvokste, brede kvister uten mye bøy er best. Da kan det legges flere lag med tett bar som fører vekk regnvann, men selv med

TRIVELIG: Under tarpen får du nærkontakt med naturen, men er sikret om regn.

et tykt lag av granbar vil likevel ikke taket bli helt vanntett.

Gapahuker som var ment å vare i flere år, hadde i eldre tid takstokker lagt tett i tett, og gjerne torv på toppen. I bakkant kunne de ligge oppå en grov stokk. Det siste innebar at også den aller innerste delen av huken kunne brukes. I dag er det lett tilgang på solid plast, presenning eller tjærepapp, og derfor helt unødvendig å bruke torv eller kutte mye granbar. Når en i tillegg bruker tørr-

SLIK MESTRER DU NATUREN

I denne artikkelserien deler friluftsveteran og mangeårig redaktør i Villmarksliv, Dag Kjelsaas, sine beste tips om hvordan du kan takle utfordringer og trives i naturen. Med sin omfattende erfaring som en av Norges fremste allround-eksperter på friluftsliv, guider han deg til å leve i og av naturen på en trygg og berikende måte. Få praktiske tips og inspirasjon av en av landets mest kunnskapsrike naturentusiaster!

TRIVELIG: Under tarpen får du nærkontakt med naturen, men er sikret om det kommer regn.

➤ **SURRING:** En rimelig type sterk snor er helt grei å benytte når du fester stokker til hverandre.

stokker til reisverk, lages det heller ikke sår i friskt trevirke.

TAU, IKKE SPIKER

Enten du skal montere tarp eller lage gapahuk, er det tabu å feste skruer eller spiker i friske trær. Sterkt tau som strammes godt til med gode knuter gjør samme nytte.

Solid tau er lett å ha med, enkelt å kutte med kniv og gir sterke montasjer dersom det knytes og strammes godt. Ved demontering går arbeidet

SURRINGER: Det lønner seg å bruke noen minutter på å feste både reisverk og presenning skikkelig godt med snor. Da er byggverket rustet til å stå imot både vindkuler og regn.

BJØRKEFESTE: Du kan bruke teltplugger, pinner eller steiner som feste for snorene der tarpduken eller gapahukpresenningen går mot bakken. Her er det lagt en nedfalls bjørkestamme som feste.

SNORFESTE: Busker og trær, ja til og med lyng kan brukes til snorfeste. Litt bøyelege trær er spesielt bra fordi de settes i spenn og dermed gir sikker stramming.

STRAM DUK: I bakkant av takpresenningen på en gapahuk kan det legges en langsgående stokk som festes med snor og eventuelt belastes med steiner. Her er en kjepp banket i jorda for å få stram duk.

LOV ELLER IKKE

- Du kan på en hensynsfull måte kutte en mindre mengde granbar fordelt på flere trær til granbarseng eller gapahuk.
- Du kan benytte tørt trevirke som ikke har økonomisk verdi for grunneier til å lage bål eller en enkel gapahuk.
- Det er ikke lov å hugge friske trær eller kvister som kan påføre skogen skade.
- Det er ikke lov å etablere leir med gapahuk eller tarp nærmere bebodd hus eller hytte enn 150 meter.
- Leiren kan maksimalt stå oppe i to døgn uten grunneiers tillatelse.

STARTEN: Her er den første stokken i gapahuken festet, til venstre i ei bjørk og til høyre i en solid staur. Nå skal enden på takstokkene legges oppå.

raskt hvis du kutter tausurringene med kniv. Den som lager sin første gapahuk vil oppleve at det trengs mange meter tau eller sterk snor når det skal lages reisverk.

Du må ikke kunne noen spesialknute for å feste reisverk skikkelig. Det er lurt å surre tauet flere ganger rundt stokker som skal festes til hverandre. Stram hardt til for å sikre at byggverket blir stødig. Knyt gjerne med en stram, tredobbelt kjerringknute. Taurester av naturmateriale kan brennes på bålet når reisverket demonteres. Nylontaurester tas med hjem.

TØRRSTOKKER

Et reisverk til gapahuk kan i framkant bestå av en armtykk tverrstokk på tre meter eller mer. Denne festes helst til et eller to trær med passe avstand. Uten egnede trær som hjørner brukes solide stokker, gjerne med avstivere mot siden. Hvis det er mulig å finne

AV BJØRK: En gammel huk i fjellbjørkeskogen. Her er det solide stokker og torv på taket med tanke på at bygget skal stå noen år.

stokker av tørr gran eller furu, er dette førstevalget. På en enkel gapahuk med bredde på tre meter holder det med tre-fire takstokker, forutsatt at det brukes stram duk til tak.

Skal reisverk av fersk bjørk stå over litt tid, bør stakkene slinnes for å forsinke at de råtner. Dette gjøres ved at man med øks eller samekniv skjærer vekk felter eller striper med bark i hele stokklengden for å framskynde tørking.

Avhengig av hvor lenge reisverket skal stå og hvilken avtale men har med grunneier, er det fornuftig å sette stokker fra reisverk skrått opp mot et tre etter bruk. Da kan du eller andre bruke materialene om igjen seinere om det passer slik.

TETT TAK

Fordi gapahuken er åpen på minst en side, bør den settes opp slik at den er minst mulig utsatt for vind forfra og dermed at regn kan blåse inn. Dømi-

nerende vindretning, formasjoner i terrenget og om det er dempende skog i forkant avgjør dette. Uansett er det lurt å ha helt tett tak over der man sover.

En fornuftig løsning er å bruke medbrakt presenning av den lette, rimelige typen til tak. Du kan også montere tak av solid plast, en tarp og annen vanntett duk. Dermed spares skogen for granbarsanking. Taket legges oppå skråstokkene og gjerne rundt tverrstokken i forkant. Spisse pigger fra avbrukne eller kuttete greiner må spikkes vekk eller bankes flate. Stryk hånda lags stokken og kjenn at den ikke møter noe spisst eller skarpt. Da unngås det at duken gnisser i vindvær så det oppstår hull.

Det beste er om takduken er så stor at du kan trekke den helt eller delvis ned på sidene. Bruk snor til å feste den slik at den er stødig også i vind, og belast eventuelt med steiner ved bakken. Duken må være så stram

i begge retninger at det ikke kan dannes vanndammer.

STOR NOK TARP

Tarpen og gapahuken er i slekt, for å si det slik. Tarpen består av et flak tett materiale, som kan være alt fra sterk teltduk til rimelig presenning. Et viktig punkt er størrelsen. Selv om det bare er en person som skal overnatte, synes jeg tarpen bør være minimum 3 x 4 meter. Da kan du variere monteringsmetoden og er stort sett hindret fra å få inn regn selv om det blåser en del. Jo mer det

blåser og regner, jo lavere bør monstasjonen være.

Et annet viktig punkt er at det er mange nok forsterkede snorfester. I tillegg til de i hjørnene og midt på sidene, er det veldig nyttig å kunne feste snorer i et par punkter midt på taket. Uten slike er det bryet verdt å ta jobben selv før en legger ut på tur. Med lim, nål og tråd festes en bit stoff på hver side av duken. På yttersiden har lappen hempe for feste av snor. Dermed kan du løfte duken med snor festet i et tre eller stokker som settes opp mot hverandre utvendig, og

hindre at duken buer ned og kanskje blir oppsamlingsplass for regnvann. Velger du å løfte duken med en støttestokk inni, må toppenden stikkes inn i en sokk eller jevnes helt til.

MONTERING

Tarpen min har montert snor i nesten hvert snorfeste. Snorene er gjerne minst tre meter lange, og under transport er hver enkelt samlet i en bunt slik at den er lett å løsne til full lengde. I tillegg har jeg med flere umonterte snorer, slik at det er mulig å forlenge der det er behov for å øke lengden.

VINTER-TARP:

Å overnatte i tarp når kulda biter er ikke et førstevalg, men med bål foran kan natta bli trivelig.

IMPROVISASJON: Her er en enkel måte å skape seg kryppinn på. En langsgående stokk er støttet opp med to mindre stokker i omvendt V-form ved inngangen. Stokkene er bundet sammen med tynn, sterk snor. Over takstokken er det lagt en presenning, som er sikret i sidene med et par steiner og stokker.

➤ MANGE MULIGHETER MED TARP

- I stille, fint vær kan tarpen monteres som et slags tak med åpninger og utsyn til alle retninger.
- Dersom det blåser eller er varslet vind, sett opp tarpen med en bredside helt ned til bakken mot vindretningen.
- I dårlig vær kan tarpen monteres med omvendt V-form, med langsiden helt ned til bakken. Duken kan legges over en stokk mellom to trær, med stramme snorer til to trær, eller festet til støttestokker.
- Særlig på turer med et lite telt uten fortelt, sett opp tarpen så den dekker over hele eller deler av teltet og gir både ly og mye tørr plass.
- Med en tarp montert over hengekøya kan ei regnværsnatt bli trivelig.

På de leirplassene der det er enklest å montere en tarp, står det trær rundt på nesten alle kanter. Disse brukes som snorfester. Unge trær har den fordel at de kan bøyes litt, slik at spennet strammer duken. I mangel av trær kan det settes opp pinner eller staker/rajer, gjerne to mot hverandre for stødighet.

Det er vesentlig at tarpen monteres stramt med tanke på regn og vind. Samtidig bør det ikke være fare for at festene revner. Et tips ved kjøp av tarp er derfor å sjekke at snorfestene ser forseggjorte ut. ●

STORTTEST

*Under slike forhold er vekt
og vindtetthet viktigere enn
slitestyrke og vanntetthet.*

SKALL, SKALL IKKE

Utvalget av skalljakker er like enormt som egenskapene jakkene kan ha. Det er mye penger å spare hvis du kan klare deg med én jakke. Men hvem skal du velge?

Tekst og foto: John Arne Tungen/Aktivt Testteam

Denne gangen har vi testet skalljakker med fokus på blant annet pris og vekt, i vår vurdering av jakkene. Det som er litt morsomt, er at dette ble en test med mange norske merker. Samtidig må det nevnes at selv om modellene designes i Norge, er det ingen av dem som er produsert i Norge.

SPØRSMÅL OM PRIS

Hva er det som kjennetegner en skalljakke?

Når vi bruker begrepet skall, er det en henvisning til lag-på-lag-systemet der ytterjakka skal beskytte mot vær og vind, uten at den isolerer noe særlig i seg selv. I det ligger det at jakken skal være vindtett, og i tillegg vann-tett eller vannavvisende. Det er også normalt å se for seg at en skalljakke til en viss grad skal være pustende. Dette siste betyr at den skal slippe ut fuktighet fra kroppen gjennom stoffet. For å få et materiale som puster godt, samtidig som det er lett, slitesterkt og tåler vind og vann, må en gå opp i pris.

De mest kjente merkevarene på dette området, som for eksempel Gore-Tex, drar opp prisen på en slik jakke betraktelig sammenlignet med en jakke med en annen type membran, eller sammenlignet med

en jakke som for eksempel kun er behandlet med impregnering for å bli vannavvisende.

Så i denne erfaringen ligger det egentlig et kjøperåd. Om du strengt tatt ikke trenger en skalljakke med alle disse egenskapene, er det mye penger å spare. Klarer du deg med en vannavvisende jakke, kan du trygt styre unna de dyreste membranjakkene, og med det få en jakke som fyller dine behov til en brøkdel av prisen for en «fullspekket» membranjakke.

LAGT VEKT PÅ VEKT

Lag-på-lag-systemet baserer seg også på at man skal justere bekledningen etter behovet for beskyttelse og isolasjon.

Spesielt på turer om sommeren kan det være stor variasjon. Noen ganger holder det godt med t-skjorta, andre ganger må man på med en fleecegenser, og når det blåser opp trekker man gjerne frem skalljakken fra sekken. Da er det også greit at jakken ikke bare er lett, men også er lett å pakke ned, og ikke tar for mye plass i sekken.

I denne testen har vi hatt fokus på blant annet vekt i utvalgelse av modeller, likevel er den tyngste jakken over dobbelt så tung som den letteste. Her må vi også påpeke at ►

det finnes jakker som er både lettere og tyngre enn de vi har presentert i denne testen, så her er det mye vekt og pakkevolum å spare.

Et ytre skall skal også beskytte mot slitasje. Her er viktig å se på sitt egne behov og egne aktiviteter. Vi som har hund, vet at de tynneste skalljakkene ofte ikke er en spesiell god kombinasjon med hundeklør og tenner fra en leken hundevalp. Om du går mye i tett skog, og jakken utsettes for stikk og mekanisk slitasje fra skarpe furukvister, bør du også styre unna de tynneste og letteste jakkemodellene. Det er for eksempel veldig få jakkemodeller tiltenkt jakt og storviltjakt som er produsert som rene lettvektene, det er det god grunn til om man vurderer praktisk bruk og opp mot rive- og slitestyrke.

Et siste tips, om du er ute etter en rimelig skalljakke, er å gjøre en vurdering om du trenger årets modell, eller den mest populære fargen. Det som var toppmodell for et par år siden, kan fortsatt være en perfekt jakke for deg, og om du sjekker i butikker og på nett selges ofte jakker med mindre populære farger til redusert pris litt ut i sesongen.

God sommer og god tur!

SLIK ER TESTEN UTFØRT

Vi har hatt de fleste jakkene inne til test i 3–4 måneder, noen litt lengre. Jakkene er brukt aktivt til tur, trening og i det daglige. På de fleste modellene har vi testet både dame- og herreutgave. Vask, vedlikehold og impregnering er gjort etter produsentens anbefalinger. Sømmer, teiping og andre detaljer er sjekket spesielt nøye for å avdekke eventuelle produksjonsfeil eller unormal slitasje.

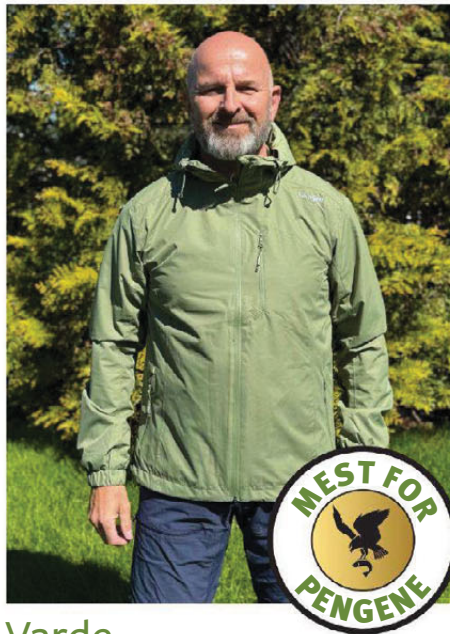
Vi har veid herreutgave i str. L og oppgitt dette.

I utvalgelse av modellene satte vi «rundt» 3000 kroner i maksimal veiledende pris.

Slike tester kunne gjerne hatt litt lengre varighet med tanke på å kunne avdekke slitasjepunkter, men av praktiske grunner vil vi sjelden ha mer enn 3–4 måneder tilgjengelig om vi skal forholde oss til årets modeller.

Noen ganger er den viktigste egenskapen til jakken at den ikke tar stor plass i sekken

www.vikafjell.no

ANNET: Dame- og herremodell, flere farger

Vikafjell kaller dette en regnjakke, men vi kategoriserer dette som en «skalljakke med pustende egenskaper», selv om den ikke kan sammenlignes med de beste membran-jakkene. Selges i skrivende stund for 595,- i enkelte butikker, og til den prisen er det et meget godt kjøp. Løsthengende nett/mesh på innsiden, som er fint om man bare har t-skjorte under. Litt tett passform, ikke plass til så mye under og gir noen begrensninger. Godt med lommer, ok passform og greie løsninger. Litt enkel hette.

Pluss: Oppleves lun, god slitestyrke, attraktiv pris

Minus: Trang passform, enkel hette

6

www.vikafjell.no

ANNET: Egne dame- og herremodeller

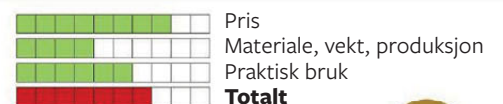
Rolvskvil har vært i sortimentet til Vikafjell noen år og er testet av oss tidligere, men det er fortsatt en meget aktuell modell i dette segmentet, spesielt om en er ute etter en ikke alt for kostbar jakke. God passform, noe stretch og generelt gode løsninger. OK tekniske spesifikasjoner og godt utstyrt med tanke på antall lommer og lufteskår. Litt tung sammenlignet med de beste i denne testen og jakken «henger litt» når den skal trekkes på.

Pluss: God passform, gode løsninger, stort bruksområde

Minus: Egenvekt, påtrekk

6

10 DETALJER SOM KJENNETEGNER EN GOD JAKKE

1 Hetta bør ha justeringer slik at den sitter godt på hodet og følger hodets bevegelser uten å skjerme for synet.

2 Hetta bør ha en liten skjerm/utforming slik at ansiktet/øyene skjermes for regn.

4 Glidelåsen kan gjerne ha en utforming slik at glidelåsen ikke irriterer halsen eller at skjegget setter seg fast.

6 Stramminger rundt håndledd må være enkle å bruke og utformet slik at du får god tetting rundt håndleddet.

8 Jakken kan gjerne ha en lengde i front som går ned til skrittet og et litt forlenget ryggparti.

3 Halsen på jakken bør tette godt selv om hetta ikke er i bruk.

5 Glidelåser, uavhengig av plassering, kan gjerne ha en hempe festet til glidelåshodet som gjør at det er enkelt og operere glidelåsen selv om du har på hansker eller votter.

7 Glidelåsåpninger under armene/i armhulen er en stor fordel med tanke på lufting.

9 Viktig at minimum 1-2 lommer er plassert slik at du får tilgang til dem selv om du går med sekk.

10 Sjekk jakken på innsiden, gjerne etter vask, for å se om teipen på sømmene begynner å løsne (enkler å utbedre mindre områder enn å legge helt ny teip).

KJEKT Å VITE

Skalljakker er helt vindtette, men ikke like vanntette som en tradisjonell regnjakke. Det som gjør disse jakkene vannavvisende, er et impregnert yttermateriale, eller en membran på innsiden som hindrer at fukt trenger inn, samtidig som svette skal kunne trenge ut.

Dette fungerer aller best i teorien, men ikke alltid like godt i det virkelige liv, spesielt om du ikke er påpasselig med vask, vedlikehold og reimpregnering av yttersiden av jakken.

Om du vet at du skal ut i skikkelig regnvær over tid, kan det være lurt å ha et dedikert regnsett liggende.

Graden av vanntetthet måles i «millimeter vannsøyle». Vi anbefaler at en jakke bør ha over 15 000 mm vannsøyle, gjerne opp mot 20 000 mm for at en skal si at jakken skal være vanntett over noe tid. Dette er som regel oppgitt på produktene.

Momentum 3L stretch

www.hellyhansen.com/no

PRIS: 2999.-

VEKT: ca. 400g

MATERIAL: 3-lags polyester, DWR behandlet, bluesignsertifisert

ANNET: Dame- og herremodeller, flere farger

Helly Hansen assosieres kanskje ikke i første omgang med lave priser. Med 2999.- som veiledende pris ligger denne modellen helt i øvre prissjiktet i denne testen, men vi må si at det merkes på produktet og generell kvalitet. God passform, høy produksjonsteknikk, elegante løsninger, ok egenvekt og generelt gode tilbakemeldinger fra testerne. Enkelte savner en brystlomme til mobil, ellers et komfortabelt, slitesterkt og godt produkt. Flott jakke til daglige fritidsaktiviteter og turer generelt.

Pluss: Passform, komfortabel, produksjon, god slitestyrke

Minus: Litt få lommer

	Pris
	Materiale, vekt, produksjon
	Praktisk bruk
	Totalt

8

Minst vekt

Verglas Micro

www.hellyhansen.com/no

PRIS: 1999.-

VEKT: ca. 300g

MATERIAL: 2,5-lags, ripstop, polyamid, bluesignsertifisert

ANNET: Dame- og herremodeller, flere farger

Om en er på utkikk etter rimelige jakker, kan det være mye å hente på å se etter modeller som har vært på markedet en stund. I dette prissegmentet står denne jakka seg fortsatt godt. Vi fikk denne for 1200.-, noe vi opplever som et meget godt kjøp. Kan fortsatt ikke sammenlignes med de beste skalljakkene på markedet, men her får du en lett og meget pakkbar jakke til en fin pris. Flott jakke til å ha liggende i sekken for uventete regnskurer, men kun en lomme og noe å hente på passform.

Pluss: Egenvekt, funksjonell hette, lavt pakkevolum

Minus: Få lommer, passform

	Pris
	Materiale, vekt, produksjon
	Praktisk bruk
	Totalt

8

PERLER: Så lenge vannet perler seg på jakken, uten å trenge ned i stoffet, er jakken «vanntett».

SESONGVARIASJONER: Vinterbruk gir gjerne behov for en mer slitesterk jakke med noe tykkere stoff enn på en ren sommerjakke.

UTSATT: Går du mye i skogen, er det lurt å velge en jakkemodell som har høy slitestyrke

ALL SLAGS BRUK: På raske turer med lett sekk kan en slik lett vind- og vannavvisende jakke være et bedre valg enn en tyngre, tettere og langt dyrere membranjakke.

MÅ TÅLE KLØR: Hundehold setter også sine krav til valg av bekledning.

www.skogstadsport.no

PRIS: 2199.-

VEKT: ca. 540g

MATERIAL: 2.5 lags, mekanisk stretch, polyester

ANNET: Dame og herremodell, flere farger

En meget god jakkemodell fra Skogstad, til en veldig attraktiv pris. Klassisk utformet med gode lommer og meget god hette, lufteskår under ermene, solide løsninger og flere stilige desigdetaljer. Ikke akkurat en lettvekt til å være av 2.5-lags material, men solide løsninger trekker opp inntrykket. Noen detaljer kunne vært smekrere for å fått bedre funksjonalitet, og selv om hetta er meget bra, blir den litt åpen i halsen. Material med noe stretch og gode tekniske spesifikasjoner. God, litt løs passform.

Pluss: Stort bruksområde, solid, meget god hette, god passform

Minus: Litt åpen i halsen, egenvekt

8

www.skogstadsport.no

PRIS: 2399.-

VEKT: ca. 620g

MATERIAL: 3-lags, mekanisk stretch, polyester,
ANNET: Dame- og herremodell, flere farger,
Recco-brikke.

Nok en solid og god jakkemodell fra Skogstad. Dame- og herreutgaven har ulik design, men «oppleses som samme modell». Dameutgaven blir trukket frem som en av de med spesielt pent design. Solid, godt med lommer og luf-teskår under ermene. Denne blir litt tung og «traust» om en er ute etter en lettvekt, eller jakke til sommerbruk. Til vinterbruk, i alpinbak-ken, til rolige aktiviteter og om vekt og pak-kevolum ikke er så viktig, får du likevel en god jakke til en fin pris.

Pluss: Slitestyrke, passform, flere gode løsnninger

Minus: Egenvekt, pakkevolum

6

www.bergans.com/no

PRIS: 3299.-

VEKT: ca. 420g

MATERIAL: 3-lags, PFAS fri impregnering, blue-signsertifisert

ANNET: Dame- og herremodell, flere farger

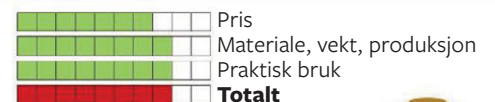
Vaagaa er en av de dyreste jakkene i denne testen, men rundt 3000 kroner er fortsatt en bra pris. Den er godt balansert med tanke på ytelse, vekt, praktiske løsninger og passform. Normal til litt romslig passform, og en jakke som passer veldig godt til daglig bruk og generelt friluftsliv. Vi savner bare en brystlomme. God passform, god lengde på ermene, meget god hette, hals som tetter godt, gode lommer og lufteskår under armene. God med tanke på vannetthet.

Pluss: Solid, passform, stort bruksområde, gode løsninger

Minus: I denne prisklassen, lite negativt å finne

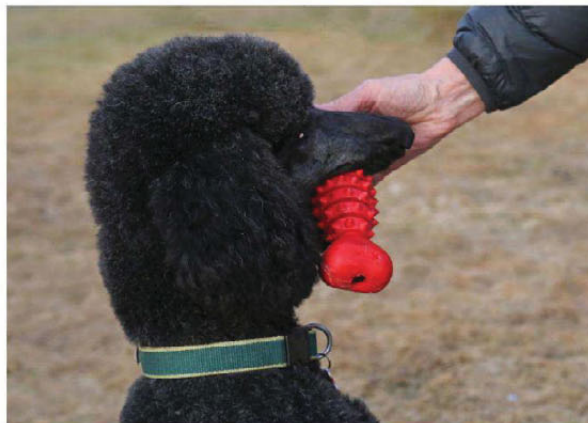

8

Av Dag
Kjelsaas

Her vurderer og
tester vi rimeligere
turutstyr. Produk-
tene er ikke testet
over lang tid

MORO MED GUMMIBEIN

Hundeleker finnes i utallige versjoner. Denne er i rød gummi og har form som et bein. Gummien er såpass hard og seig at det skal mye til om hunden klarer å bite den i stykker. Det er en fordel at leken har pigger i midtdelen og dessuten ikke pipelyd, noe som ellers lett fører til at hunden biter hardere for å «avlive».

Hundeleker er ikke det dyreste vi kjøper til jakthundene eller kjæledyra, men de har en tendens til å bli borte under apport-trening

eller lek. Denne er rimelig i utgangspunktet, men kan deles i to med ei fintannet sag så du får to deler. Legger du et tau dobbelt og knytter det, for deretter å stikke det gjennom en halvdel fra midten med en strikkepinne eller lignende, får du ei løkke å holde i som gjør det mulig å kaste leken temmelig langt. Her kan du altså enkelt lage to leker å apport-trene med til 25 kroner stykket.

Konklusjon: Rimelig hundeleke.

HUNDEBEIN

Biltema.no

Pris: Kr 49,90

Materiale: Gummi

Lengde: 20 cm.

Vekt: 280 g.

+ Solid leke uten pipelyd

ALLVÆRSJAKKE

Denne tre-lags skalljakka har ganske myk overflate og er utstyrt med to frontlommer og ei mindre stikk-lomme høyt på brystet, passende til mobiltelefon. Alle lommer er med vanntett glidelås. Frontglidelåsen har klaff som dekker den øverste delen, og kan trekkes opp. Sammen med tilstrammet hette gjør dette at du blir bra tillukket i uvær.

Plasthempa for stramming av strikken i hver side nede og på hetta burde vært større, slik at regulering er mulig også med kalde fingre. Det er bra lengde på borrelåsstrammingen ved håndleddene. Armlengden er god og passformen bra for folk med slank til middels kroppsbygning. For kraftige folk vil jakka virke trang.

Det er snaue 20 cm lange luftespalter på hver side bak ermene med klaff over glidelås, der fuktighet i elendig vær kan trekke gjennom. Totalt sett er det et svært bra kjøp om du finner denne helårsjakka til kampanjepris, og det er også mye for pengene til gammel ordinær pris på kr 1295.

Konklusjon: Mye jakke for pengene.

HELDRE STEINSTØ JAKKE

Sportoutlet.no

Kampanjepris dame/herre:
kr 795 (Junior kr 695)

Materiale: Polyester

Vannsøyle: 15000 mm

Pusteegenskap: 5000g/
m²/24t

Farger: 5 varianter.

Størrelser: S-XXL

+ Armlengde, hette
- Stramming

LIGGEUNDERLAG MED PUTE

Her er et av markedets mange lette, oppblåsbare liggeunderlag. Det har ventiler med dobbelt funksjon. Den ytterste åpningen brukes når du blåser inn luft, og har ikke tilbakeslag. Den innerste brukes når lufta skal tappes ut. Ved første gangs bruk kjennes ventilene svært harde å åpne, men du lærer å trykke dem bare middels hardt til under bruk.

Oppblåsing går relativt raskt, siden det ikke skal så mye luft til for å fylle opp. Balansen mellom at madrassen er hard å ligge på, eller har for lite luft så du får bakkekontakt, er derfor liten. Tykkelsen burde vært større, men til gjengjeld tar underlaget liten plass i sekken.

En fordel er at det er egen putedel med større tykkelse enn resten. Denne blåses opp separat.

Konklusjon: Noe tynt liggeunderlag, for milde

NIGHTBED LIGGEUNDERELAG

Coop

Vekt: 550 g

Størrelse: 57 x 190 cm

Materiale: 40D Nylon,
TPU belegg

Tykkelse: 7 cm

+ Lett, tar liten plass
- Tynt

Av John
Arne Tungen
og Aktivt
Testteam

ALLSIDIG VEST FRA FJELLREVEN

Selv om dette er sykkelklær, fungerer mange av produktene i denne Hoja-serien like godt til reise og fritid som til sykling.

Denne gangen har vi testen de nye Hoja Adventure-vestene. Dette er først og fremst en vindvest, men den beskytter også noe mot regn. På brystet og på skuldrene har vesten værbestandige partier som takler en del fukt.

På samme måte som mange av de andre produktene fra Fjellreven, kan dette materialet vokses for å øke motstandsdyktigheten mot fukt og vind betraktelig. Ryggpartiet er av et lettere materiale som ventilerer godt håndterer fukt på en god måte.

Vesten er lett i seg selv, tørker raskt om den blir våt, og den ene brytlomma kan brukes som pakkpose til vesten når den ikke er i bruk.

Vesten er utstyrt med hele fire lommer med god størrelse. En av lommene har lukking med trykknapp, de andre glidelås. Dette gjør vesten også til et godt valg på reise, da en har godt med plass til å oppbevare billetter, pass, mobil og så videre mens en er på farten.

HOJA ADVENTURE VEST

www.fjellrevenshop.no

Pris: 1799

Vekt: ca 140g

Material: Økologisk bomull, resirkulert polyester

Egne dame- og herreutgaver, sort eller rød farge

- + Stort bruksområde, godt med lommer, funksjonelle løsninger, god passform
- Lite negativ å finne

HENDIG VESKE

I første møte med denne vesken, eller tote bag som typen gjerne kalles, tenkte vi at produktet lå helt i grenseland for å kunne kalles et friluftslivsprodukt, men etter å ha testet produktet over tid har vi endret oppfatning.

Gebo er en hendig og lett veske på 23 liter som passer like godt til daglig bruk i butikken eller om du trenger en veske til og fra trening. Den fungerer ypperlig som lett ekstraveske på reise, og ikke minst er Gebo perfekt til å ha liggende i sekken når en er på hytte-til-hyttevandring og ønsker å ha med en ekstra, lett bag som nærmest ikke tar noe plass når den ikke er i bruk.

Veska har en klassisk utforming med stor åpning, glidelåslukking og to parallelle håndtak som går rundt under bunnen på selve nettet. Bærehåndtakene har polstring og selve snorene kan strammes slik at veska komprimeres.

En mindre innerlomme med glidelås som også fungerer som pakkbag for når veska ikke er i bruk. Bagen

kan bæres som håndveske, over skuldra eller på ryggen som en sekk.

GEBO, LIGHTWEIGHT TOTE BAG

www.klattermusen.com/no

Pris: 800

Vekt: ca. 130g

Volum: 23 liter

Material: rip-stop, resirkulert polyamid, 70 denier, 95g/m2 PU-belegg

- + Solid, lett, pakkbar, hendig størrelse og stort bruksområde
- Litt tynne håndtak

FLOTT LETTVEKTER

Deuter er et velkjent tysk merke som har en historie helt tilbake i 1898. Vi har testet en del produkter fra Deuter også tidligere, men de har nok ikke vært det mest synlige merket her hjemme i Norge. Nå virker det imidlertid som om vi kanskje skal få se litt mer til denne solide, tyske utstyrsleverandøren. Vi har fått inn en del nye produkter som vi begynte å teste på sen vinteren og i tidlig vår.

Denne gangen presenterer vi en helt ny sekk som så absolutt falt i smak hos testerne. Vi har testet både dame- og herreutgaven av sekken. Speede Lite Pro er utformet som en tradisjonell ryggsekk med topplokk, lommer, sidelommer, kenguru/elastisk frontlomme, opplegg til drikkesystem, kompresjonssystem, og så videre. Det som gjør Speed Lite Pro-sekkene spesielle, er den lave egenvekten sammen med funksjonalitet, lufting og fokus på fukttransport. Sekken

sitter godt på ryggen, oppleves solid, og lommene på bærereimene er noe av de beste vi har testet. Ryggplate er ganske myk/bøybar, noen liker dette, andre liker mer stive ryggplater. Om du er ute etter en lettvekt i dette segmentet, er disse sekkene et godt alternativ.

SPEED LITE PRO 28SL OG 30L

www.deuter.com

Pris: 1850

Vekt 28L SL: 0,74kg

Vekt 30L: 0,76kg

Annet: SL er dameutgave, kommer i flere farger

- + Passform, egenvekt, praktiske løsninger, stort bruksområde, fin pris
- Myk/bøybar ryggplate, ellers lite negativt

BEHAGELIG ALLROUNDER

Siden tidlig i vår har vi hatt denne denne nye skomodellen fra Arc'teryx inne til testing. Norvan LD er lansert som en langdistanse løpesko, men vi har brukt våre testpar til løping, stiløping, rask gange på variert underlag, gå-sko til og fra jobb og som fottøy i forbindelse med lengre reiser med fly. Alt dette takler den godt.

Våre sko har vært utgaver uten membran, dette opplever vi gir en mer behagelig og luftig bruksopplevelse, spesielt nå på sommerhalvåret, enn tilsvarende med en tettere membran. I forbindelse med reise, og kanskje turer til varmere strøk, gir en slik modell uten membran en merkbar forskjell

med tanke på temperatur, svette og lufting.

Vi har testet andre sko som vi mener er bedre som rene langdistanse løpesko, kanskje spesielt med tanke på demping. Men som en lett, behagelig og luftig allrounder til variert, aktiv bruk, mener vi denne er et godt valg.

God såle som gir godt grep, kalosjering som øker slitestyrke og en pen design gjør dette til et sikkert og godt skovalg nå til sommeren. Flere fine detaljer, som for eksempel en «integreert pute» i tunga som beskytter vrista fra lissene.

Fin pris sammenlignet med en del andre tilsvarende modeller.

NORVAN LD 4

www.arcteryx.com

Pris: 1899

Vekt: ca. 280g per sko

Såle: Vibram Megagrip yttersåle

- + Passform, demping, lufting, slitestyrke
- Finnes andre modeller med bedre demping, ellers lite negativt

Tekst:
Peter Nagy

PREY WINDER STAR

RÅTASS

Prey Winder Star er en lett og robust havfiskesnelle med komponenter i helstøpt aluminium. Du får hele 15 kilos bremsekraft som enkelt justeres med stjernebremsen ved siden av sveiven. Med en utveksling på hele 6,2:1 får du inn rundt 90 centimeter snøre per omdreining. Du kan justere bremsen med en egen låsefunksjon for spolen. Veil. pris: 4199 kroner.

Leverandør: Prey

GOBBLE STICKY

LOKKER FISKEN

Gobble Sticky er et norskutviklet lokkemiddel som tilfører lukt og smak som får fisken til å bite. Den klebrige kremen smøres på sluker, pilker og andre lokkemidler, også plast og gummi. Kremen holder til 10-30 kast eller nedslipp og er laget av 100 prosent biologisk nedbrytbart materiale. Det finnes fire varianter, PRE 4.0 for rovfisk i fersk- og saltvann, SAL 2.4 for laksefiske, og BM 3.8 og SV 4.9 for saltvannsfiske. Veil. pris: 199 kroner.

Leverandør: Seeberg.no

PREY MISSILE

SJØØRRET-SNACKS

Prey Missile er en pencil-sluk type wobbler uten hakeskje som kaster ekstremt langt. Den har en slengende svømmestil, som frister byttet selv på sakte innsveiving og er et godt valg både i kaldt og grunt vann. I varmere vann lar du den gå dypere og sveiver den inn i ønsket fart. Prøv den også på fiske etter ørret, sei, lyr, makrell og havabbor. Veil. pris: 149 kroner.

Leverandør: Prey

THUNDER JIG BLADED

MYE FLASH OG BLINK

Williamson Thunder Jig Bladed har holografisk finish og selvlysende striper som gir masse flash og blink. Fisk den som en kastesluk, eller slipp den rett ned under båten. Under spinstopp og i nedslippet får den en lokkende, flagrende bevegelse som forsterkes av spinnerbladet på singelkroken. Fås i 28 g og 40 g, som sikrer lange kast. Får en vuggende gange ved innsveiving. Singelkroken er perfekt for skånsomt fiske og fang og slipp. Veil. pris fra: 89 kroner.

Leverandør: Rapala VMC

www.rapalavmc.no

FANTASISTA NANO

FØLSOM STANG

Hva kaller du en fiskestang hvis du synes den er så lett, rask og følsom at den føles som en fantasi? Da kaller du den Fantasia Nano, og leverandøren lover det optimale i vekt, følsomhet og kontroll. Stengene er virkelig noe spesielt, både estetisk og teknisk. Stangen har også høykvalitets stangringer fra Fuji, og AAA-gradert kork. Fås i ti ulike utgaver i lengder fra 6'6 fot til 9 fot, og kastevekter fra 1-8 gram og opp til 14-60 gram. Veil. pris fra: 2999 kroner.

Leverandør: Abu Garcia

Tekst:
Peter Nagy

THULE OUTSET HEVET OVER BAKKEN

Ja, det går an å ligge i telt uten å kjenne hver millimeter av underlaget på kroppen. Løsningen er Thule Outset, et telt som svever over bakken som et flygende teppe. Teltet henger på hengerfestet på bilen og dermed er det komfortabelt å krabbe ut og inn av den også. Presenningen bak teltet heter Thule Starset og gir overlegen beskyttelse mot regn, sol og vind og er tenkt for bruk både med og uten teltet. Veil. pris Thule Outset 46 999 kroner, Thule Starset 3 499 kroner.

www.thule.com

ABISKO FRILUFT 2 VELDIG LUFTIG

Gode telt skal tåle allslags vær, også de varmeste solskinnsdagene. Da er det plutselig ikke om å gjøre å holde været ute, men å slippe været inn. Abisko Friluft 2 har en rå ventilasjon og et yttertelt som kan droppes på de fineste dagene. Det er også relativt høyt under taket slik at du kan bruke teltet uten å være et slangemeneske. Teltet har to store innganger med myggnett og to forteltområder på begge langsider.

Veil. pris: 8999 kroner.

www.fjellrevenshop.no

VERTEX SPEED SHOE

OPPOVERSKO

Vertex, bare se på navnet, det er åpenbart en spin-off av ordet vertikal, som er det samme som loddrett, og denne skoen er laget for deg som vil løpe opp og ned fjellsider. En sonet yttersåle kombinerer godt feste på harde fjelloverflater med feste i mykt terreng. Du får også en støtdempende underfotspute som holder deg stabil og gir deg god kontakt med underlaget. Den innebygde, elastiske pløsen bidrar til å holde rusk på avstand. Veil. pris 2099 kroner.

www.arcteryx.com

WEBER TRAVELER COMPACT

LUKSUS PÅ PIKNIK

Hvis du skal lure med deg en urban gjeng ut i skogen, må du ha noe å lokke med. For eksempel et grill-party med mer pølser på menyen. Med luringen Weber Traveler Compact kan du grille det meste til hele flokken. Når du ikke bruker grillen, kan den kan slås sammen og trilles som en trillebag. Fyres opp med små gassbeholdere som heller ikke tar stor plass. Veil. pris fra 5 499 kroner.

Leverandør: www.weber.com

FEMUND COTTON ANORAK

ALLTID I VINDEN

Det er så mange tekniske jakker å velge mellom, men på fine sommerdag i fjellet kan et enkel anorakk være det beste. Denne fra Norrøna er en miks av 75 % økologisk bomull og 25 % resirkulert polyester, som gjør at den puster godt samtidig som den holder vinden ute. Den klassiske kengurulumma er selvfølgelig der, samt lange glidelåser på sidene, borrelåsjustering ved håndleddene, justerbare sømmer og hette som passer til luer. Veil. pris: 2999 kroner.

www.norrøna.com

VAKKER FISK: William med sin flotte røye på 1,6kg. En ubeskrivelig vakker fisk som ga fiskeren kamp til døra ..

MAGISK HØYFJELLSFISKE

Det er midtveis i juli, og i høyfjellet i Nord-Sverige har sommeren latt vente på seg. Det er knappe to grader i lufta, og vanntemperaturen er kanskje et par grader høyere. De fire kompisene hadde ikke forutsett slike forhold på årets drømmetur ...

Tekst og foto: Ole Kristian Berggård

TALLRIK:

Baetis rhodani, eller vanlig smådøgnflue, fant vi blant steinene hvor vi satt. De lå i store antall langs hele elva.

William, Lasse, Svanthe og jeg har nettopp reist fra Stockholm i 30 varmegrader, og den kalde virkeligheten kjennes som et slag i magen. Ut fra notatboka mi skulle det nå vært optimale forhold for klekking av *Heptagenia* og den røde elvedøgnflua *Ephemera aurivillii*. Virkeligheten er dessverre helt annerledes, men slik er fjellet. Her må vi rett og slett håpe på tidligklek-kende arter.

Da vi våkner dagen etter, er det snø i lufta og på bakken, og vinden er fortsatt sterk. Vi blir liggende noen timer ekstra til vinden har løyet noe. Vi er alle fire kledd i det varmeste tøyet vi har. Likevel fryser jeg.

Etter frokost er vi raskt på med utstyret og ned til elva. Jeg søker metodisk og strukturert av strømmen for å se etter insekter. Jeg ser ikke stort annet enn noen havarerte mygg inne ved land. På grunn av den urolige overflaten er det umulig å se hva som skjer ute i strømmen. Jeg har allerede sett et par vak, noe som faktisk er litt overraskende.

Ved «Homepool» er det noe aktivitet, men ikke mye. Vi får omsider noen fisker hver på forskjellige imitasjoner. Jeg har fisket med små CdC-mygg gjennom de mer glatte strømmene, uten at jeg kunne bedømme om det er riktig imitasjon. Fiskene

>>>

TAKKNEMLIG:: Fotograf Lasse strekker hendene i været for å uttrykke sin takknemlighet til høyfjellet.

GOD

MATFISK: En av de mindre røyene blir middag, og kvaliteten er upåklagelig.

er flotte med sine typiske høyfjells-mønster, men dessverre ikke av den størrelsesorden vi er her for. Vi blir gående relativt nær camp den første dagen. Vi må hovedsakelig skjerme oss mot vinden og vente til det blir korte luker hvor man eventuelt kan se vak. Men vakene uteblir, og insektlivet ser ut til å være nedtrykt av uværets jernhånd.

VÆRSKIFTE

I to dager blir vi gående lett apatiske mellom teltets beskyttelse og Homepool. Når man kommer med så store forventninger, blir det selvfølgelig utfordrende rent psykisk. Den digre posen med finsk lakris og nøtter som skulle holde hele turen, er allerede tom, og det meste av tøyet er vått. Da vi våkner etter nok en kald natt, er det mindre blafring i teltduken, og ute er det faktisk ganske gode forhold – lette skyer og oppholdsvær, men viktigst av alt: betraktelig mindre vind. Selv om temperaturen er noenlunde lik, oppleves det som et værskifte, og vi er raskt ute av teltene.

Vi blir enige om å gå oppstrøms for å søke av elva. Vi er helt avhengige av å finne steder som ser bra ut og

som kan huse stor fisk. Vi er her for de største individene og ikke de man til daglig finner i mer lett tilgjengelige områder.

Vi finner flere strekker som ser spennende ut, og spesielt ett område gjør at vi stopper opp. En markert hovedstrøm som treffer en større stein i midten av kulpen, fanger vår interesse. William får øye på en fisk som vaker foran steinen. Vinden blåser ganske hardt mot strømrretningen, og det er umulig å se hva fisken tar, så jeg setter meg ned for å observere.

Etter å ha latt blikket sondere områdene rundt steinene en stund, ser jeg store mengder med *Baetis rhodani* som har blitt blåst inn mot land. Merkelig! Den intense vinden gjør de unnselige døgnfluene omtrent usynlige i det kaotiske vannet. De finner åpenbart beskyttelse her, og klamrer seg fast for ikke å blåse med vinden ut på viddene.

Nyheten formidles til de andre, og det tar ikke lang tid før kameratgjengen får trua tilbake. Det er nemlig store mengder rhodani inne blant steinene, noe som kan bety at vi kan oppleve topp tørrfluefiske. Vinden er for det meste altfor sterk for det lette fluesnøret, men i små øyeblikk overkommelig. William får lagt en imitasjon i riktig bane mot fisken vi observerte. Den lille CdC-vingen synes dårlig i vannet, men akkurat nok til at vi andre ser den. Fisken, trolig en pen ørret, går med største selvfølge opp og slurper den i seg. Dessverre sitter ikke tilslaget, men vi har iallfall fått bekreftet at vi er her på riktig tidspunkt.

KORTVARIG GLEDE

Timene går, og vi kommer til camp uten å ha utrettet annet enn å ha tilbakelagt noen kilometer i klamme vadere. Etter et par timer på øyet våkner jeg uten lyden av vinden som slår mot teltdukene. Med et mysende øye ser jeg antydninger til at vannflaten ligger helt blank i Homepool. Hva skjer?

Jeg vekker William, som fortsatt

LOT SEG LURE: En av turens største ørreter på rundt to kilo lot seg lure under mildt sagt våte og kalde forhold.

ligger i sin dypeste søvn. Vi skimter Svanthe og Lasse om lag 400 meter lenger nede i elva. William mener at en av dem har god bøy på stanga, så vi spretter opp, røsker til oss stengene, og sprinter over det halvfarlige brekket hvor vi vanligvis vader med skrekkblandet respekt. Lasse kan fortelle at det har vaket som bare det, at begge har fått pene røyer over kiloen og at de har sett betydelig større. Det er relativt seint på døgnet og jeg kan se et fåtall mygg på vannflata som etter tur forsvinner i noen digre røyekjefter. Euforien vibrerer i fjellufta mens vi omtrent blir omringet av vakende røyer.

Jeg setter på en liten CdC-imitasjon som ligner på myggene jeg ser. Mens jeg drar snøret av spolen, som for å gjøre meg klar, glir en stor røye inn fra venstre, bare to meter fra land. Den passerer meg med største ro, og glir sakte ut mot høyre til jeg ser de hvite finnene forsvinne. Jeg gjør et forsiktig kast om lag 12 meter i samme retning, og flua mi blir liggende lett på vannflaten, som et ordentlig insekt. Plutselig skimter jeg antydninger av

FLOTT MØNSTER: Mønsteret er fiskens kamuflasje og gjør den vanskelig for andre å se, men det gjør den samtidig karakteristisk vakker når man studerer detaljene.

hvite finner på vei mot flua. Røya biker snuten over vannflaten og sluker i seg imitasjonen min.

Tilslaget sitter på ren refleks, og jeg blir tatt fullstendig på senga da røya stikker som en torpedo ut i strømmen. Jeg rekker ikke å reagere før snøret smeller av. Jeg er ikke noe røyeekspert, men denne var hinsides rask og sterk, og jeg var helt uforberedt. Lasse får en pen røye på om lag 1,3 kilo, Svanthe ryker en stor røye i et helt vilt utras, og vi får alle en gjeng store harr på myggimitasjoner og diverse andre tørrfluer.

I en drøy time er alt som vi hadde drømt om, men som ut av det blå,

øker vinden på, kulda kommer krypende, og vakingen slutter brått. Gleden var stor, men dessverre kortvarig.

VAKFEST

Dagen etter går William og jeg ned til samme sted som kvelden før. Vi har oppdagat at det ved enkelte vindretninger og vindstyrker blir helt vindstille inne ved land der røyene holdt vakfest.

Vi blir sittende noen timer for å observere detaljer som kan avsløre vakende fisk, klekkende insekter og interessante standplasser ute i elva. Klokka nærmer seg 11, og dagens første regnbyger kommer inn i dalen. Vi setter oss på hver vår stein ved vannkanten med hodene godt beskyttet under hetta på jakka.

Plutselig oppdager vi små seil på overflaten helt inne ved land. *Baetis rhodani*! Den karakteristiske, lille døgnflua kommer i økende antall nedover strømmen, og det tar ikke lang tid før det beveger seg fra dypet. Subtile vak fra sultne fisk bryter vannflaten. Røyene er tilbake igjen, og de vaker i bestemte

mønster i en bakevje bare noen meter fra oss.

Jeg holder meg skjult bak små busker og setter på en no-hackle av en *Baetis*-imitasjon i str. #17, med slank oliven kropp, grå CdC-vinge og perfekt splittede haletråder. Jeg gjør et forsiktig kast, og imitasjonen lander rett i utkanten hvor det flyter fem-seks ordentlige rhodanier. Jeg ser røya komme inn mot klyngen av insekter og plukke én etter én. Både William og jeg er sikre på at den skal ta min, og det tar heller ikke lang tid før de hvite finnekantene skimtes under imitasjonen. Den stikker forsiktig opp snuta og tar imitasjonen.

Et kort løft med stanga setter tilslaget perfekt. Fisken kjører maks hastighet ut i elva, og jeg får kjenne de imponerende kreftene i disse fiskene. Den går i lufta et par ganger og gjør noen utras som det står respekt av. Etter noen kaotiske minutter har William fisken i håven. Ikke den største røya, men så ubeskrivelig vakker. Den er rett og slett perfekt.

LYKKE PÅ REISEN: William lar røya svømme tilbake etter å ha blitt behørig beundret.

Røye har plutselig blitt favorittfisken min!

Vakingen og klekkingen fortsetter. Stadig flere *Baetis rhodani* kommer nedover strømmen, og den tilsynelatende døde elva er forandret til et sjeldent livlig skue. Det vaker fisk omtrent overalt – røye, harr og ørret. Jeg har aldri sett lignende, verken før eller siden. Vinden kommer og går, men vi benytter de små lukene når den avtar. Jeg får mange flotte situasjoner hvor jeg kan presentere imitasjonen min foran fisk av god størrelse. Til tider føles det nesten for enkelt, men det er utfordrende nok til at man ikke blir bortskjemt. Spesielt er det vanskelig å berge de store røyene. Jeg har kanskje røket tre-fire større røyer, og det føles nesten som en forbannelse.

Ved femtida avtar klekkingen, og jeg setter meg ned på en stein og ser over området. Midt på stryket som er om lag 150–180 meter bredt, ser jeg en betydelig større halefinne enn jeg har sett tidligere på dagen. Jeg gir

den noen vak før jeg bestemmer meg for å forsøke å vade ut. Jeg kommer knappe 15 meter ut før jeg må gi opp. Det er fortsatt altfor langt, sikkert 50–60 meter.

SOM EN BESETTELSE

Klekkingen avtar nesten umiddelbart, og det vaker nesten ikke. Jeg stirrer ut mot midten av elva og får se den store ørreten vake en siste gang før det hele er over for dagen. Den store fisken blir som en besettelse, og jeg klarer nesten ikke å tenke på noe annet denne kvelden. De andre har ikke sett den samme fisken, og forstår nok ikke helt hva det er jeg egentlig prater om.

Neste dag er vi også tidlig oppe. Været er som før, men med litt mer regn i bygene. De kalde og våte vaderne er ubehagelige å ta på seg, men de må på. Alt er vått. Det er praktisk talt umulig å holde ting tørt, men det skal mer til for å stoppe noen gale fiskere enn litt regn. Spesielt nå som klekkingene har kommet i gang igjen. Jeg går

selvfølgelig til samme sted, bare for å se om den store er tilbake.

Klekkingen starter som vanlig rundt klokken 11. Da klekkingene er på topp på ettermiddagen, er det at den store igjen kommer opp. Jeg holder øye med den selv mens jeg fisker på annen fisk. Det er vanskelig å si hvor stor den er, men den er stor! Jeg ser den hele tiden i øyekroken, men må bare innse at den er umulig å nå. Jeg finner andre fisker som står lett til, og mister til slutt tellingen over hvor mange jeg får. Jeg vader meg omsider litt lenger opp i elva, da William plutselig roper ut i et gledesyl. Stanga står i en kraftig bøy med snøret pekende rett ut, og snella lager en intens knarr.

– Stor! hører jeg bare. Her må det hjelpes til med håvingen, tenker jeg. Jeg gir blanke i fisken jeg skulle kaste på og løper ned mot William, som kjører ei stor røye – rundt to kilo, visstnok. Den er i hvert fall sterk, og den er langt ute på backingen. Etter en lang fight er fisken i håven – nok et prakteksempel av en røye. William, som har fisket mye røye, sier at dette er den flotteste røya han noensinne har sett. Kubben slippes ut igjen etter å ha bli fotografert, filmet og veid.

ANTIKLIMAKS

Dagene fortsetter på samme måte, og vi får fisk etter fisk. Den siste dagen er det helt vindstille, og vi har knappe fire timer på oss da jeg søker ned til godstrekket for siste gang. Fisken er på plass, og det samme er døgnfluene. En flott fisk head and tailer oppstrøms i elva hvor det er relativt grunt. Jeg går 100 meter oppstrøms og tar meg ut mot fisken. Det er da jeg oppdager at det går en steinrygg nedover og midt i elva der den store fisken har vaket – den fisken som jeg har måttet observere på avstand og konstatert som umulig å nå.

Jeg følger steinryggen nedover, og ser at jeg kunne kommet på 20 meters avstand til storfisken. Enn at jeg virkelig har kunnet fiske på denne digre ørreten i fire dager uten at jeg har vært klar over det? Fisken vaker

selvfølgelig ikke nå, da jeg trenger det som mest!

Klokken er bare ett, og den vaker ikke før rundt klokka tre. Jeg gir det uansett et forsøk, og legger et kast på omtrent 20 meter skrått utenfor meg. Den mørke CdC-vingen synes godt, og glir på den glatte overflaten – helt lik en ordentlig rhodani. Det virker som flytet blir to til tre meter kort, men det får stå til. Da imitasjonen endelig er på høyde, dras flua ned i et lite, forsiktig vak, til min store overraskelse.

Jeg gjør tilslag og kjenner betydelig tyngde i andre enden av snøret. Fisken raser regelrett 60 meter rett nedstrøms og stopper brått midt i elva. Jeg roper til William og Lasse at jeg har storfisk på kroken. Pulsen

kjennes ut i fingertuppene, og jeg klarer ikke unngå å tenke på alt som kan gå galt: 0,14 mm fortom, store steiner, liten krok og en knute som har holdt til mange fisker uten å ha blitt sjekket i ettertid. Jeg presser på, og får etter noen minutter løst ut fisken, som føles tung ute i strømmen. Jeg forsøker å pumpe den inn i korte drag, men det er ikke lett. Siste dag, siste time, siste kastet og en fisk som vanligvis ikke vaker før klokka tre, går opp og tar min imitasjon litt over ett!

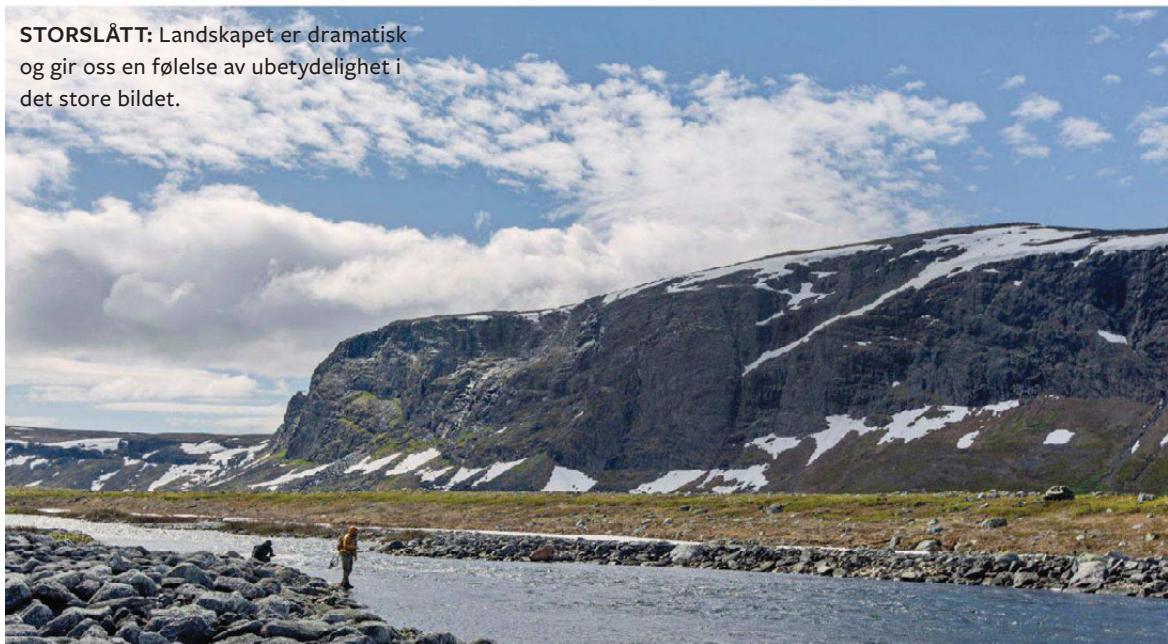
Minuttene passerer, og sakte, men sikkert kommer fisken nærmere. Til slutt er den på knappe 10 meter. Jeg får presset den opp mot vannflaten, og plutselig kommer det til syne en overraskende liten halefinne. En halefinne som ikke tilhører en ørret på flere kilo, og det går snart opp for meg hva som har skjedd: Den relativt pene ørreten på om lag 1,5 kilo er krocket i ryggfinnen, noe som gjør at den opptrer som en oterfjøl ute i strømmen og framstår mye større enn den egentlig er.

Skuffelsen er et antiklimaks av dimensjoner. Vi lar det bli med det fluekastet og den fisken, drar til campen ved Homepool, pakker og reiser hjem.

MED KAMERA:
Øyeblikkene skal foreviges filmatisk og fotografisk. Hva er bedre enn to profesjonelle i sitt fag?

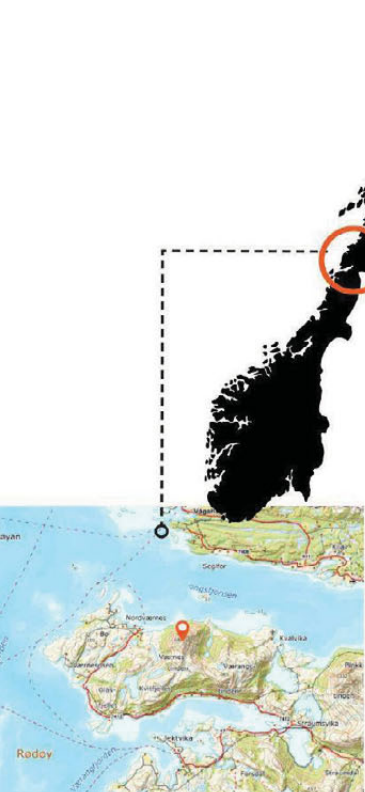
STORSLÅTT: Landskapet er dramatisk og gir oss en følelse av ubetydelighet i det store bildet.

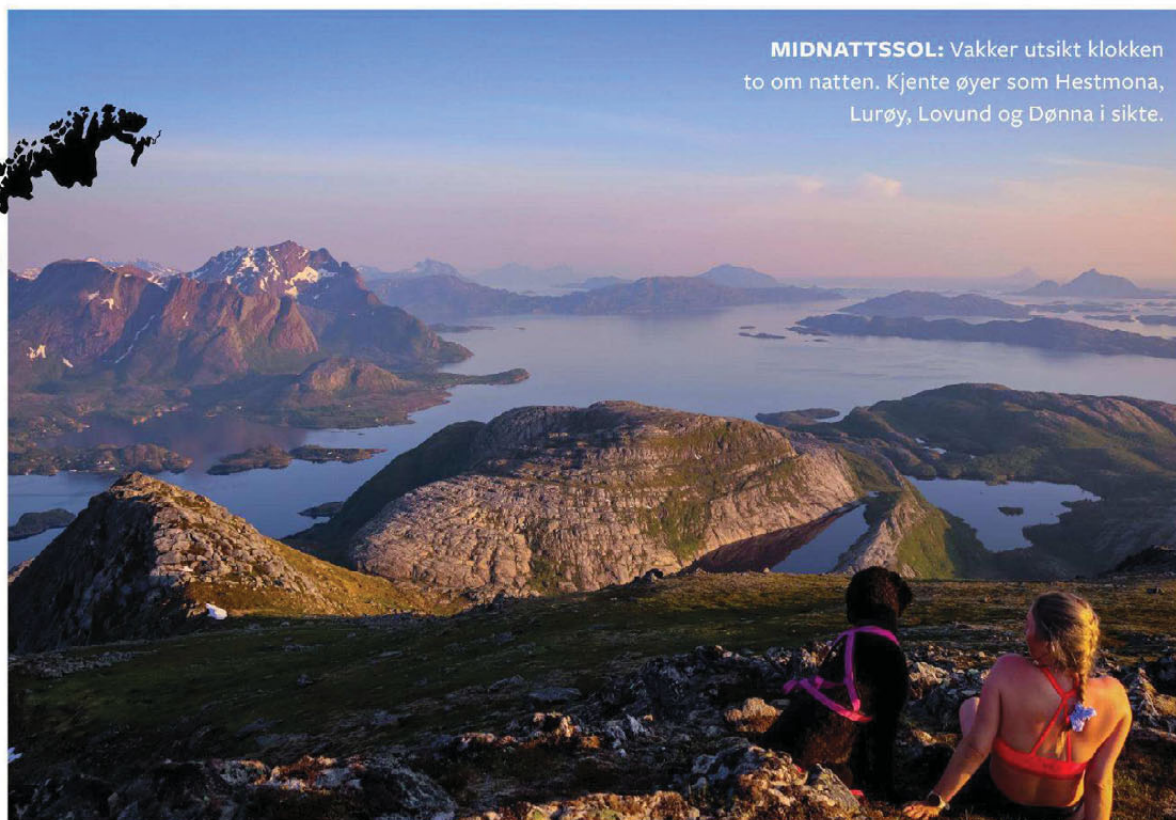

EN TUR DU MÅ FÅ MED DEG!

Værnestinden er krevende, men en fantastisk tur i Rødøy kommune. Dette er en favoritt på Helgelandskysten!

Kart: Norgeskart

MIDNATTSSOL: Vakker utsikt klokken to om natten. Kjente øyer som Hestmona, Lurøy, Lovund og Dønna i sikte.

VÆRNESTINDEN

HØYDE: 688 moh.

STED: Rødøy

OMRÅDE: Helgelandskysten

SESONG: Mai-okt

VARIGHET: 3-4 timer t/r

LENGDE: 7 km t/r

VANSKELIGHETSGRAD:

Krevende

Tekst og foto: Ida Kathrine Knudtzon Eriksen

Atkomst: Ta av fra FV17 i retning Nordværes. Kjør til Brattland, det er turskilt merket Værnestinden på høyre side av veien. Parke-ringslomme ved veien, men det er kun plass til et par biler.

Turen starter først på fin sti gjennom bjørkeskogen opp Heimerdalen. Etter ca 30-40 minutter er det meste av skogen passert og et vakkert fjellandskap åpner seg. Like før Kalvdalen ta av fra stien og kryss et par bekker. Følg deretter bergene som ligger øst for dalsøkket ved Småtindane. Her er det sporadisk vardet, men det er en del sautråkk, terrenget er lettgått og det er greit å finne frem. Ved dalsøkket kommer det på nytt en sti, følg stien som går bratt til venstre mot Vær-

FOR EN UNIK OPPLEVELSE:

Ta turen i midnattssol med sovepose i sekken og sov under åpen himmel. Nyt fargespillet over fjellene og havet utover nattetimene.

nestinden. Her går høydemeterne raskt, det er bratt, men det er ikke luftig. Når du runder kanten, kommer du til midttoppen til Værnestinden (684 moh.), nordtoppen er det høyeste punktet (688 moh.), men det er en luftig og kronglete rute dit. Det anbefales å stoppe ved midttoppen.

På toppen er det varde og en utsikt til å dāne av. På finværsdager kan du se Lofotveggen, Trænstaven og helt sør til Dønna-mannen. Svartisen glitrer i øst, og det er virkelig et vakkert skue.

Når kvalitet og erfaring teller

Vi lager telt som kan gå i arv, som kan pantes når behov endrer seg og repareres så lenge de lever. Designet og utviklet med erfaring og kompetanse overført gjennom tre generasjoner. Velg teltet ditt med omhu, så sover du trygt ute, uansett årstid.

Nytt liv til brukte telt

Med like høy kvalitet som våre nye modeller tilbyr vi brukte telt til deg som ønsker å gjøre et bærekraftig valg for miljøet og lommeboka. Hvert brukt-telt er grundig sjekket, reparert ved behov og klart for nye opplevelser. Velg gjenbruk og kvalitet, og vær med på å redusere fotavtrykket – for naturen vi alle elsker å utforske.

Foto: Eirik Gresseth

Foto: Karl Schibevaag

BARENTS

LES MER OM BARENTS OG SE
VÅRE PRODUKTER HER

KONTAKT OSS!

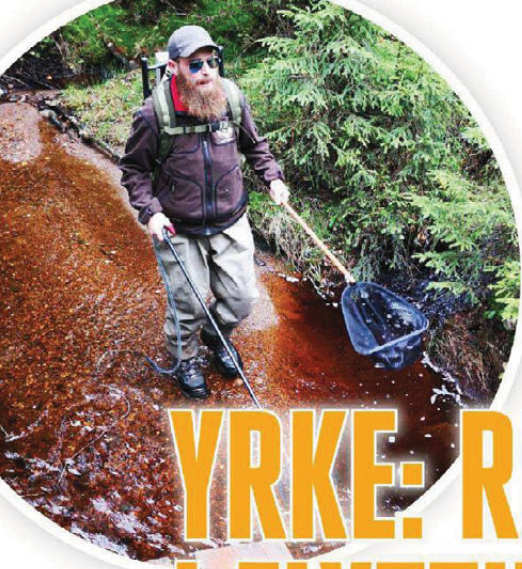
Har du spørsmål om telt, trenger du hjelp med en reparasjon eller ønsker en spesialtilpasning på Barentsteltet ditt? Vi vil alltid hjelpe deg med en løsning, og du når oss enkelt både på telefon, epost og i sosiale media. Du kan også besøke oss alle ukedager fra 8-16 på Melhus.

41 42 13 00

post@barentsoutdoor.no

www.barentsoutdoor.no

Varmbuvegen 10, 7225 Melhus

RETT I HÅVEN: Knut Magnus Wold er sertifisert bruker av elektrisk fiskeapparat.

YRKE: REISENDE I FLYTTING AV VILLFISK

I Nannestad nord for Oslo har ildsjeler i Bjerke Jeger- og Fiskeforening tatt nye grep i forvaltningen av sine fiskevann. Med god hjelp fra fagkonsulent Knut Magnus Wold flyttes ville ørretunger for å skape bærekraftige bestander.

Tekst og foto: Lars Eriksen

Det begynner å bli et høstlig drag i lufta når gjengen fra fiskeutvalget i foreningen samles ved et av de større vannene i området. Hele helgen er satt av til det som har blitt en populær aktivitet for medlemmene. Utstyrt med håver, bøtter og transportkasser settes kursen nedover langs vannet.

Nedstrøms i utløpsbekken er det erfaringsmessig godt med småørret som egner seg som settefisk.

FAGLIG STØTTE

Det er fagkonsulent Knut Magnus Wold fra Akershus regionlag i Norges Jeger- og Fiskeforbund som står for gjennomføringen og stiller med utstyr. Gjennom flere år har han hjulpet lokale foreninger med søknader og praktisk gjennomføring av fiskeflytting.

Han er sertifisert bruker av elektrisk fiskeapparat og har fått offisiell tillatelse gjennom Statsforvalteren til å bruke utstyret i fylket. To offentlige godkjenninger må på plass for å kunne gjennomføre fiskeflytting. Fylkeskommunen, som er lokal forvaltningsmyndighet for innlandsfisk,

er første søknadsinstans når det gjelder utsetting av fisk, fisketillatelser og fysiske tiltak i vassdrag. Deretter søkes det til Mattilsynet for endelig godkjenning. Prosessen sikrer så langt det er mulig at flytting skjer på en økologisk forsvarlig måte, i henhold til gjeldene lover og regler.

ENKEL METODIKK

En snau kilometer nedenfor utløpet av vannet bukker bekken seg ut på et flatt myrparti. Her starter fisket, og Knut Magnus instruerer gjengen om hvordan han ønsker at ting skal foregå. El-fiskeapparatet bæres på ryggen som en sekk og er koblet til en stang som sender ut elektriske impulser. Fisk som kommer i nærheten blir midlertidig paralyisert og kan enkelt fanges med håv. Når det gjøres korrekt, skader ikke metoden fisken, og den kan oppbevares og slippes ut igjen etterpå.

Det har vært mye regn og det er god vannføring. Vadere er nødvendig for å komme til i kroker og kriker av bekken der ørreten ofte gemmer seg. Metoden er relativt enkel. Knut Magnus går først og finkjemmer bekken med stanga som sender ut elektrisitet. Tuppen er formet som en løkke med et lite nett slik at han kan løfte ut fisk som flyter opp.

**KLARE
TIL DYST:**

I denne kulpen sto
det flere småørret
som gikk i håven.

Bak ham går karene med håver, klare til å snappe opp lamslåtte ørreter som havner bak Knut Magnus. I starten ser det heller dårlig ut, og det er kun ørekyte som viser seg. Her er det viktig å være etterrettelig og sørge for at ingen uønsket art sniker seg med. Heldigvis er det relativt enkelt å se forskjell på ørret og kyte.

SMÅØRRET I HÅVEN

Et lite stykke oppover endrer bekken karakter. Det blir mer strøm i vannet, med steiner og flere terskler. Med en hel gjeng vadende uti en liten bekk blir det mye leven, og det er ofte slik at ørretene piler oppstrøms hvis de skremmes. Fisken kan derfor samle seg ved ulike vandringshindre, og det går ikke lang tid før de første eksemplarene går i håven.

Langs bekken bæres også bøtter med lokk som blir mellomstasjonen før fiskene havner i transportkassa. Det gjelder å handle raskt og skånsomt, og etter hvert har fiskeforeningens medlemmer blitt så drevne at ørreten havner i bøtta på få sekunder. Der terrenget stiger, dannes kulper og små fosser. Her blir det merkbart mer ørret og stadige rop om fisk tyder på at dagen er i ferd med å bli svært vellykket. De fleste fiskene som

fanges er i størrelsesorden 10–20 centimeter, som er en ideell størrelse for flytting til nye lokasjoner.

Eksemplarer som er mindre dette går også i håven, men disse slippes rett tilbake i bekken. Etter et par timers innsats er bekken gjenomsøkt helt opp til utoaset. De siste ørretene fanges oppe ved den gamle betongterskelen som danner overgangen til vannet. Uttellingen er god, og nær 30 småtasser har blitt plukket opp i løpet av en hektisk formiddag.

TRANSPORTETAPPEN

Langs bekken har fisken gradvis blitt flyttet fra bøtter over i spesialtilpassede transportkasser. Disse har låsbart lokk og er utstyrt med oksygentilførsel via en liten slange og en

batteridrevet innretning på utsiden av kassa.

Montert på en sekkeramme er de relativt enkle å bære med seg, men 15 liter skvulpende vann er ikke den mest komfortable børen man kan ha på ryggen. Ørreten ser ikke ut til å bry seg nevneverdig, og med den gode oksygeneringen kan de oppbevares i flere timer. Dette er svært gunstig dersom det er langt å gå til utsettingsstedet. Foreningen disponerer båt, og transportkassene blir rodd over det tåkelagte vannet til den andre enden, mens resten av gjengen tar beina fatt og går et par kilometer gjennom skogen til møteplassen der fisken skal bæres videre.

Oppstrøms i vassdraget ligger et idyllisk skogstjern som gjennom tidene har hatt varierende ørretbestander. Det er et tjern uten særlige gytemuligheter og er dermed et egnet sted for å motta fisk fra produktive områder nedstrøms.

Et viktig prinsipp er at det ikke flyttes ørret mellom vannveier som ikke er naturlig sammenhengende innenfor et gitt geografisk område. Slik reduserer man risiko for spredning av sykdommer og parasitter og sørger for at fisken har nokså like vannkjemiske forhold å komme til. Etter en

EKTE ØRRET:
Født og oppvokst i sitt naturlige habitat.

SNART FRAMME: Øverst i vassdraget ligger tjernet som får nye rekrutter.

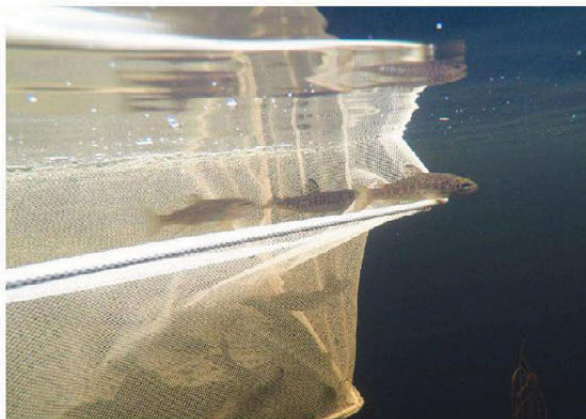
ØRRET PÅ RYGGEN:

Fiskeutvalgets leder Tom-Arne Ovrum sørger for fremtidens fiskemuligheter.

halvtimes gange med transportkassa på ryggen blir et flott knippe naturlige ørretunger introdusert for sitt nye hjem. Et integrert nett i kassa sørger for en myk overgang og rask akklimatisering. Etter noen minutter piler de av gårde i alle retninger, og det er betryggende å se hvor sprek fisken er på tross av påkjenningene den har vært igjennom i løpet av formiddagen.

SOSIAL BEGIVENHET

Neste dag er det oppmøte i en ny bekk, og flere nye deltakere kommer til. Denne bekken bærer preg av å være en mer klassisk gytebekk med fine gruspartier og dype holer om hverandre. Den slynger seg gjennom irrgrovn moseskog, og gamle spor etter bever er tydelige der nedgnagde trær ligger på kryss og tvers. Her er det også mer variert størrelse på ørreten, fra de knøtt små som får svømme videre, opp til gytefisk på tre til fire hekto. Etter relativt kort tid er to transportkasser fylt opp med nærmere 50 eksemplarer som kjøres med bil noen kilometer oppover i åsen. Der ligger et lite tjern som får en solid økning i ørretbestanden.

FRISKE OG RASKE: Transportkasser med oksygen og uttagbart nett sørger for at frislippet går smertefritt.

Det er liten tvil om at fiskeflyttingen skaper stort engasjement i Bjerke Jeger- og Fiskeforening. Nærmere 20 mann har bidratt i løpet av helgen til en svært vellykket dugnad. Resten av dagen går med til bålpyring og hyggelig samvær. Flere yngre har også hengt seg på fedrene sine, og de får en lærerik innføring i kultivering og frivillig arbeid. Slikt er med på å skape langsiktig lojalitet og sosial tilhørighet i foreningen.

VINN-VINN MED VILL ØRRET

Praksisen med å benytte vill ørret som settefisk har mange fordeler.

► REGELVERK FOR FLYTTING AV VILL ØRRET I NORGE

Praksisen reguleres av tre lovverk som skal sikre at flytting av fisk skjer på en bærekraftig, trygg og etisk forsvarlig måte:

NATURMANGFOLDLOVEN

(Lov om forvaltning av naturens mangfold)

- **Formål:** Sikre bærekraftig forvaltning av naturens mangfold.
- **Krav til vurdering:** Flytting av fisk krever vurdering av mulig påvirkning på økosystemet, både i bekken og det nye vannet.
- **Føre-var-prinsippet:** Man skal være forsiktig med tiltak som kan skade det naturlige økosystemet.

MATLOVEN

(Lov om matproduksjon og mattrygghet mv.)

- **Formål:** Sikre trygg matproduksjon, inkludert forvaltning av ville bestander.
- **Tillatelse:** Flytting av fisk må godkjennes av Mattilsynet, som vurderer risiko for spredning av sykdommer.

DYREVELFERDSLOVEN

(Lov om dyrevelferd)

- **Formål:** Ivareta god dyrevelferd for alle dyr, inkludert fisk.
- **Dyrevelferd:** Flytting skal skje på en skånsom måte som minimerer stress og skade på fiskene.
- **Kompetansekrav:** Personer som utfører flytting må ha tilstrekkelig kunnskap og erfaring med håndtering av fisk.

► EL-FISKE

Elektrofiske er en metode som brukes for å fange fisk, særlig for forskningsformål, overvåking eller bestandsundersøkelser. Når man bruker et elektrofiskeapparat i en bekk for å fange ørret, sender apparatet ut elektriske impulser i vannet. Disse impulsene bedøver fisken i noen sekunder som gjør det lettere å fange den. Gjort riktig er metoden skånsom og medfører ingen skade på fisken.

Viktige hensyn ved bruk av elektrofiske:

- **Effektnivåer:** Det er viktig å justere effektnivået på elektrofiskeapparatet for å unngå skader på fisken. For høy spenning kan føre til fysiske skader som brudd i ryggraden eller indre skader.
- **Miljøforhold:** Strømstyrken og effektiviteten til elektrofiske påvirkes av faktorer som vannets ledningsevne, temperatur, dybde og bekkens størrelse.
- **Lovregulering:** Elektrofiske krever ofte spesialtillatelse og bør utføres av fagfolk for å minimere skade på fisk og økosystem.

LÆRERIK OPPLEVELSE: En spennende dag langs bekken for de yngre deltakerene.

KRONGLETE GYTEBEKKER: Det krever mye innsats for å fange fisk under slike forhold.

Man benytter fisk som har vært igjennom en naturlig seleksjonsprosess i vassdraget, og som dermed er skikket for overlevelse i det vannmiljøet den blir flyttet til. Slik skapes en genetisk godt tilpasset ørretbestand, og hvis man i tillegg gjennomfører habitatforbedringer som kalking og restaurering av gytebekker, kan man opprettholde et attraktivt ørretfiske over generasjoner.

Samtidig er det ikke til å legge skjul på at det er en arbeidskrevende metode som fordrer stor frivillig innsats. Det kan være krevende for

en fiskeforening å opprettholde slikt engasjement over tid, men eksemplet med Bjerke Jeger- og Fiskeforening viser at det er mulig. Nettopp det at lokale medlemmer får delta i forvaltningen og bygge lærdom om fiskebestander i sine bekker og vann, er det som sikrer årelang tro tjeneste.

Tenk hvilken glede det er for fiskeentusiaster å være med på reisen – å se småørreten flyttes til et nytt hjem, følge dem mens de vokser, og etter år med tålmodig venting, endelig få oppleve den magiske fiskeopplevelsen når de har blitt store og sterke.

... OG DETTE SIER ØRRETSPELIALISTENE

LARS NILSSEN

Forfatter av boka «Ørret»
og mannen bak «Bård
og Lars på fisketur»

Ørret er ingen mangelvare her i landet. Tvert i mot. Beskatningen fra fiskere er lavere enn før, og mindre sur nedbør, mildere vintre og bekker som heller flommer over enn tørker ut om sommeren, fører til større gytesuksess.

Å fange og flytte ørretunger er dermed mer fornuftig (rent økologisk) og mye lettere å gjøre nå enn tidligere. Riktignok er det mer arbeidskrevende enn å hente en pose settefisk på et oppdrettsanlegg, og det er ikke gitt at en omplassert villfisk vokser like raskt som en anleggfsfisk, men dagene hvor effektivitet var det ledende mantra i fiskekultivering er over.

Ved fanging og overføring av villfisk fra bekker hvor de finnes i hopetall til vann som trenger settefisk, er det avgjørende å skille mellom ung og eldre fisk. En bekkørret på 20 cm kan være i livets siste år, og selv om den trolig vil vokse når mattilgangen endres fra skrinntil overflod, er det langt mer interessant å gå for de unge individene. Mine erfaringer tilsier at ørreter mellom 10 og 15 cm, som ikke er blitt kjønnsmodne, gir best resultat.

TØRE QVENILD

PhD, nestor innen fiskeforvaltning
og forfatter av flere bøker

Dette er praktisk fiskestell som ofte har vært foreslått, men det er få godt dokumenterte prosjekter. Tilgangen til elektrisk fiskeapparat er også vanligvis dårlig, og forholdsvis få har god nok kunnskap om bruken og erfaring med dette. Men tanken er god. For mye fisk på et sted kan brukes et annet sted, og villfisk er mye bedre enn settefisk fra oppdrettsanlegg.

Generelt kan vi vel si at dette er «ur-fiskestell». Det er godt dokumentert at ørret fantes både i Jotunheimen og på Hardangervidda for mer enn 5000 år siden. Og metoden var «å bære fisk» til fisketomme vann. Vassdrag bør sees som en økologisk enhet, og metoden er spesielt egnet der det er vandringshindre. Moderne biotopskjøtsel skal prøve å optimalisere dette med å fjerne slike hindre, og tenke på flaskehalsar som kan oppstå ved kalde vintre og tørre somre, slik

at fisken kan vandre og tilpasse seg forholdene slik de er i vassdraget. Da må fisken på bekkene også ha en dyp kulp og trekke til i kriseperioder. Etter oppvekst på bekkene vil den naturlig søke til vannene om mulig. Får man også til biotopiltak, har man vunnet mye med en engangsinnsats. Flytting av fisk avhenger derimot av stadig repeterende innsats, og det vil alltid være usikkert om fisken er klar for sitt nye habitat.

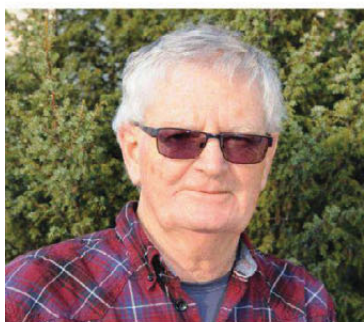
JØSTEIN HENRIKSEN

fluefisker og redaktør i magasinet
«Oppstrøms»

Når det gjelder fiskeforvaltning lener jeg meg alltid på opphavsmannen til forvaltningsregimet på New Zealand, Derisley F. Hobbs, som sa: «It is a sound common sense rule of fisheries management to leave well alone».

Og jeg har sett tunge studier i renommerte tidsskrifter som viser at førstegenerasjons settefisk har betydelig lavere reproduksjonsevne enn deres ville motparter. Det skjer noe mystisk i baljene. En utilsiktet utvelgelse av trekk som er fordelaktige i fangenskap, men skadelige i naturen.

Med dette som utgangspunkt er åpenbart flytting av villfisk langt å foretrekke framfor fisk fra oppdrettsanlegg. Det er i større grad «to leave well alone». Kanskje det at praksisen er såpass arbeidsintensiv også gjør at man i større grad blir bevisst hvor man virkelig vil sette fisk og hva man egentlig prøver å oppnå. Jeg er nemlig hellig overbevist om at mangelen på en slik bevissthet hjemsøker store deler av norsk ørretforvaltning.

STRENGE PROSEDYRER: Knut Magnus Wold sørger for desinfeksjon av alt utstyr slik at ikke parasitter og sykdommer spres.

NAPP OG NYTT

DA ABU VAR
GUTTEDRØMMEN

I løpet av 103 år har ABU utviklet seg fra svensk småindustri til multinasjonalt konsern. Noen tiår på tampen av forrige årtusen var ABU også drømmefabrikk for fiskegærne gutter.

Record 700, en av ABUs første haspelsneller.

I 1984 skiftet svenske ABU navn til Abu Garcia. Nye eiere syntes ABU lød for arabisk, men for oss som begynte å fiske på 50- og 60-tallet, vil ABU, kort og godt, være navnet på det svenske fiskeutstyret vi siklet på under oppveksten.

Bedriften het opprinnelig AB Urfabrikken da den ble grunnlagt av Carl-August Borgström i 1921. De første produktene var nemlig ur; kontrollklokker for rikstelefon og taksameter til drosjebiler – som vi kalte det på 50-tallet.

På slutten av mellomkrigstida brukte fabrikken store ressurser på å utvikle verdens minste taksameter, et finmekanisk vidunder med mer enn 800 deler. I 1939 ble Record-taksameteret lansert med brask og bram, men en aldri så liten detalj ødela hele prosjektet. I september brøt verdenskrigen ut. Ingen tok taxi lenger. Og ingen kjøpte taksameter.

RECORD-SNELLENE

Nå hadde junior, Göte Boström, tatt over roret, og da kassa var tom og

konkursen truet, gjorde han et lykkelig valg; han satset på sluksneller. 18. mars 1941 kom prototypene på de første ABU-snellene; Record 1500, 1600, 1700 og 1800. Disse ble videreutviklet til den røde ABU Ambassadeur 5000, som så dagens lys i 1952.

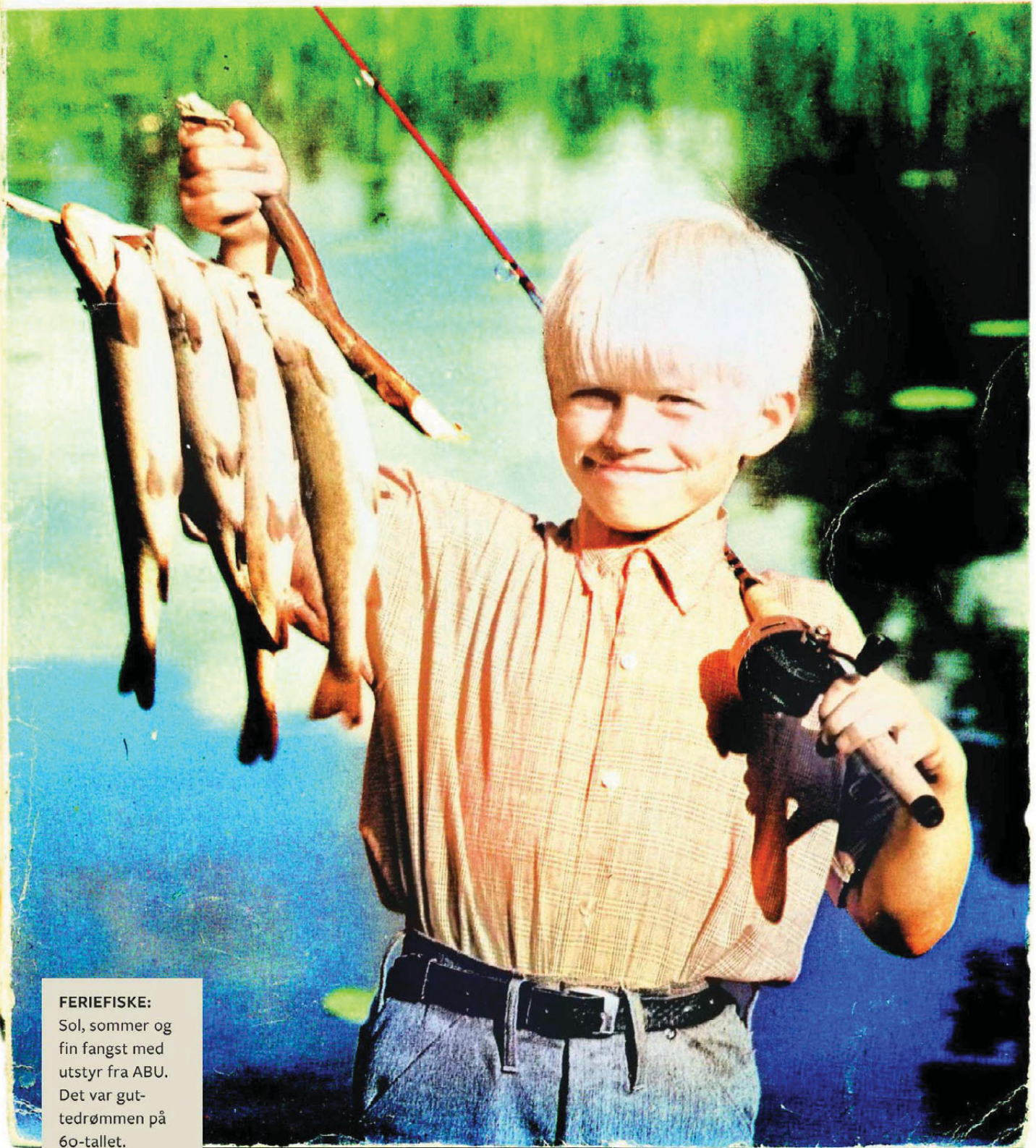
På verdensutstillingen i New York to år senere vakte den berettiget oppsikt. Den var den første multiplikatorsnellen med spole som kunne frikobles under kastet, og med sentrifugalbrems som motvirket backlash.

Verdensmarkedet åpnet seg for ABU. I 1955 ble haspelsnellen ABU 444 lansert, og året etter kom den første lukkede haspelsnellen i ABU-Matic-serien. Samtidig utvidet en produksjonen til sluker og stenger og alskens tilbehør for en voksende skare av sportsfiskere. ABU var blitt totalleverandør.

Urfabrikken hadde utviklet seg fra kriserammet småindustri til suksessrik storbedrift med over 500 ansatte på noen tiår. I jubileumsåret 1961 forlot én snelle fabrikken hvert halvanne sekund. >>>

Napp og Nytt

1968

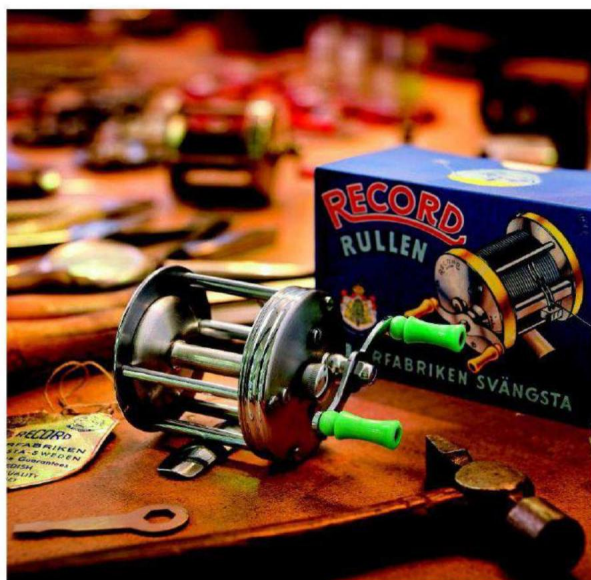
FERIEFISKE:

Sol, sommer og fin fangst med utstyr fra ABU. Det var guttedrømmen på 60-tallet.

RECORD-TAKSAMETERET: AB Urfabriken satset alt på et taksameter på slutten av 30-tallet. Så kom krigen. Snelleproduksjon ble redningen.

LYKKETREFF: For å redde bedriften fra konkurs, satset Göte Boström på snelleproduksjon. Det var et lykketreff.

MASSIV MARKEDSFØRING

ABUs suksess hadde ikke vært mulig uten målrettet markedsføring, og utstyrs katalogen Napp og Nytt, som kom første gang i 1948, ble et sikkert vårtegn for mange sportsfiskere på 50- og 60-tallet.

Selv husker jeg fortsatt hvor fantastisk det var å stå med et trykkeriferskt eksemplar av den svenske trykksaken mellom hendene etter at ryktene om årets katalog hadde begynt å gå i skolegården. På side 2 sto det gjerne: «Denne bok tilhører ...», og det ga en god følelse å skrive navnet sitt der med ujevn formskrift. Det var som de første skrittene med årets nye Vikinggummisko – om du skjønner?

Jeg lærte å lese i 1957, men jeg leste mye i Napp og Nytt med lommelykt under dyna før det. Alt fikk jeg nok ikke med meg, men jeg skjønnte så mye at ABU ikke bare var kunglig hovleverantør, men faktisk var kongen, og at lykken var å eie en stålblank Record-snelle fra AB Urfabrik-

ken i fjerne Svängsta. Og i den siste sommerferien på 50-tallet kunne jeg legge bort rognkjeppen med dupp av vinkork og starte kastetreningen med skikkelig utstyr: Record 1550 snelle og Record 49, den nest billigste slukstanga i Napp og Nytt. Her ble den omtalt som «markedets billigste stang med hurtiggrephåndtak av slagfast polystyren med ABU-garantert holdbarhet.»

BACKLASH

Jeg husker fortsatt spensten i den massive glassfiberklingen og hvor godt det var å holde i det riflede, harde plasthåndtaket. Husk at plast fortsatt var plussord på slutten av 50-tallet! Jeg skylder ellers å gjøre oppmerksom på at det gikk så som så med kastingen i starten, men det nye fiskeutstyret introduserte meg i alle fall til det engelske språket.

Det første ordet jeg lærte, var backlash. Først da jeg fikk min første ABU-Matic 70 (i den brune utgaven), ble jeg en skikkelig slukfisker.

FISKEBETT OG MESTRING

ABU visste når og hva som ga fast fisk. Gutta i gata og jeg var urokkelige i vår tro på at ABU var best, og at det var bortkastet å sykle på fisketur på dager med hvit fisk i Napp og Nytt nappkalender. At det betydde dårlig fiske, var like sikkert som at det var noe magisk med Må-slukene til ABU.

For oss hadde ABUs Lill-öringen bare én utfordrer – nemlig de franske småspinnerne fra Mepps Anglia. Vi kalte dem riktignok Mepps Anglia, men det var sikkert fordi faren til kameraten min hadde en Ford Anglia med tre gir og skrå bakrute mens en fortsatt måtte søke om å kjøpe bil.

Napp og Nytt gjorde ABU så uimotståelig i sin markedsføring at vi kanskje kan snakke om markedsrett eiendom for guttunger, og uadressert reklame var et fremmedord. Samtidig var Napp og Nytt mer enn markeds-

føring. ABUs katalog ga oss den gode følelsen av å mestre gjennom spennende artikler og instruktive tegninger. Og vi ante litt av det gode livet.

Det er nøkkelen til å forstå kulturfenomenet Napp og Nytt. Donald kom hver onsdag, men Napp og Nytt kom bare en gang i året. Det var en begivenhet i en gutts liv.

GULLALDEREN

ABUs unike markedsposisjon på 50- og 60-tallet kan imidlertid ikke bare forklares med kvalitet og vellykket markedsføring. Tiden var også riktig. Nordmenn fikk nemlig fritid, og mange ville fiske.

I 1947 ble det innført tre ukers betalt ferie her til lands. I 1950 ble gruvearbeidernes arbeidstid redusert til 40 timer, og i 1959 ble arbeidstida til skiftarbeiderne kortet ned til 42,5 timer per uke. Vi fikk altså mer fritid, men hva skulle vi bruke den til?

KRIGEN ØDELA

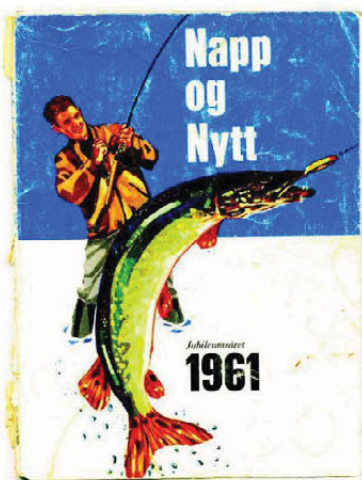
I 1939 ble Record-taksameteret lansert med brask og bram, men en aldri så liten detalj ødela hele prosjektet. I september brøt verdenskrigen ut. Ingen tok taxi lenger – og ingen kjøpte taksameter.

VIKTIGE ÅRSTALL

- 1921 AB Urfabrikken grunnlegges i Svängsta
- 1941 Den første Record-snella
- 1948 Førsteutgaven av Napp og Nytt
- 1952 Den legendariske Ambassadeur-snella
- 1955 ABU 444, fabrikkens første åpne haspelsnelle
- 1956 ABUs første lukkede haspelsnelle – ABU-Matic
- 1975–76: ABU selges til Wallenberg-selskapet Incentive
- 1977 ABU-museet åpnes i Svängsta
- 1981 Borgströmfamilien selger seg ut av ABU
- 1984 Navnet forandres fra ABU til Abu Garcia
- 1995 Amerikanske Berkley, senere Pure Fishing, overtar. I dag er Pure Fishing en del av Jarden-gruppen.

MUSEUM: De første produksjonslokalene er i dag et åpent bedriftsmuseum.

NAPP OG NYTT

Første utgave så dagens lys i 1948, mens den første norske utgaven kom i 1957. Napp og nytt kom i store opplag. I 1965 ble katalogen trykket i mer enn en million eksemplarer, så markedsføringen var massiv. I tillegg til produktinformasjon, var det gjerne informative saker om fiskemetoder og teknikk. I 2022 ble for første gang publikasjonen kun utgitt i digital form. Vel så innholdsrik som tidligere, riktignok.

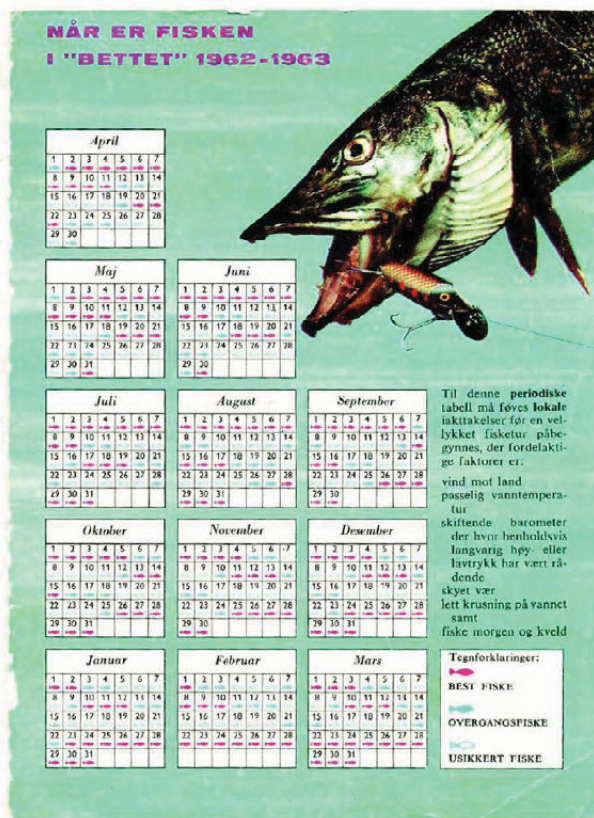
www.nappognytt.com/home-no

Sportsfiske var en del av svaret for mange. Samtidig ble landets økonomi bedre. Reallønnene steg utover på 50-tallet. Overskudd i privatøkonomien vakte drømmer om et bedre liv. Vi fikk i alle fall råd til redskap – og aller helst fra ABU.

TILBAKE TIL NATUREN

Sneller og stenger fra Svängsta hadde stor symbolverdi i etterkrigsåras trengselstider med rasjonering. Som en reaksjon på industrialisering og sentralisering søkte folk tilbake til naturen.

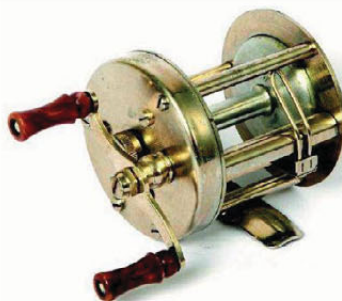
Ulike former for friluftsliv ble en slags ventil for folk flest. Det ble bygget stadig flere hytter, og campingturismen slo gjennom. I 1958

NAPPTABELL: I Napp og Nytt fant vi hvert år en ny napptabell som viste når fisket var godt. Og vi trodde på det!

ABU-MATIC 20

Denne snelletypen fjernet problemet med backlash. Altså problemet med et kråkereir av sene på multiplikatorsnella fordi du ikke har stilt inn spolebremsen/kastebremsen godt nok, vært følsom nok med tommelen, eller fordi du kaster med lette wobblere. For å nevne noen kjente problemer.

RECORD 1500, MODELL C: en av multiplikatorsnellene fra 1941.

hadde Norges Automobil-Forbund klargjort 250 campingplasser, og i 1960 ble bilsalget frigitt. Stadig flere fikk muligheten til å komme seg ut i naturen etter jobben eller på lørdagskvelden for leve det frie liv på hytta eller i teltet, plukke bær, bade, gå tur på fjellet eller fiske.

Dette var vind og sol i seilet for ABU – så lenge det varte.

EN ÆRA VAR OVER

På 70-tallet ble det tydelig at ABU var i ferd med å miste sin dominerende posisjon. Det dukket opp flere konkurrenter med innovative kvalitetsprodukter, samtidig som man ikke var i stand til å fornye seg i Svängsta. Kanskje sov de i timen mens globali-

seringens første bølge skvulpet sakte inn over Skandinavia? Sverige var i alle fall ikke lenger et lavkostland. Samtidig oppsto det interne problemer på grunn av svensk arveavgift.

Arvingene etter gründerens sønn Göte Borgström (1904–74) hadde ikke anledning til å overta aksjene etter ham uten å sette seg selv i stor skattegjeld. Redningen ble derfor at Incentive, et Wallenberg-selskap, overtok firmaet, mot at familien beholdt et mindretall av aksjene. I 1981 solgte de seg helt ut av firmaet.

En æra var over. Nå eies varemerket Abu Garcia av Pure Fishing, og det meste av produksjonen foregår i Østen.

PRAKTISK GAVE TIL NYE ABONNENTER

Spar
595 kr

SMS-kode:
FISK9
til **2205**

eller scan
QR-koden

Sløye- og
fileteringssett
i gave

5 utgaver av ALT OM FISKE for kr 249*

Bli abonnent og få et sløyesett i velkomstgave!

Alt om fiske holder deg oppdatert på sportsfiske, nyheter, utstyr, tester, teknikker og reportasjer fra hele landet. Norges eneste rendyrkede blad for sportsfiskere!

Få et praktisk sløye/fileteringssett i fire deler. Her har du det du trenger for å gjøre klar fisken til gryta. Den gode fileteringskniven har beskyttelsesslire som holder den fin samtidig som den beskytter omgivelsene for kutt og stikk. Med en god knivsliper har du alltid skarp kniv tilgjengelig. Det følger også med kuttsikker hanske, den får godt grep på fisken samtidig som du beskytter fingrene. Passer utmerket til både hav og innlandsfiske.
Verdi: 249,-

5 utgaver i butikk	kr 595
Sløyesett	kr 249
TOTALVERDI	kr 894
DIN PRIS*	kr 249
DU SPARER	kr 595
Porto	kr 49

GAMMEL SKOG: Et åpent lende i furuskogen, hvor storfuglen vinterstid har sine beiteplasser i trekronene.

SMÅVILTJAKT I INDRE TROMS

FULL KLAFF PÅ NORDNORSK SKOGSFUGL

Det knekker i tørre greiner idet noe brøyter seg vei mellom trærne. Men løvet sperrer for sikten, og plutselig er alt stille. Likevel, etter vingeslagenes kraft å dømme er det liten tvil om hvem vi nettopp hadde med å gjøre: gammeltiuren.

Tekst og foto: Kjell-Harald Myrseth

Bjørka står gyllen og er en fryd å se på i den klare septemberlufta. Stillongs og jakke er for lengst kastet, mens ullskjortene damper av svette. Slike heite høstdager er langt fra hverdag-

skost, men når de først kommer, er det bare å takke pent.

Skogsfugljakt i Troms er ikke som i andre deler av landet. Ofte arter den seg som «bifangst» på tur opp og ned fra fjellet, og jakta begrenses

av områder som har sparsomt med skog: Naturlige grantrær finnes ikke, og furuskogen går bare som et tynt belte rundt de lavtliggende vann eller dalsider.

Til gjengjeld blir jakta variert. Er du heldig, kan du på én og samme dag fylle sekken med både storfugl, risorr (orrfugl), rype og hare!

MEDVIND

Paul og jeg står i vannkanten og kjøler oss ned. Akkurat nå er det kuling i høyfjellet, og tretoppene vaier faretruende, selv om eimen av hete vibre-

TIUR:
Skytter og
bytte. Vingefjær
nummer to fortel-
ler oss at dette er en
fugl fra fjorårets
produksjon.

rer over rabbene i skogen. Men det at det blåser er egentlig bare en fordel. For den sterke vinden bidrar til at lydene vi selv lager, drukner i larm.

Slik kommer vi oss nærmere den skye skogsfuglen, og det er ingen ulempe nå som trærne ennå står løvkledd. I den anledning har vi kledd oss opp med refleksvester for å være ekstra godt synlige for hverandre. Alltid sikkerhet først!

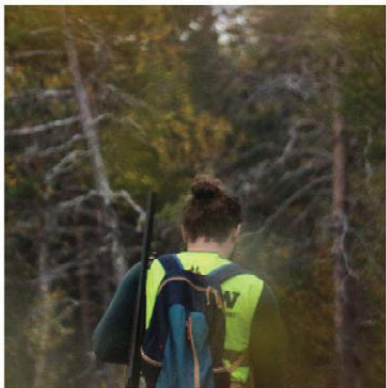
SVARTBRUN KYLLING

Vi har både hørt og sett flere fugler, både røy og risorr. Men ingen skudd

er løsnet, for lykken og tilfeldighetene har alltid gått i fuglenes favør. Bestanden er ikke så verst i år, selv om det virker å være lokale variasjoner og nokså flekkvis fordelt.

Terrenget heller alltid til den ene siden. Vi går derfor den ene ovenfor den andre med rundt femti meters avstand. Jeg som går nederst, går noen titalls meter foran Paul, slik at fugl som han støkker, også kan bli en skuddsjanse for meg. Når skogsfuglen letter i unnabakke, slipper den seg som regel skrått nedover.

► VÆR ALLTID SYNLIG

Refleksvest på tur ser kanskje noe rart ut, men er ingen dårlig idé når man skal jakte i den tette skogen. Årlig skjer det flere jaktulykker der jaktkamerater skyter hverandre. Bruk skarpe og synlige farger og vit alltid hvor du har jaktkameraten din. Refleksvest og signalrød skyggelue synes godt i tett skog. Avtal hvordan dere skal gå i forhold til hverandre, og kommuniser med plystring og tegn.

LIRYPE: Det er begrenset med skogsfugl- og lirypeterreng mellom tindene.

«Fugl!» lyder det plutselig fra Paul. Jeg stivner i steget og nistirrer oppover, og der ser jeg noe svart med korte vinger komme susende. Jeg kliner kolben til kinnbenet og kniper igjen venstre øye. Og i samme øyeblikk som kornet tar igjen målet, smeller det. Det lyder et tungt «dunk» idet fuglen treffer bakken. En liten årstiur, med kyllingdunet fortsatt godt synlig i fjærdrakten.

RYPE I BLÅSTEN

Vi følger de naturlige søkkene, myrkantene og ryggene hvor viltet bruker å sitte. Det går sikksakk oppover lia, og for hver gang vi snur, har vi beveget oss noen få hundre meter opp. Slik blir terrenget systematisk gjennomgått, selv om det tar sin tid. Men det virker å være vel så effektivt å jakte sakte og nøye, som å erobre flest mulig kilometer over et størst mulig område.

Etter hvert er vi kommet så høyt at bjørka tar over for furua. Det blåser fremdeles relativt friskt, og vi tenker at rypa kan ha trukket til noen lune bekkedaler på lesiden av fjellet.

Om det tynne beltet med skogsfuglterreng er begrenset, er ikke lirypeterreng noe mer å skryte av: En smal stripe på kanskje hundre meter før snaua. Kun fjellrypa kan pårope seg de virkelig store områdene her omkring, med tinder og ur i dette endeløse fjellandskapet. Men de skal få sitte trygge i blåsten i dag.

Vi følger hver vår side av en bekedal oppover, mens vindkastene hogger hardere for hvert steg. Da jeg stopper opp for litt utsikt, ser jeg Paul gå inn i et tett kratt. I samme øyeblikk støkker han et lirypekull på vingene. Så finner han sikte på en av dem, som klapper i hop i det samme skuddet er avfyrt.

RISORR I HØYDEN

Vi bestemmer oss for å gå litt videre langs skoggrensa. Vinden er ubehagelig, men nå er vi da uansett her. I børsa har jeg ett sekser- og ett femmerskudd. Grunnen er de mange kjerr av vier og einer hvor mer enn rype bruker å ha sitt leie. Risorr, eller orrfugl som den kalles sørpå, trives like godt blant løvtrær i høyden som lenger ned.

Terrenget er bratt, med berg som sperrer veien. Dermed må vi både opp og ned for å holde en farbar rute framover. Men vi finner intet vilt, og til sist sitter vi slitne og skuffet på en bergrabb.

Mens Paul etter hvert sovner, tar rastløsheten overhånd for meg. Tro hva som venter bak neste haug? Jeg lar sekken ligge og tar en snartur bort for å se. Jeg passerer noen forlokkende, men tomme bjørkekratt, deretter et frodig søkk med storvokst bjørk. Som et siste forsøk sveiper jeg bortom et kratt oppe i snaua på tilbakeveien. Plutselig høres raske vingeslag, idet en orrhøne bryter seg ut. Første skudd er bom, men det andre sitter heldigvis der det skal.

LØNN FOR STREVET

I starten av jaktåret er dagene lange, og det er lenge å jobbe om hver time skal utnyttes. Fra det blir lyst i femtida om morgenen til det kveldes rundt ni er det 16 timer. Slikt kjennes på kroppen, og det er ikke fritt for at vi begynner å bli subbete i ganglaget.

Vi har nettopp hatt pause i gapahuken hvor vi sover, og hvor fangsten nå henger sammen med ei kråke som ble for nærgående. Nå er det den siste biten av lia mot øst som gjenstår. Vel, om vi orker ...

UTSIKT: Paul stirrer utover jaktterreng: en tynn, skogkledd stripe mellom vann og fjell.

Så klart gjør vi det! Med sekkene ribbet for alt vi kan greie oss uten, trør vi oss bortover. Et par røyer som letter på rimelig hold gir oss en nødvendig energiboost, og snart er vi i kjent over/underformasjon, med haglene klare.

Tempoet er ikke høyt, men det gjør ikke noe. Og det at vi nå og da stopper opp er også med hensikt. På tross av vinden skal det godt gjøres at ikke dyrene i skogen hører oss mennesker. Så lenge de har kontroll, kan de

trykke både lenge og hardt. Men gjør man urytmiske stopp og er stille, blir viltet usikkert. Og med usikkerhet kommer ofte en irrasjonell flukt.

Slik har det seg at jeg står musetille og lytter ved en markant bakkekant i kupert terreng. Plutselig er det som om et jagerfly tar av i bushen. En langhalset, svart kjempe slår seg opp på vingene på 20 meters hold. Børse kastes opp, og smellet lyder voldsomt blant de tettvokste trærne. Fuglen blir borte, og jeg hører det rasler bort-

KYLLING: Liten årstiur med kyllingduna enda godt synlig i fjærdrakten.

over lyngen. Jeg springer etter så fort bena kan bære meg.

Traff jeg? Hvor er den? Noen ytterligere baks bak en stein avslører utfallet. Da jeg kommer bort, ligger den der med noen siste forgjeves vingeslag. En godt voksen tiur med grønne fjær i brystet, og med den store hvite flekken godt synlig ved vingerota.

Da Paul kommer til, gjør han store øyne – det er nemlig første gang han ser en tiur på nært hold. Og enda bedre, holder en i hendene. Jeg nikker stolt, men sier ikke stort. For gam-meltiuren som jeg tidligere fikk et glimt av i det fjerne – den vet jeg ville fått denne karen til å se ynkelig ut.

TIL ETTERTANKE OG DEBATT

Der gran- og furuskogene sør om Saltfjellet ofte strekker seg milevis i alle retninger, forekommer de hovedsakelig bare som små «oaser» lenger nord. Bunnårene vi jevnlig opplever på rype er ingenting mot dem vi ser hos storfugl. Og vi vet at det finnes barskoger rundt om i Nord-Norge og langs kysten også lenger sør, hvor tiur og røy er tilnærmet utryddet.

Ta furuskogene langs den velkjente Altaelva i Finnmark, for eksempel.

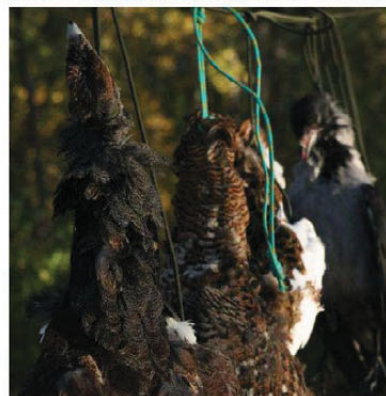
Hardt jakttrykk og små barskoger som ligger langt unna hverandre, er definitivt en kombinasjon som gjør viltet sårbart.

Jakt og naturvern er ikke en motsetning. Men om vi ikke skal oppleve flere knekte bestander, må storfuglen tas ekstra godt vare på i slike grigrendte strøk. Begrenset jaktpress og bevaring av gammel barskog er kanskje de mest åpenbare virkemidlene, samt jakt på eggtyver som rev og mår.

Men det er også mange om kaka når den skal deles på alle. Kanskje er tiden inne for å se på ytterligere virkemidler for å sikre jaktbare arter i fremtiden? Hvordan vil det påvirke skogsfuglbestanden, om man innførte én eller to uker senere jaktstart i nord?

Og hva med det store presset vi opplever fra tilreisende jegere? Er det riktig at de samme skogsfuglkvotene og jakttidene skal gjelde for tilreisende som for de lokale jegerne på bygda? Det er tross alt vi som bor og lever her igjennom hele året, og som fortsatt i betydelig grad henter husstandens mat fra skogen, fjellet og vannene. Uansett svar, bør det åpnes for bred diskusjon rundt denne tematikken. ●

RISORR/ ORRFUGL: Den trives godt i høyden, så det lønner seg med grove skudd selv i rypeterreng.

► FIRE KJAPPE

- Viltet følger ofte naturlige leier i terrenget, som bergskrenter, bekkedaler, myrkanter og åsrygger. Følg disse istedenfor å gå på tvers av terrenget.
- For å få trykkende fugl på vingene, kan det være lønnsomt å gå sakte, og stoppe opp i stillhet med jevne mellomrom.
- Gå systematisk igjennom terrenget. Det er om å gjøre å finne fuglen, ikke å slite den ut.
- Om dere jakter i par; gå med 50 meters avstand, skrått ovenfor hverandre. Storfuglen flyr ofte skrått nedover.

Gjør **MORGENEN** til et eventyr ...

Velkommen til oss på Naturkompaniet. Sammen gjør vi friluftslivet enda bedre.
Med kunnskap og utstyr som tar deg lenger og gjør det mer givende å utforske naturen.
Ditt friluftseventyr starter hos oss.

NATURKOMPANIET

NATURKOMPANIET.NO

NULL GULL – NY LEDER

Ingen bilder ble belønnet med gull i fjerde runde, men vi har en ny mann i toppen.

Tekst: Mats Schjølberg Ulshagen

Månedens bilde tilfaller Bernt Østhus, med et nydelig og sesongbasert bilde av en beitende Jerpe. Han må imidlertid se at hele tre av hans nærmeste konkurrenter gjør en bedre runde enn ham, og en av dem går til og med forbi i sammendraget.

Men først til månedens bilde. Bernt forteller at han tidligere har fått dårlige tilbakemeldinger på motivet – en jerpe på beite. Denne gang hagler det heller ikke med superlativer, bildet belønnes med en bronse, men når juryen skal lete fram månedens bilde – aller helst et bilde med litt mer sesongaktualitet, så er det liten tvil.

– Sjangermessig er dette månedens bilde, slår juryen fast.

TRE SØLV

Tre bilder fikk sølv i denne runden, to av dem signert Jonas Janss Haugli. Men selv med hans parende alker og en separett (!) svane, holder det verken til å vinne runden, eller gå til topps.

Vinner og ny naturfoto-leder er nemlig Vegard Byrkjeland Aasen. Han tok rundens beste bilde, et motiv som viser hvor små vi faktisk er i sammenligning med naturen. Han vant for øvrig månedens bilde på et lignende motiv i forrige nummer.

TETT I SAMMENDRAGET

Dette betyr at det er enda tettere i sammendraget. Fire fotografer virker å ha rykket litt ifra de resterende. Vegard har 0,9 poeng å gå på i forhold til Bernt Østhus, som har ledet helt til nå. Fjorårsvinner Tobias Gjerde ligger bak de to, med under tre poeng opp til toppen nå. Nevnte Jonas Janss Haugli har også heng på teten.

165 bilder ble godkjent i denne runden.

Neste frist for å sende inn bilder er 10. juli, til runde 6. Fra og med runde 9 vil også fotografenes bilder med lavest poengsum falle ut av sammendraget, siden det kun er de 25 beste bildene som da teller sammenlagt.

Det er heller aldri for sent å delta i NM i Naturfoto, for premien Årets Naturbilde går til det beste bildet – uavhengig av om man sender inn ett eller 30 bilder.

Alle bildene som er tatt hittil, kan du se på www.nminaturfoto.no.

RESULTATER RUNDE FIRE

1	Vegard Byrkjeland Aasen	22,80
2	Jonas Janss Haugli	21,90
3	Tobias Gjerde	21,40
4	Bernt Østhus	20,10
5	Ole Christian Martinsen	19,50
6	Petter Askø Næss	19,00
7	Gunnar Haug	18,80
8	Leiv Arne Åkset	18,40
9	Sondre Christensen M. Juul	17,80
10	Rolf Kjødnes	17,80

SAMMENLAGT ETTER RUNDE 4

1	Vegard Byrkjeland Aasen	92,50
2	Bernt Østhus	91,60
3	Tobias Gjerde	89,55
4	Jonas Janss Haugli	87,10
5	Ole Christian Martinsen	81,50
6	Petter Askø Næss	77,20
7	Leiv Arne Åkset	75,80
8	Rolf Kjødnes	72,60
9	Gunnar Haug	69,40
10	Odd Gravir Klykken	68,25

VÅRE SPONSORER

Premiene er like i begge klasser: Årets Naturfotograf og Årets Naturbilde.

MÅNEDENS BILDE

NM I NATURFOTO • VILLMARKSLIV

BRONSE
NM I NATURFOTO • VILLMARKSLIV

BEITENDE JERPE

BERNT ØSTHUS

Fotografen har tidligere prøvd seg på et bilde av en beitende jerpe, men sier at han måtte se det få full slakt av juryen.

«Man lot seg ikke imponere av fine hvitveis og glupsk jerpe. Jeg håper på snillere behandling av denne vanlige, men ikke så hyppig fotograferte, situasjonen».

Canon EOS R5, 70mm, 1/2000, f/2.8, 1600

SLIK DELTAR DU

All informasjon om NM i Naturfoto, inkludert regler og resultater finner du på

www.nminaturfoto.no

FØLG OSS

#nminaturfoto

NM i Naturfoto – Fotojakta

BRONSE
NM I NATURFOTO VILLMARKSLIV

HØSTFJELLETS MONARK

TOBIAS GJERDE

Fotografen bråvåkner klokken to av den umiskjennelige lyden av gevir mot gevir. Adrenalinet skyter i været, og han titter ut av teltet. Det er tett tåke, men han pakker sekken og setter ut på leting. Etter flere timer løsner tåka, og Tobias setter kikkerten til øynene og speider rundt seg. «I en skråning 500 meter frem, står de: reinsdyra jeg har lett etter i hele dag! Nå begynner moroa...»

CANON EOS R5, 300MM, 1/3200, F/2.8, 125

BJØRNEKYRKJEBREEN

VEGARD BYRKJELAND AASEN

Rundens beste bilde viser et turfølge på Bjørnekyrkjebreen.

«Et turfølge på tre kryssar flata på Bjørnekyrkjebreen, ein brearm av Jostedalsbreen inst i Veitastrond. Ein vill stad der få ferdes», skriver Vegard.

DJI Mavic 3 Pro, 31mm, 1/200, f/3.4, 100

SØLV
NM I NATURFOTO VILLMARKSLIV

SEPARERT SANGSVANE

JONAS JANSS HAUGLI

I Vestfossen fanget fotografen dette blinkskuddet. Han forteller:

«Svanene sto på en snødekt del av elva, og med overeksponering forsvant alle de hvite partiene i snøen og svanenes fjærdrakt. Da svanene begynte å gå rundt, fikk jeg ideen om å kombinere de to svanene til én fugl: En separert sangsvane, med omvendt anatomi».

NIKON Z 9, 240mm, 1/200, f/6.3, 2800

SMIFFING UNDER FULLMÅNEN

VEGARD BYRKJELAND AASEN

Kjærlighetsstund ved Aursjøen i Skjåk. «Bukken sniffa simla bak, derav tittelen, for dei som lurar». Neida Vegard, det var ingen som spurte.

Sony A7R V, 397mm, 1/60, f/5.6, 1600

LURER DU PÅ NOE?

Lurer du på noe innenfor feltene jakt, fiske og friluftsliv?

Da skal vi forsøke å hjelpe deg så godt vi kan!

Send en e-post til: mats.ulshagen@egmont.com

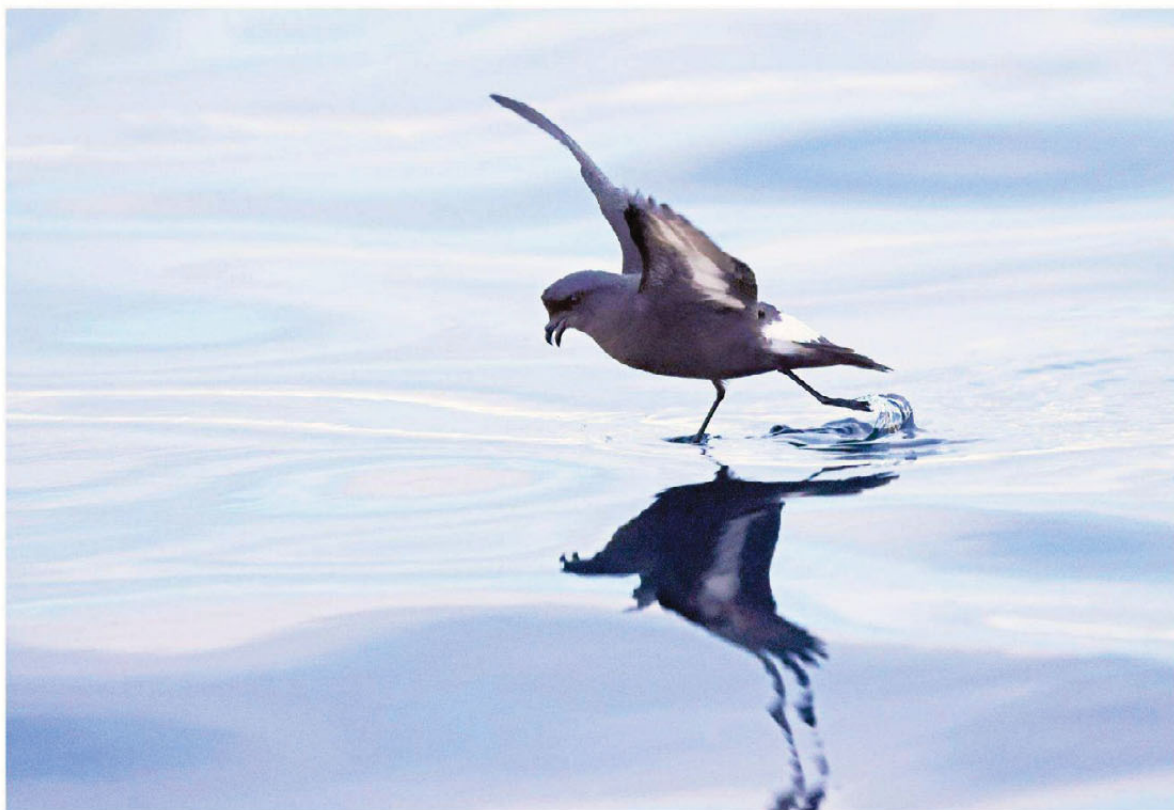
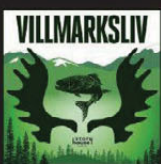
Du kan også sende oss et brev.

Adressen er: Villmarksliv, 0441 Oslo.

NB!

Husk å merke konvolutten «Villmarksliv svarer».

Hør Villmarksrådet i podkasten Villmarksliv

Tom Schandy

HVA ER TROLLFUGLER?

Jeg var på ferie på Røst i Lofoten, og da var det noen som snakket om det fantes trollfugler ute i havgapet. Hva er det for noe? Er det ugler?

Nei, det er noe om heter havsvaler. Det er ikke svaler, men små stormfugler i slekt med de langt større albatrossene. Havsvalene

– og stormsvalene – har skapt mye hodebry for fuglefolk. Selv om de ble registrert på Røst utenfor Lofoten allerede på 1920-tallet, var det først i 1961 at de ble konstatert hekkende. Det rare er at disse fuglene først dukker opp i juli og drar igjen i november–desember. De hekker rett og slett på høsten og fører ungene sine når høststormene uler over Røst-riket. Ikke rart at havsvaler – og stormsvaler – kalles for trollfugler

av røstværingene. Disse fuglene er ganske hjelpeløse på land – og derfor et lett bytte for glupske stormåker. Derfor våger de seg bare i land når det er mørkt.

Problemet på Røst er midnattssola som lyser opp hele øyriket om natta. Derfor legger ikke havsvalene egg før i slutten av august, et godt stykke etter at midnattssola har gitt seg for sesongen.

Tom Schandy

Dag Kjelsaas

GRATIS FISKE FOR PENSJONISTER?

Jeg skal snart bli pensjonist, og har hørt at det er gratis fiske for pensjonister i Statskog sine områder, men finner ikke bekreftelse på dette. Og hvor ligger områdene?

Personer under 20 og over 67 år som er bosatt i Norge kan fiske gratis i områder som dekkes av Statskogs Norgeskort. Dette dekker en rekke områder på statsgrunn, men ikke statsallmenninger. Norgeskortet gjelder blant annet for deler av

Børgefjell nasjonalpark, Femunden nasjonalpark, Saltfjellet, Dovrefjell, Finnemarka, Finnskogen, Gjerstadskogene, Sølvverkskogene, Reinheimen, Sirdalsheiene, Hattfjelldal, Namdalen, Meråker, Stjørdal, Malvik, Røros, Bardu, Senja, Reisa nasjonalpark, Rago nasjonalpark, Øvre Dividal nasjonalpark, Gauldal, Bardu, Vang, Njardarheim, Trysil og Hurum. Du finner kart over områdene blant annet på Inatur.

Dag Kjelsaas

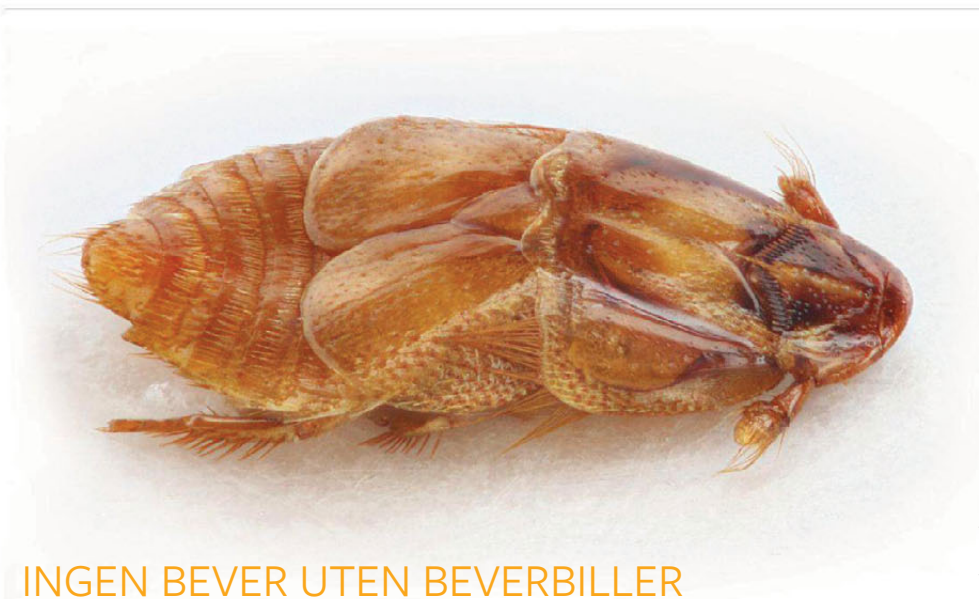

FISKEINTERESSERT SKJÆRE?

I vår tok jeg en runde med pussing av slukene mine. De ble liggende ute på bordet i hagen et par døgn, da jobben tok tid. Da jeg skulle legge slukene tilbake i skrinene, oppdaget jeg at et par var borte. Vi bor litt unna folk, så jeg utelukker at noen har stjålet dem. Kona ymtet om at kanskje skjærene som holder til her var synderne. Det heter jo at skjærer kan stjele blanke ting. Kan skjærene være synderne, og hvorfor tar de i så fall blanke ting?

Historiene om at skjærer kan ta blanke ting stemmer, men grunnen til dette er noe omdiskutert. Det skal ikke ha noe med at de bruker det som reirmateriale. Sannsynligheten for at de i farten tror det er noe spiselig er større. Sluker ser jo ut som en liten fisk. Skjæra hamstrer mat, så det kan være noe av drivkraften. Kanskje ligger slukene i en sprekk i et tre nær ved.

Dag Kjelsaas

INGEN BEVER UTEN BEVERBILLER

Jeg hørte nylig at beverne lever med en helt spesiell bille på kroppen. Kan dere utdype?

Ja, det er riktig, alle bevere har den såkalte beverbilla i pelsen. Ikke bare én, men kanskje flere hundre. Den er bare to-tre

millimeter lang, er brun, vingeløs og minner om lus. Før trodde man at det var en parasitt som forsynte seg med blod, men nyere forskning har vist at den spiser hudrester og rensker opp i pelsen og kanskje spiser alger og sopp. Det er et spennende samliv som vi ikke vet så mye om.

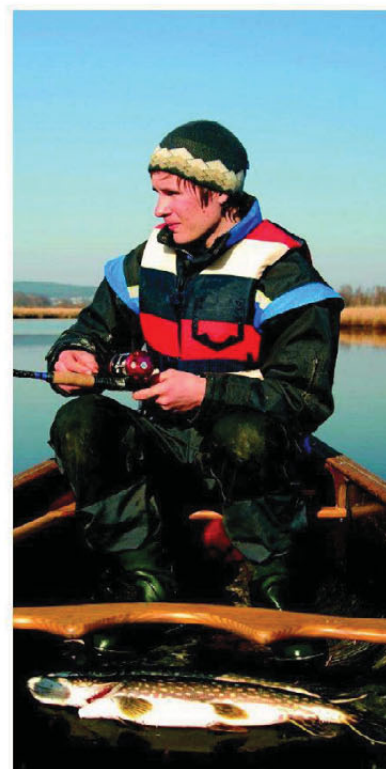
Tom Schandy

TA VARE PÅ FANGSTEN

Hei Villmarksliv! Har dere noen gode tips til hvordan jeg best mulig kan ta vare på fangsten når jeg skal være ute i båten i mange timer? Jeg sliter med at kvaliteten på matfisken jeg tar med hjem ikke er spesielt bra etter noen timer i stampen. Takk for alle svar!

Hei og takk for spørsmålet! Dette er en ting mange lurer på, og her er det mange ting du kan gjøre for å bevare kvaliteten best mulig. Først og fremst er det viktig etter fangst å få bløgget fisken og la den blø ut i vann. Det er også viktig at fisken ikke blir liggende og tørke i sola, så jeg anbefaler å fylle stampen med kaldt sjøvann og skifte dette vannet 1-2 ganger pr. time om det er varmt ute, eller når vannet er veldig farget av fiskeblod og slim. Er det veldig varmt ute, pleier jeg å ta ut innvoller og blodrand også. Husk å sette stampen i skyggen, eller dekk den til.

Andreas Næristorp

Morten B. Stensaker

 Tro og overtro

Helge Fek

Leif Rustand

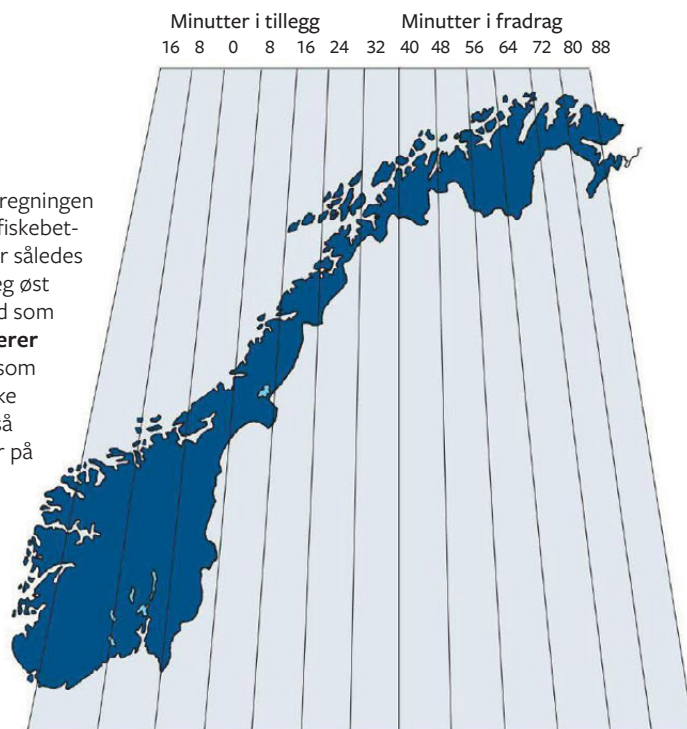
 Månedens skrøne

BETT-TIDENE

UTGANGSPUNKTET for beregningen av Villmarkslivs nøkkeltider for fiskebettet har vært i Trondheim. Det er således viktig at fiskere som befinner seg øst eller vest for samme lengdegrad som går gjennom Trondheim, **regulerer nøkkeltidene** i henhold til det som er oppgitt på kartet. Skal du fiske f.eks. i Kristiansand, blir det altså nødvendig å legge til 8 minutter på de oppgitte nøkkeltidene.

OMVENDT: Fisker du i Kirkenesområdet, er det nødvendig å trekke fra 80 minutter på de fastsatte nøkkeltidene. Med andre ord: I Kirkenes begynner fiskebettet før de oppgitte tidene for Trondheim.

Super LAKSEBETT i juli 2025

Tiden i norsk sommertid (to timer e. GRW)

Dato	Fra kl.	Til kl.	Fra kl.	Til kl.
1.	11.50	15.15	17.04	20.15
2.	10.28	15.00		
3.	10.42	15.17		
4.	11.08	15.44		
5.	09.54	13.16	19.18	22.28
6.	10.26	13.49	19.51	23.01
7.	10.59	14.22	20.24	23.35
8.	11.34	14.57	20.59	00.10
9.	12.09	13.53	19.13	22.17
10.	10.47	14.29	19.48	22.53
11.	11.23	15.04	20.23	23.27
12.	11.57	15.38	20.57	00.01
13.	12.29	14.01	19.02	22.18
14.	10.57	14.25	19.30	22.46
15.	11.22	14.50	18.16	20.14
16.	03.53	05.59	07.53	12.33
17.	08.47	13.27		
18.	09.39	14.18		
19.	10.30	15.10		
20.	09.37	13.02	19.08	22.21
21.	10.28	13.52	19.58	23.11
22.	11.17	14.41	20.46	23.58
23.	12.03	13.48	19.09	22.14
24.	10.47	14.29	19.49	22.54
25.	11.25	15.06	20.25	23.30
26.	11.58	15.39	20.56	00.00
27.	12.25	13.57	18.55	22.10
28.	10.44	14.11	17.28	19.18
29.	02.28	04.25	09.12	12.32
30.	01.25	04.57	10.10	13.29
31.	02.24	05.56	08.14	12.55

Sum av bettintervaller i juni = 7,7 døgn = 24,78%.
Bettintervallenes midlere lengde = 3,30 timer.

Super ØRRETBETT i juli 2025

Tiden i norsk sommertid (to timer e. GRW)

Dato	Fra kl.	Til kl.
1.	22.41	01.29
2.	20.24	00.28
3.	20.53	00.56
4.	20.35	00.32
5.	20.20	00.10
6.	20.06	23.50
7.	19.48	23.45
8.	19.25	23.52
9.	19.01	23.59
10.	18.37	00.05
11.	18.52	00.12
12.	19.32	00.17
13.	20.11	00.20
14.	20.46	00.19
15.	20.16	22.04
16.	16.23	18.51
17.	19.32	21.25
18.	20.37	22.52
19.	19.04	22.55
20.	16.05	22.57
21.	16.15	22.58
22.	16.45	23.00
23.	17.22	22.58
24.	17.55	22.54
25.	18.23	22.58
26.	18.46	23.05
27.	19.03	23.06
28.	17.28	19.38
29.	11.12	15.10
30.	14.09	18.12
31.	17.05	21.13

Sum av bettintervaller i juni = 5,3 døgn = 17,2%.
Bettintervallenes midlere lengde = 4,12 timer.

TIPS OSS!

Har du tips om en god reportasje om jakt, fiske eller friluftsliv?

Send en mail til:
mats.ulshagen@egmont.com

– ERRE HER'E ER PARTY?

– Erre her'e er party? Hørte jeg myggebanden summe i kor og så gjøv de løs på ryggen min. Jeg hadde glemt myggstift og laksen ventet i elva. Jeg lot det stå til. Pytt, pytt, et myggstikk eller ti tåler jeg vel. Det var en duell jeg var dømt til å tape.

DET BLE IKKE mye laksefiske på meg i 2024, men jeg fikk en tur til vakre Numedalslågen, som faktisk bare ligger et drøyt steinkast unna hovedstaden.

Jeg hadde forberedt meg nøye, stilte med ny fluestang i karbon, et fargesprakende utvalg av fluer, vadebuksa så ut til å ha overlevd en vinter i boden og fiskehatten var på plass. Hatten hadde jeg på meg da jeg fikk en laks på 6,3 kilo i Orkla året før, og da ble den døpt om til lykkehatten.

Kameraten min og jeg hadde leid en hytte på en campingplass ved elva og da vi rigget oss opp til første fiskeøkt, slo det meg brått. Vi hadde glemt myggstift, myggspray, myggnetting og alt som kan kjøpes for å holde blodsugende beist på avstand.

HELDIGVIS VAR DET en kiosk som solgte fiskeutstyr på campingplassen. De hadde sikkert myggegreier. Nei da. Vi diskuterte om vi skulle kjøre til nærmeste butikk og handle inn, men det ville forsinke oss med en time minst, altfor lenge når laksefeberen herjet i kroppen.

Jeg lot det stå til. Pytt, pytt, et myggstikk eller ti er ikke noe for en hardbarka friluftsmann, tenkte jeg og kameraten min var enig. Vi kjørte til vallet vårt, plukket ut hver vår plass og så vadet jeg uti den klukkende elva, svingte stanga over hodet og slengte i vei flua.

JEG HØRTE ET lite knekk og der hang tuppen av stanga og dingla. Heldigvis hadde kameraten min sin trofaste 30 år gamle glassfiberstang i reserve. Jeg rigget opp på nytt, og snart sto jeg igjen ute i elva med vann til livet og kastet meg over den fine elva.

Sola blinket i elva, og et svakt sus fra vinden som rusket i løvtrærne var det eneste som brøt stillheten. Freden senket seg i sinnet, for en lykke. Jeg savnet ingenting, ikke engang et napp. Å følge fluas bevegelser i elva var nok for meg.

DET VAR FOR perfekt til å vare. Etter en stund landet en mygg på skulderen min. Og en til. Snart var de en hel gjeng.

– Erre her'e er party? Hørte jeg myggebanden summe i kor, og så gjøv de løs på ryggen min. Ulltrøya var ingen hindring, i dag sto det ullfiltrert Peterblod på menyen, til forrett, hovedrett og dessert. 10–20 mygg mesket seg også oppover armene mine og rundt i ansiktet, de hadde åpenbart fått blod på snabelen og offeret gjorde ingen motstand. Jeg hadde henda fulle med å traktere fluestanga. Jeg er sikker på at jeg kunne se flere mygg sjangle langs armen min, stappmette og oppblåste av blodet mitt. Mygg kan visst suge i seg tre ganger sin egen kroppsvekt i blod og her var det bare å forsyne seg.

JEG VILLE HOLDE ut, fisket var jo så fint. Samtidig begynte jeg å bli svimmel og slapp av blodtapet. Jeg er ikke blodgiver, kjenner på skamfølelse der, men har hørt at man visner hen når man mister mye blod. Kanskje var knekken mer psykisk enn fysisk, uansett så svei det og klødde noe infernalsk, så jeg kapitulerte og vasset inn på land. Vi måtte til nærmeste butikk og kjøpe myggmidler, og det kvikt.

Jeg tok av meg ulltrøya og kameraten min skvatt av synet. Ryggen og armene var dekket av røde merker etter blodsugernes gjerninger, sikkert hundrevis av flekker. I ansiktet også, men ingen myggstikk i hodebunnen. Lykkehatten, altså, den leverte igjen.

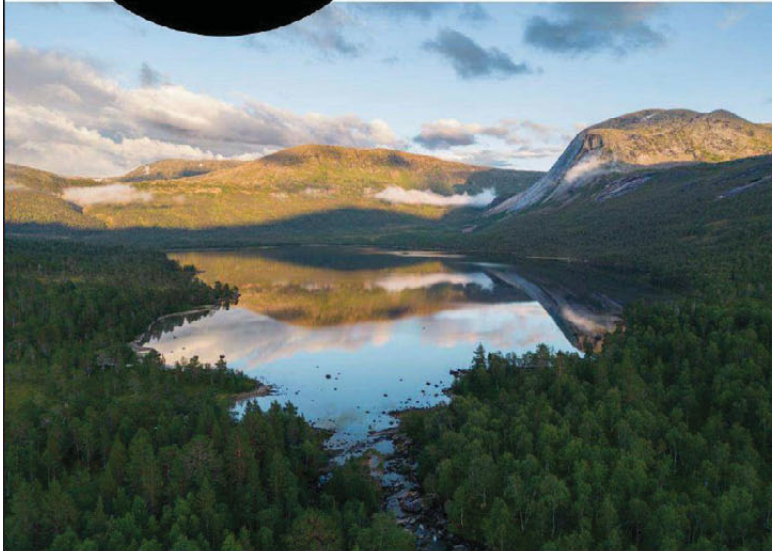
Illustrasjon: Dail-E 3/Chat GTP

I SALG

25.
JULI

NESTE UTGAVE

8/2025

I Hamsunds rike

FISKELYKKE PÅ HAMARØY

Fremmedfrykt

VAKRE ER DE, MEN VEKK SKAL DE

Verdens største villmark

HISTORIEN OM GRØNLAND

Eventyrlig fredag

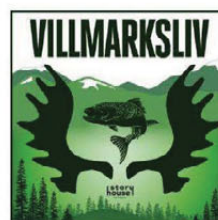
BØRGEFJELL LEVERER

Lenge til neste utgave?

Les **Villmarksliv**
digitalt i Flipp

- ✓ Les hele bladet digitalt
- ✓ Tilgang til tidligere utgaver
- ✓ Uten ekstra kostnad for abonnenter

www.flipp.no/start

HØR PODKASTEN
VILLMARKSLIV

Hver uke på
podkasten
Villmarksliv.no

Bli abonnent på bladkiosken.no og søk etter Villmarksliv

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

Digital Hunting Daywalker

HABROK 4K

4K UHD 5.5-22x
Digital Binocular

1800 m
Thermal Detection
Range

1000 m
Laser Range Finder

850 nm/ 940 nm
IR

NYHET!

HQ35L/LN 5.5-22X60

Finn nærmeste forhandler på www.norma.as

www.norma.as

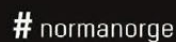
ordre@norma.as

22 07 13 00

Norma AS

#normanorge